

Cijena 10 kuna

ISSN 1874-4861

GLAS

ANTIFAŠISTA

Broj 80 - Zagreb, 1. srpnja 2012. godine

Topusko

**Putovnicu za
Europsku uniju
ovjerili smo
prije 68 godina**

Jablanica

Zajednička sjećanja na bitku na Neretvi

Predsjedništvo SABA RH

**ZABRINJAVAĆUĆI
ODNOS PREMA
ANTIFAŠIZMU**

Kumrovec

**TITO -
ČOVJEK ZA
SVA VREMENA**

Gudovac

**Osuda
revidiranja
povijesti
Drugog
svjetskog rata**

Brezovica

Prvi europski partizanski odred

Tito - čovjek za sva vremena

Uz zvuk vatrogasne sirene, 4. svibnja u 15.05 sati pokraj Titove rodne kuće obilježena je 32. godišnjica njegove smrti.

Na skupu se okupilo 20-ak delegacija, mnogobrojni članovi Društava »Josip Broz Tito« i Saveza antifašističkih boraca i antifašista iz cijele Hrvatske, ali i susjednih Slovenije i Bosne i Hercegovine koji su položili vijence i cvijeće uz Titov spomenik. Vjenac u ime Krapinsko-zagorske županije položila je županica Sonja Borovčak, a u ime zagorske Udruge dragovoljaca i veterana Domovinskog rata njezin predsjednik Stjepan Pavliša. Vjenac je položila i delegacija SABA RH na čelu s predsjednikom Ratkom Maričićem, delegacije Društava Josip Broz Tito Kumrovca, Zagreba, političkih stranaka, Titovi

suborci. S kapom i petokrakom na čelu Titu se poklonio i stopostotni invalid Domovinskog rata, Zabočanin Ivan Kukolja. »Od prvog dana bio sam pripadnik Prve gardijske brigade - Tigrova, ranjen sam 1991. godine, a u Kumrovcu sam svake godine od 1993. i to zato što mislim da smo se Tito i ja borili za istu stvar, a protiv onih koji su došli na našu grudu i htjeli nas pokoriti - fašista, četnika te ustaša koji su rasprodavali Hrvatsku. Kad je Tito bio živ, ljepše se živjelo«, rekao je Kukolja.

Mlada antifašistica iz Kumrovca Lidija Čulo, odaslala je snažnu poruku svim generacijama: drug Tito je povjesna ličnost čije ime i djelo treba poštovati, a antifašizam svakodnevno živjeti.

K.T.

Beograd

Delegacije Saveza društava »Josip Broz Tito« Hrvatske u kojoj su bili Ilijan Labus, Tereza Bačun i Tomislav Badovinac i Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske: Slavica Detelić - Kanić, Adam Dupalo i Dragica Lovreković, položile su 4. svibnja buket crvenih ruža u »Kući cvijeća« u Beogradu, i upisale u spomen knjigu:

»Dragi druže Tito,

u povodu 120 godina od Tvoga rođenja mi Tvoji suvremenici podsjećamo se na Tvoja djela i želimo Te predstaviti onima koji nisu imali sreću da Te upoznaju i žive u Tvojem vremenu.

Cjelokupan si svoj život ugradio u oživotvorenje slobodnog čovjeka. Rukovodio si Narodnooslobodilačkom borbom protiv okupatora i domaćih izdajica sve do pobjede. Izborio si se za samostan put u izgradnji socijalizma. Nosilac si ideje samoupravljanja u težnji ostvarenja načela da dobra moraju pripadati onima koji ih stva-

POČAST U KUĆI CVIJEĆA

raju. Neumoran si bio promotor Pokreta nesvrstanosti ulazeći svu svoju energiju da čovječanstvo mimoide nuklearna katastrofa.

O Tebi drugu, maršalu, heroju narodnooslobodilačke borbe, predsjedniku, političaru i svjetskom čovjeku i danas govore s poštovanjem

i zahvalnošću koja Ti je iskazana i na pogrebu.

Iskreno tvoji suborci i poštovaoci Savez društava »Josip Broz Tito« Hrvatske i Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske.

T.B.

GLAS

ANTIFAŠISTA

Izdavač: Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, Savez društava »Josip Broz Tito« Hrvatske, Savez ratnih i vojnih invalida Hrvatske i SUH - Podružnica vojnih umirovljenika, 10000 Zagreb, Pavla Hatzu 16. Telefoni: (01) 48 39 996 i 48 39 997, fax: (01) 48 40 826, <http://www.sabh.hr>, e-mail: sabh@sabh.hr - Žiro račun: 2360000-1101546344 (Zagrebačka banka). OIB: 78328494160. Savjet: Tomislav Badovinac, Milivoj Boroša, Branko Dubravica, Ivan Fumić, Juraj Hrženjak, Šime Mudrovčić i Eduard Vostrel. Uredništvo: Katica Sedmalić (glavna urednica), Bojan Miroslavljević, Savan Tomašević, Antun Zibar, Zvonko Petrinjak (grafički urednik), e-mail: glas.antifasista@sabh.hr - Temeljem mišljenja Ministarstva kulture Republike Hrvatske, broj 523-03-1/7-96-01 od 12. ožujka 1996. godine, »Glas antifašista« smatra se proizvodom iz članka 18 točka 13 Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga. Tisk: »Brankograf« Odranska 18, Zagreb.

Prvi europski partizanski odred

•Hrvatska Europi ne nosi one poruke mržnje koje se kriju iza poražene ideologije iz Drugog svjetskog rata, već nosi poruku antifašizma - mir, demokraciju i toleranciju

Povodom 22. lipnja - Dana antifašističke borbe Hrvatske, pod pokroviteljstvom Hrvatskog sabora i u organizaciji Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske i Sisačko-moslavačke županije, održan je tradicionalni svečani skup kod spomenika Sisačkom partizanskom odredu u šumi Brezovica nedaleko Siska. Uz brojne antifašističke borce i antifašiste, državne dužnosnike, ministre i saborske zastupnike, predstavnike veleposlanstava, braniteljskih udruga, kulturnih, znanstvenih i vjerskih institucija, svečanosti su prisustvovali i položili vijence predsjednik Republike dr. Ivo Josipović, premijer Zoran Milanović, potpredsjednik Hrvatskog sabora Josip Leko, ministri u Vladi Republike Hrvatske Mirando Mesić, Predrag Fred Matić i Tihomir Jakovina, županica Sisačko-moslavačke županije Marina Lovrić Merzel, izaslanstvo SABA RH na čelu s predsjednikom Ratkom Maričićem, gradonačelnik grada Siska Dinko Pintarić, veleposlanik Rusije u Republici Hrvatskoj Robert Markaryan, Izaslanstvo Oružanih snaga RH, na čelu s general pukovnikom Slavkom Barićem, izaslanstvo Šrpskog narodnog vijeća s predsjednikom Miloradom Pupovcem na čelu, izaslanstvo Grada Zagreba kojeg je vodila zamjenica gradonačelnika Jelena Pavičić Vukičević i brojni drugi.

Dr. Ivo Josipović: Hrvatska je prepoznatljiva po antifašizmu

Govoreći na svečanosti predsjednik Republike Hrvatske dr. Ivo Josipović čestitao je Dan antifašističke borbe, ističući da je to jedan od najvažnijih datum u hrvatskoj povijesti.

»Okupljamo se ovdje svake godine da istaknemo važnost dana kada je Hrvatska rekla NE svjetskom zlu – fašizmu i nacizmu, pokretu i ideologiji koji su htjeli zatrhi cijele narode, koji su, nažalost imali saveznike i ovdje kod nas u ustašama, etnicima i nekim drugima, dan svojim djedovima i očevima odajemo priznanje na hrabrosti i domoljublju.

Nažalost, svake godine ovdje vidim sve manje i manje onih koji su s puškom u ruci od 1941. do 1945. godine branili svoju domovinu, koji su branili humanizam i čovječnost. Vrijeme čini svoje. Neki put smo

bili, i to iskreno moramo reći, nepravedni prema generaciji antifašističkih boraca. Pod teretom nekih drugih problema nismo našim antifašistima, našim partizankama i partizanima davali onu važnost i onaj značaj koji imaju u našoj povijesti. Ali nikada nije kasno da se to ispravi. Nikada nije kasno da se kaže - hvala vam što ste činili dobro, hvala vam što ste sačuvali slobodu, hvala vam što se sačuvali ljudskost. Vremena iz Drugog svjetskog rata su zaista teška vremena. To je bila globalna bitka između dobra i zla. I zaista je točno da antifašizam u svojoj biti jest jedna velika koalicija onih koji su vjerovali u dobro i koji su se borili protiv onih koji su stali na stranu zla«, rekao je predsjednik Josipović i dodao:

»Mi smo danas demokratska zemlja koja je, na žalost, morala proći još jednu povijesnu priču o otporu zlu. Ono što su 1941. godine bili ljudi koji su ovdje osnovali Prvi partizanski odred, to su 90-tih godina bili naši branitelji. Hrvatski narod, srpski narod, Bošnjaci, Talijani, Madari i svi drugi koji su ovdje živjeli, znali su zlu reći NE, kao što smo to znali reći i 90-tih. Danas je vrijeme kada na ulasku u Europu, moramo vrlo jasno reći da je antifašizam baština, dio našeg nacionalnog identiteta, nešto po čemu ćemo i mi biti prepoznatljivi u Europi. Hrvatska Europi ne nosi one poruke mržnje, koje se kriju iza poražene ideologije iz Drugog svjetskog rata. Hrvatska nosi Europi poruku ljubavi, poruku mira, poruku suživota, poruku demokracije i tolerancije.«

Naravno, upozorio je dr. Josipović, »ne možemo zanemariti i one rasprave koje se vode i o onome lošemu što je bilo inkorpori-

rano u događajima koji su bili četrdesetih i nakon Drugog svjetskog rata. Postavlja se jedno vrlo važno pitanje: je li povijest samo priča o onome što se dogodilo ili je povijest i moralna poruka, da li je ona nešto više od toga. Da li pričajući priču o Drugom svjetskom ratu pričamo samo o događajima ili pričamo i o vrijednostima koje su se tada čuvale i branile. Ja zaista danas mislim da je povijest za nas više od faktografije. Povijest je ta koja mora biti vrlo jasno pokazana kao poruka da je Hrvatska bila na pravoj strani. Bez obzira na kvislinsku NDH, bez obzira na strašne zločine koji su se dogodili i koje nikada ne smijemo zaboraviti. Ali ono što je ključno, je pitanje - može li danas Hrvatska ispričati zajedničku priču o povijesti sinova i kćeri onih koji su se borili na strani antifašizma, a i onih koji su bili na drugoj strani. Ja osobno mislim da može. Može, ako ta priča bude sadržavala onu temeljnici, onu moralnu poruku o tome što je bilo dobro, a što je bilo zlo. Mi znamo što je bilo dobro. Bilo je dobro, bilo je pravedno sudjelovati u antifašističkoj borbi i štititi svog susjeda i prijatelja i skupa s njim, s puškom u ruci, fašizmu i nacizmu reći NE.«

Zoran Milanović: Bratski savez u borbi protiv fašizma

Obraćajući se okupljenima na svečanosti predsjednik Vlade Zoran Milanović podsjetio je kako je ovo peti put da dolazi u Brezovicu, ali prvi put da govori i da

želi naglasiti da antifašizam nije ideja, već savez dobrih ljudi koji su se okupili pružili otpor i ušli u borbu protiv loših, destruktivnih nehumanih idea.

»Razgovarao sam prije nekoliko mjeseci s jednim dobrim znancem, čovjekom Crkve, civiliziranim, ali drukčijim svjetonazora. I pita treba li Hrvatskoj Dan antifašizma, zar nije dovoljan Dan pobjede 9. svibnja koji slavi cijela Europa. Zašto Hrvatska ima taj poseban dan? I ako pogledate, druge države to nemaju. A ja kažem zato što je Hrvatska u tom smislu drukčija. Nijedna druga država nije imala takvu situaciju kakvu je imala Hrvatska. Nijedna druga država na svom području nije imala organiziran ozbiljan vojni pokret 1941. do 1945. godine bez države, bez državne vlasti, kao suprotnu stranu nacističkim i fašističkim silama. To u Europi nitko nije imao. Po tome je Hrvatska drukčija i posebna. Uz sve krasne stvari, ali i nedostatke i greške koje su se događale«, naglasio je Milanović.

Ono po čemu je Hrvatska drugačija u odnosu na sve ostale europske države, »ono što se ovdje zbivalo na prostoru današnje Hrvatske je jedan bratski savez iz nužde i nevolje, katkad iz očaja, između dva najveća naroda, Hrvata i Srba. Motivi su bili slični, ne uvijek isti, ali su bili duboko ljudski - otpor zlu, otpor onome što je negiralo pravo, katkad i na postojanje, pravo na život. I po tome je Hrvatska drukčija. Hrvatska je na kraju drukčija i po tome od ostalih europskih država i zato treba obilježavati i slaviti ovaj dan, što je matični narod, hrvatski narod u postotku, u omjeru, možda više nego bilo koji drugi europski narod, sudjelovao u ovakvoj vrsti otpora. I po tome smo drukčiji. I to su samo tri, i to najvažnija razloga, zašto je ovo poseban praznik i zašto antifašizam, bez umanjivanja njegovog značaja, nego dapače, isticanje njegovog značaja, nije prije svega ili nije ideologija, nego je otpor koji brani vrijednosti, slobodu, pravdu, pravo da budeš drukčiji, pravo da se drukčije krstiš ili križaš, pravo da drukčije odgajaš djecu i da budeš dio istog društva«.

Ovdje su se na našem području događale grozne stvari, podsjetio je Milanović i upozorio da onaj režim koji je bio ovdje od 1941. godine nije samo gubitnički režim te da »nije ni ispravno kada se kaže da je to gubitnička strana. To je bila strana koja se u početku opredijelila za loše i za neljudsko. To je bila strana koja je prije okupacije Sovjetskog Saveza ovdje već vršila aktivne progone manjinskog nehrvatskog stanovništva – židovskog i srpskog. I to vrlo organizirano i vrlo brutalno. Njemačka je po Poljskoj organizirala geta, ali masovna ubojstva su ovdje na našem prostoru počela već u proljeće 1941. godine, prije napada

na Sovjetski Savez. Nažlost i po tome je Hrvatska bila posebna. Toga nije bilo ni u jednoj drugoj europskoj državi«.

Milanović je kazao da je bilo na kraju grešaka, »bilo je zločina u toj pobjedničkoj borbi i to ovdje treba reći«. To je »bilo vrijeme drugih kriterija i standarda, nižih kriterija i standarda, nego danas«. I čovječanstvo je iz toga nešto naučilo. I Europa je naučila. I današnja demokratska Europa kojoj Hrvatska pripada po svemu, zaključio je Milanović.

Josip Leko: Prvi smo pružili otpor fašizmu

Izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora, potpredsjednik Hrvatskog sabora **Josip Leko** je istaknuto da su »na današnji dan prije 71 godinu hrvatski antifašisti donijeli odluku zahvaljujući kojoj Hrvatska danas čista obraz stoji pred svijetom. Ta odluka hrvatskih antifašista bila je presudna u stvaranju današnje, demokratske, neovisne i samostalne hrvatske države«.

»Biti ovdje s vama, hrvatskim antifašistima, znači biti za slobodu, znači voljeti svoju domovinu, voljeti vrijednosti antifašizma. Ti naši antifašisti 1941. godine bili su prvi na tlu Hrvatske i na europskom kontinentu koji su pružili otpor strahotama nacizma i fašizma, koji su se širili Europom. Bilo ih je malo, ali su bili ona snaga koja je pokrenula lavinu otpora nacizmu i fašizmu. Pokazali su da u borbi protiv zla, zla rata i okupatora, nije presudna snaga oružja, već prije svega želja za dostojarstvom čovjeka, za mirom, za slobodom. Pokazali su da postoji i ona druga slobodarska, većinska Hrvatska koja odbija mržnju, odbija nasilje prema drugom i drugačijem, koja ne prihvata politiku imperijalizma, ekstremizma, u kojoj ima mjesta za sve ljude koji vole i žele živjeti u slobodi.

Tko negira i odbija priznati zasluge hrvatskog partizanskog pokreta u Drugom svjetskom ratu, taj negira i ne priznaje današnju Hrvatsku, taj ne želi priznati da su Istra i Međimurje hrvatske regije, taj ne priznaje da su Pula i Zadar hrvatski gradovi, taj ne želi život u slobodi, taj odbija demokraciju i mogućnost slobodnog izražavanja mišljenja, političkog mišljenja, vjeroispovijesti i nacionalnosti. Hrvatski antifašistički pokret je bio odraz težnje hrvatskog naroda za samoopredjeljenjem, a protiv nametnute vlasti i diktature. To pravo naroda na samoopredjeljenje izboren je tijekom Drugog svjetskog rata i otvorilo nam je vrata ostvarivanja našeg sna o samostalnoj demokratskoj Hrvatskoj. Hrvatski partizani su ti koji su stali

i na čelo borbe za neovisnu Hrvatsku, a sloboda i domoljublje još jednom su odnijeli pobjedu nad agresorskom vojnom mašinerijom u domovinskom ratu kao i u Drugom svjetskom ratu«, rekao je Leko i zaključio:

»Stoga prisjećanjem na dan antifašističke borbe, na dan kada je osnovan Prvi partizanski narodnooslobodilački odred mi ne obilježavamo samo još jedan važan datum hrvatske povijesti. Već proslavom Dana antifašističke borbe Hrvatske mi potvrđujemo našu privrženost volji, ravnopravnosti svih građana naše domovine, naše domoljublje, našu želju da nastavimo graditi demokratsko društvo, na dobrim vrijednostima partizanskog pokreta. Hrvatski partizanski pokret je uostalom bio dio šire međunarodne koalicije koja je pobijedila u Drugom svjetskom ratu, koalicije koja je bila na strani dobra, na strani pravde, na strani čovjeka.

Ne priznavati zasluge antifašističkog pokreta znači biti u sukobu sa slobodarskim naprednim dijelom svijeta, znači biti na gubitničkoj strani. Antifašizam i NOP u Drugom svjetskom ratu bili su i ostaju temelji hrvatske državnosti, temelji slobode i naslijede svih građana Republike Hrvatske«.

Naš antifašizam može biti uzor u svijetu

Predsjednik Srpskog narodnog vijeća i saborski zastupnik **Milorad Pupovac**, istaknuo je da je antifašistička borba za Srbe u Hrvatskoj i Hrvate zajednička tekovina. »Zajedničko bratstvo između hrvatskog i srpskog naroda u razdoblju od 1941. do 1945., bratstvo koje po mnogo čemu, ne samo na prostoru bivše Jugoslavije nego i na širim europskim i svjetskim prostorima, može biti uzorom. Bratstvo koje je onemogućilo plan da se primjeni politika istrebljenja, etničkog čišćenja i da se primjeni politika kvislinskog i dodvorničkog mentaliteta«. »Ovdje i na ovom mjestu želim kazati da nam je jednako daleko, ne samo ustaška ideja koja je krenula s tim namjerama i formirala zakone i državne instrumente kako bi te namjere ostvarila, nego jednako nam je tako daleka ideja onih koji su u četništvu i četničkom pokretu vidjeli sredstvo za zaštitu Srba, bilo ovdje bilo negdje drugdje. Mi Srbi u Hrvatskoj u 20. stoljeću imamo jednu jedinu baštinu u 20. stoljeću, to je ova antifašistička, partizanska baština. Dužan sam to ovdje reći, kao što sam također dužan reći da ovaj dan kao i oni dani koji su uslijedili nakon 22. lipnja, a to su 23. i 24. srpnja

Govor predsjednika SABA RH Ratka Maričića Veličanstvena pobjeda u NOB-u na strani Saveznika

U ime SABA RH čestitam vam Dan antifašističke borbe. Dozvolite da ovom prilikom iznesem neke povijesne činjenice. Povijesna je činjenica da su sisački komunisti i antifašisti 22. lipnja 1941. godine ovdje osnovali prvi partizanski odred u okupiranoj Hrvatskoj, odnosno Jugoslaviji - Sisački narodnooslobodilački partizanski odred koji je potom nastavio djelovati u šumama Brezovice. Osnovao ga je na vlastitu inicijativu Okružni komitet KPH, a na temelju općih smjernica koje je dala KP i na temelju ocjene perspektive događaja koji su dali Centralni komitet i drugi Tito još na plenumu u Zagrebu, u Dubravi 1940. godine. Na čelu tog prvog partizanskog odreda, odnosno Sisačkog narodnooslobodilačkog partizanskog odreda bio je Vlado Janić Capo čija je istaknuta zasluga i u njegovom osnivanju i organiziranju.

Isto je tako povijesna činjenica da je ustaška politika terora nad golorukim srpskim narodom na Baniji, Kordunu i Lici dovela do ustanka naroda Hrvatske, najprije u Srbu, a zatim i u drugim krajevima naše zemlje. Zato je današnji Dan antifašističke borbe blagdan i simbol najsnažnijeg otpora naroda Hrvatske protiv nacističkih i fašističkih okupatora i domaćih kvislinga, ustaša i četnika. I vjerujemo da će tako i ostati.

Svih ratnih godina pokušaji udruženih fašista, nacista, ustaša i četnika da se ustanak i NOB uguše, nisu uspjeli. Naprotiv, Hrvatska je tijekom rata imala

relativno veliki oslobođeni teritorij i vojsku od pet korpusa, pod vodstvom Josipa Broza Tita i u sklopu savezničke koalicije ostvarena je veličanstvena pobjeda i osuđeni su okupatorski planovi, a Hrvatska je izborila svoju slobodu i svoj nacionalni identitet, svoju državu kao federalnu jedinicu u federativnoj Jugoslaviji.

Nacizam i fašizam su 1945. godine vojno poraženi. Međutim, ideologija poraženog nacijašizma nije tom vojnom pobjedom antifašista nestala s europske i sa svjetske scene, pa ni kod nas. Djelovanje te ideologije ne treba podcenjivati, a šutnjom u odnosu na njihove akcije i suzdržanost demokratskih snaga daje se prostor njihovom djelovanju. Zato ne smijemo biti suzdržani, pogotovo kada su u pitanju povijesni falsifikati o NOB-u na našim prostorima u Drugom svjetskom ratu. Isto tako ne mogu se zanemarivati rezultati antifašističke borbe. Zato i jesu nastale pojave izvikivanja nacističkih parola i izjava mržnje protiv Crnaca, Roma, Židova i to ne samo na utakmicama. I u nekim tiskovinama imamo sustavno blaćenje NOB-a i Tita. Ne bi se smjelo događati da pisci naših školskih programa dvoume o tome kako pisati o NOB-u pa su kao posljedicu toga na maturi izostavili pitanja o cijelom Drugom svjetskom ratu. A taj svjetski rat i antifašistička borba u njemu su zapravo temelj i podloga našeg odnosa prema antifašizmu danas. I kada o tome govorimo u ime SABA RH moramo

u Banskom Grabovcu i posebno 27. srpnja u Srbu predstavljaju jedinstven proces ustanka protiv onih koju su htjeli porobiti Hrvatsku, protiv onih koji su htjeli porobiti Europu i protiv onih koji su htjeli stvoriti drugačije odnose među narodima nego što su ih narodi htjeli. Važno je da se danas prisjetimo što je vodilo ljudi prije 71 godine. Ideja bratstva među narodima, sigurno među prvima. Ideja ravnopravnosti među državama također. Ali, isto tako i ideja socijalne pravde, ideja socijalne jednakosti, ideja koja je jednako važna i jednako bitna i jednako moćno djelovala na ljudi koji su se okupljali u ovim krajevima kao i ideja sloge među narodima».

Ruski ambasador u Hrvatskoj **Robert Markaryan** govorio je u ime zemalja antifašističke koalicije u Drugom svjetskom ratu i podsjetio da je »na ovaj dan 22. lipnja 1941. godine upravo na ovom mjestu bio

napomenuti da odnos prema antifašizmu nisu samo problemi Saveza antifašista, nego su to prije svega problemi ovog društva i ove države. Naša djeca trebaju znati istinu o generacijama koje su ginule u borbi protiv fašističkih i nacističkih okupatora. Hrvatska država je tekovina Narodnooslobodilačke borbe u Drugom svjetskom ratu, ali nažalost, ponovno je morala biti branjena i obranjena je u Domovinskom ratu, u kojem su se naši branitelji uspješno suprotstavili zapravo fašističkim idejama okupiranja teritorija naše države.

Obilježavajući danas početak teških borbi protiv fašizma sjećamo se svih onih koji su svojim životom i svojim žrtvama izborili slobodu u ratu – demokraciju i toleranciju. Radi njih, kao i radi branitelja u Domovinskom ratu koji su branili slobodu i cijelost države Hrvatske, dužni smo vrijednosti antifašističke borbe čuvati, poštovati njezine spomenike i obilježja i o smislu i idejama te borbe objektivno i kontinuirano obavještavati javnost, a posebno mlade naraštaje.

Hrvatska se država može dičiti svojom antifašističkom borbom na strani Saveznika i zato vjerujemo da će hrvatska država to pokazati odnosom prema antifašizmu i prema još živim antifašističkim borcima. Današnji Dan antifašističke borbe jest blagdan, ali antifašistički svjetonazor moramo čuvati cijele godine. Sa zadovoljstvom posebno ističem da na ovoj proslavi zajednički počast odaju palima u tom strašnom Drugom svjetskom ratu pripadnici Narodnooslobodilačke vojske, ali i branitelji kojih danas ima ovdje. Slava i hvala palima za slobodu RH.

formiran prvi u Europi partizanski odred«. Današnja svečanost kao i susret u Jasenovu prije dva mjeseca »potvrđuju da je antifašizam čvrsto uklopljen u osnove državnosti Republike Hrvatske i da se duboko ukorijenio u svijest hrvatskog društva«. »Za ruske i sve ostale narode bivšeg Sovjetskog saveza današnji datum je također poseban ali i tragičan. Točno prije 71 godinu vojska hitlerovske Njemačke počela je invaziju na našu zemlju. Trebalо je skoro četiri godine teških borbi, gubitak 27 milijuna života sovjetskih građana, kako bi svijet mogao postići pobjedu nad fašizmom. Naravno, poštujemo značajan doprinos ovoj velikoj pobjedi koje su dale

druge zemlje antifašističke koalicije«, rekao je Markaryan.

Predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Hrvatske **Ratko Marićić** rekao je kako danas jest blagdan, ali da se antifašistički nazor treba čuvati cijele godine. Po njegovim riječima, ideologija poraženog nacifašizma vojnom pobjedom nije nestala sa svjetske scene pa ni kod nas, i ustvrdio da se šutnjom i suzdržanošću demokratskih snaga daje prostor njihovom djelovanju.

Županica **Marina Lovrić Merzel** je kazala kako se upravo na području grada Siska dogodio prvi bljesak otpora jednom neljudskom i suludom totalitarizmu 1941.

godine. »Sisački partizanski odred, cijeli narodnoslobodilački pokret i organi vlasti na oslobođenim područjima, temelj su suvremene Hrvatske. Vrijedan je to i neizostavan dio povijesne, revolucionarne i političke baštine koja pripada ne samo hrvatskom narodu, nego i svima onima koji su se borili protiv agresora nacista, fašista, ustaša i četnika, izdajnika svih boja i predznaka. Antifašizam je jedan od najčvršćih ideoloških temelja suvremene Europe, koja se ujedinjuje upravo i na tekovinama pobjede naše Narodnoslobodilačke borbe u Drugom svjetskom ratu«, rekla je Lovrić Merzel.

S. Tomašević

Odlikanja zaslужnim antifašistima

Na kraju svečanosti u Brezovici predsjednik Republike Hrvatske dr. Ivo Josipović dodijelio je odlikovanja za »osobit doprinos antifašističkim temeljima Republike Hrvatske u prigodi 71. obljetnice ustanka naroda Hrvatske i 67. obljetnice pobjede nad fašizmom«.

Brigadir **Mirko Marijan**, pročelnik Odjela za odlikovanja i priznanja, pročitao je Odluku o odlikovanjima, a potom je predsjednik **dr. Ivo Josipović** uručio odlikovanja Reda Stjepana Radića za osobit doprinos antifa-

šističkim temeljima Republike Hrvatske Ivi Bariću, Slavici Kanić Detelić, Olegu

su i **Ante Adorić, Jakov Jukić i Nikola Uzelac**, kojima će odlikovanja biti uručena naknadno.

U ime odlikovanih zahvalio je potpredsjednik SABA RH i predsjednik Saveza antifašista Istarske županije **Tomislav Ravnić**. »Ovo je priznanje antifašističkom pokretu, pobjedi pravde nad nepravdom, sjedinjenju Istre i ostalih krajeva s maticom domovinom. Mi smo dali najveći broj žrtava u Drugom svjetskom

ratu. Onaj koji je protiv antifašizma, taj je protiv Hrvatske«, rekao je Ravnić.

Mandiću, Jovanu Niševiću, Tomislavu Ravniću i Marinku Vlašiću. Odlikovani

Kusonje

Moramo zaustaviti val povijesnih falsifikata

•**Bivši predsjednik Republike Hrvatske i počasni predsjednik SABA RH Stjepan Mesić** govorio je na Dan antifašističke borbe u slavonskom selu Kusonje, gdje je 22. lipnja 1941. godine održana konferencija pakračkih komunista na kojoj su dogovarane pripreme za ustanak u Slavoniji i na mjestu gdje je prije sedam desetljeća oko 500 ljudi tog mesta i susjednih naselja pobijeno

Mi smo ovdje u prvome redu da bismo se sjećali, da bismo odali počast svima onima kojih više nema. No, možemo li se zadovoljiti time da samo polažemo vijence, palimo svjeće i držimo prigodne govore na točno određene dane u godini?

Smijemo li se tako ponašati, dok oko nas bijesni, i to doslovno bijesni olujni vjetar povijesnoga revizionizma i val povijesnih falsifikata kojima se u konačnici želi samo jedno: u svijesti mladih generacija

promijeniti ishod Drugoga svjetskog rata, zapitao je Mesić. »Njih, naše mlade, one koji će već sutra uzeti sudbinu ove zemlje u svoje ruke, njih moramo uvjeriti kako stvari zaista stoje, do njih mora doprijeti istina. Ako u tome ne uspijemo – Hrvatskoj se loše piše. Ako u tome ne uspijemo, mlađi će postati žrtve povijesne laži, a time i zarobljenici ideja i ideologija, što su u naprednim demokracijama davno odbačene i poslane tamo gdje im je i mjesto – u smeće!«, kaže Mesić.

Nacizam i fašizam jesu smeće, opasno smeće, današnjim rječnikom rečeno: kontaminirani otpad. Samo, taj kontaminirani otpad ima dugi vijek trajanja i treba mu vrlo malo da se aktivira. Svjedoci smo toga da se on aktivira u više tzv. tranzicijskih zemalja, ali i u Hrvatskoj, kao i u nekim nama susjednim državama. I zato treba reći krajnje jasno: to je nedopustivo«, rekao je Mesić te dodao da je žalosno što se takve poruke danas mogu čuti samo na antifašističkim skupovima.

S. T.

ZABRINJAVAĆI ODNOS PREMA ANTIFAŠIZMU

• Predsjedništvo SABA RH na sjednici 12. lipnja, kojoj je prisustvovao i bivši predsjednik RH i počasni predsjednik SABA RH Stjepan Mesić, raspravljalo je o aktualnoj problematiki antifašizma u Republici Hrvatskoj

Na sjednicu su bili pozvani i aktualni predsjednik RH, zatim predsjednici Vlade i Sabora. Pročitano je pismo predsjednika RH dr. Ive Josipovića u kojem poručuje da zbog nemogućnosti osobnog prisustvovanja sjednici šalje svog izaslanika Živka Juzbašića, člana Savjeta za ratne veterane. Sjednici je prisustvovao i Vinko Kovacić povjerenik Predsjednika Republike za branitelje.

Sjednicu je otvorio predsjednik SABA RH Ratko Maričić i obrazložio da je ovu temu za raspravu predložila Koordinacija Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Dalmacije.

U uvodnom materijalu dalmatinskih antifašista koje je usvojilo Predsjedništvo SABA RH, ocijenjeno je da je »odnos prema antifašizmu kao civilizacijskoj vrijednosti i društveni status Saveza, zajednica i udruga antifašističkih boraca i antifašista u Republici Hrvatskoj krajnje zabrinjavajući«.

Svjedoci smo, rečeno je, sve veće eskalacije neofašističkih ispada organiziranih i neorganiziranih skupina i pojedinaca, uključivo i nekih stranaka, posebno HČSP-a i ponekih udruga nastalih iz domovinskog rata. »Negativna društvena klima više od dva desetljeća usmjerena je na minimiziranje, pa čak i kriminaliziranje NOB-a. Antifašistički borci se nerijetko prikazuju kao zločinačka komunistička vojska, uz istovremeno veličanje ustaša i domobrana kao rodoljuba i istinskih boraca za Hrvatsku. Na toj osnovi gradi se i odnos prema spomen obilježjima i njegovanim tradicijama antifašizma, što je bez presedana u zemljama Europe.

Javno isticanje povijesnih neistina

Dosadašnja praksa i ponašanje vlasti na svim razinama prema antifašizmu tijekom svih godina, od stjecanja hrvatske neovisnosti u suprotnosti su s temeljnim načelima Ustava Republike Hrvatske, međunarodnim standardima i konvencijama. Odnos vlasti prema hrvatskom antifašizmu od svibnja 1990. godine karakteriziraju lažna obećanja, politikantstvo, oportunitizam, nebriga i šutnja», naglašeno je i upozorenje na to da vlast financira udruge koje baštine tradicije

Radno Predsjedništvo

poraženih ideologija i vojski iz drugog svjetskog rata, da je prisutno toleriranje javnog isticanja povijesnih neistina i nacijašistički ispad i okupljanja prolaze bez sankcija. Države EU s dužom tradicijom demokracije ne toleriraju nego pravovremeno osuđuju i sankcioniraju neofašističke ispade.

Ocijenjeno je i da je s aspekta antifašizma, ali i načela socijalne države, odnos prema sudionicima, a posebno borcima NOR-a više nego sramotan, naročito ako se u pravima usporede s braniteljima iz domovinskog rata. Kontinuirano se ugrožavaju njihova egzistencijalna i ljudska prava, odnos prema njihovom doprinosu pobjedi nad fašizmom je ponizavajući, negiraju se podnesene žrtve.

Ništa drugčiji nije ni odnos prema spomeničkoj i drugoj antifašističkoj baštini, statusu i radu antifašističkih udruga i zajednica udruga, od općina, gradova i županija do SABA RH.

»Nedavnom promjenom vlasti, usprkos danim obećanjima još se«, rečeno je, »ne naziru kvalitetne promjene pa je neophodno pokrenuti aktivnosti u cilju mobilizacije cjelokupnog članstva i demokratski opredijeljene javnosti. Moramo se izboriti za sadržajne, bitne i hitne promjene odnosa prema antifašizmu.«

Antifašisti uzroke trenutnog stanja, između ostalog, vide u sve agresivnijim nacionalističko-šovinističkim i neofašističkim ispadima na ovim prostorima, stalnom stvaranju i poticanju mržnje, otvorenom atakiranju na NOB, njegove sudionike, Josipa Broza Tita. »Antifašizam se poistovjećiva s četništvom, ustaštvo s domoljubljem«, a

partizanima su oduzimana stečena prava dok su »istovremeno suradnicima okupatora dodjeljivane mirovine s lažnim statusom pripadnika nikad postojeće domovinske vojske«.

Na sceni je sve otvoreni reafirmacija ustaštva, četništva i drugih poraženih snaga i ideologija za vrijeme NOB-a u Drugom svjetskom ratu, a odnos SDP-a i drugih demokratskih stranaka prema otvorenim atakama na antifašizam, tekovine NOB-a i njegove sudionike je pasivan.

Uzroci su i u »devijantnim pojavama« koje rezultiraju negativnim odnosom »značajnog broja sudionika Domovinskog rata prema antifašizmu. U takvoj klimi stvoreni su uvjeti za političko manipuliranje s udrugama iz Domovinskog rata s ciljem obračuna s hrvatskim antifašizmom i svekolikim vrijednostima bivšeg sustava u cjelini«.

Antifašisti u medijskoj blokadi

Antifašisti posebno upozoravaju na negativno djelovanje crkvenih struktura, osobito dijela katoličke crkve koja, opterećena vlastitom prošlošću, kontinuirano potiče sukobe i poziva na obračun s »komunizmom«, »komunističkim zločinima«, antifašizmom, a pojedini njezini »pastiri« otvoreno zagovaraju netrpeljivost, mržnju i ustaštvo, što im predstavnici vlasti, uz časne pojedinačne izuzetke, toleriraju.

Nastavni programi i udžbenici povijesti krivo prikazuju pa čak i falsificiraju povi-

snimio: Z. Petrinjak

jesnu istinu o partizanskoj antifašističkoj borbi u Drugom svjetskom ratu i to na svim razinama obrazovnog sustava - od osnovne škole do fakulteta.

Antifašisti su, naglašeno je, izloženi i medijskoj blokadi, neprimjerenom, zlonamernom i tendencioznom izvještavanju o antifašizmu, aktivnostima njihovih udruga i tradicijama koje baštine.

»Bitku za reafirmaciju antifašizma moguće je dobiti samo odlučnom i razumnom akcijom cijelokupnog članstva i rukovodstava na svim nivoima organiziranja u Republici Hrvatskoj. Uspjeti se može samo kvalitetnom transformacijom udruga i većim angažiranjem mladih snaga koje mogu uspješno odolijevati izazovima vremena i prostora u kojem djelujemo.«

Naše udruge, rečeno je, treba izjednačiti u statusu i materijalnom položaju s udrugama nastalim iz Domovinskog rata, a status sudionika NOB-a uskladiti s ustavnom definicijom antifašizma, preuzetim međunarodnim ugovorima i konvencijama koje reguliraju ovu problematiku.

Za spomeničku i drugu baštinu iz Narodnooslobodilačke borbe valja kroz aktivnosti nadležnih ministarstava sačiniti odgovarajuće programe obnove, održavanja i zaštite, a putem nadležnih državnih organa pokrenuti postupak popisa i evidentiranja ukupne imovine i inzistirati na povratku ili

snimio: Z. Petrinjak

Sudionici rasprave o aktualnoj problematici u Republici Hrvatskoj

obeštećenju za prenamijenjeno i oduzeto što bi mogao biti jedan od mogućih izvora financiranja naših aktivnosti.

Potrebna je cijelovita stručna i znanstvena analiza nastavnih programa i udžbenika te pokretanje postupka za provođenje zamjene sadržaja koji ne odgovaraju povijesnim činjenicama. Također je, kakao je kazano, neophodno obaviti kritičku analizu saborske Deklaracije o antifašizmu sa svrhom njezine implementacije u društveni i institucionalni

sustav RH, jer je od njena donošenja prošlo sedam godina, a još uviјek je mrtvo slovo na papiru.

Antifašisti poručuju i da, uz suradnju i pomoć Ministarstva branitelja, treba pokrenuti i poticati suradnju s braniteljskim udrugama koje prihvataju temeljne vrednote antifašizma i programske smjernice SABA RH, da treba unapredijevati i razvijati međunarodnu suradnju kao i izdavačku djelatnost.

Rasprava *Antifašizam nisu komemoracije*

•Naša je briga da ideje antifašizma promičemo, a to bez institucionalne i političke podrške organa vlasti kvalitetno i uspješno nije moguće

Uvodno izlaganje u ime Koordinacije Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Dalmacije podnio je **Branko Grošeta**, naglašavajući da dosadašnji naporu nisu dali rezultate te da treba pokrenuti cijelokupno članstvo s ciljem da se odnos prema antifašizmu mijenja. Želimo priopćiti javnosti da nam je dosta lažnih obećanja, što se posebno vidi u neprovodenju davno usvojene saborske Deklaracije o antifašizmu. Namjera nam je i podsjetiti aktualnu vlast što piše u preambuli Ustava Republike Hrvatske o antifašizmu i zapitati što će učiniti za njeno oživovtvorene, rekao je Grošeta i dodao da Koordinacija sadašnje stanje ocjenjuje izvanrednim i zabrinjavajućim. Tražimo samo ono što nam pripada te da prestane manipuliranje antifašizmom i dodvoravanje desnicu.

Godinama smo tražili da se ovaj problem odnosa prema antifašistima u Hrvatskoj internacionalizira i da se obavijesti svjetska javnost s čime smo sve suočeni. Moramo se izboriti za dostojan status hrvatskog

antifašizma svim raspoloživim i zakonski dozvoljenim sredstvima

Treba posebno naglasiti da su za rješavanje većeg dijela naših problema nadležna ministarstva, stručne službe Vlade i Sabora. To je njihova zakonska briga i obveza. Naša je briga da ideje antifašizma promičemo, a to bez institucionalne i političke podrške organa vlasti kvalitetno i uspješno nije moguće.

Da bi ostvarili željene promjene potrebno je, ističe Grošeta, da i mi na svim nivoima organiziranja, a posebno SABA RH, bitno promijenimo svoj način rada i djelovanja. Prilagodimo metode rada vremenu i prostoru u kojima djelujemo, zaključio je on.

Vinko Kovačić – povjerenik predsjednika RH za branitelje podsjetio je da je Republika Hrvatska nastala na temeljima ZAVNOH-a. I branitelji to znaju, a onima koji to ne žele znati poručujem da u Europi to neće proći jer je i današnja Europa utemeljena na antifašizmu. Kovačić je naglasio da treba članstvo Saveza antifašističkih boraca i an-

tifašista podmlađivati i u članstvo i vodstva uključivati što više mlađih ljudi.

Rudolf Kahlina je zahvalio drugovima iz Dalmacije i podsjetio da je to rasprava o odnosu prema antifašizmu u Hrvatskoj. Osvrćući se na iskrivljavanja povijesnih činjenica i prešućivanja, Kahlina je naveo i primjer podravskog sela Đelekovac u kojem je popisan imenom i prezimenom veliki broj žrtava ustaških zločina. Sve te žrtve su bili Hrvati, a među njima je bio i poznati hrvatski intelektualac i pjesnik Mihovil Pavlek Miškina.

Branko Čačuga, predstavnik Udruge dragovoljaca domovinskog rata je upozorio da su antifašisti u Drugom svjetskom ratu vratili naše krajeve Hrvatskoj i da takvi sada ulazimo u Europu. Danas ima novih pretenzija na hrvatski teritorij i tome se trebaju zajedno oduprijeti i antifašisti i branitelji.

Branko Caratan je rekao da se od početka devedesetih godina krenulo s manipulacijom i diskriminacijom antifa-

šizma. Preko noći se ne može ispraviti to što se događalo punih dvadeset godina i zato moramo utjecati preko medija i obrazovnog sustava te pružati istinu mlađim generacijama. Fašizam ne treba shvaćati samo kao element prošlosti, jer ekonomска kriza otvara prostor i za desni ekstremizam. Zato front demokracije i antifašizma treba neprestano jačati.

Mediji i falsificiranje povijesti

Bivši predsjednik RH i počasni predsjednik SABA RH **Stjepan Mesić** je naglasio da smo u Hrvatskoj uspjeli zaustaviti fašizaciju, ali to ne znači da su te snage nestale sa sce-

ne i da ne djeluju. Posebno je apostrofirao medije koji im otvaraju prostor. Kada se na HRT-u raspravlja o nekoj od ovih tema, onda se pojavljuju ekstremi koji falsificiraju povijest. Dovedu oni i nekoga tko govori objektivno i s ispravnim pogledom, ali su takvi uvijek u manjinu, kaže Mesić. Nema promjene uređivačke politike na HRT-u, a to je najjači medij i dolazi u svaku kuću.

Tako, na primjer, plaše s trećom Jugoslavijom. Dva su eksperimenta bila i nikome normalnome to više ne pada na pamet, ali time ipak plaše hrvatsku javnost. Naš cilj je ulazak u Europu i otvaranje granica.

Eto, na primjer iznose statističke podatke po kojima je NDH počinila samo 0,13 posto zločina. To je takav povijesni falsifikat koji se ne može ničim braniti. I tko

može ostati na TV-u nakon tako izrečene povijesne krivotvorine.

Ili pokazuju slike u kojima se vide kolone zarobljenih vojnika, a oni govore o ženama i djeci. Uglavnom se servira tako da fašisti nisu ubili nikoga, a uz to su stradali sami i to kao civili. Ratovali su osam dana nakon što se Njemačka predala, ginuli su u borbama jedni i drugi, ali se prikazuje kao da su ginuli samo oni koji su bili na strani fašista i to kao civili. U to je umiješana i Crkva. Govore o stotinama tisuća ubijenih i nevinih. Mi smo napravili popise žrtava u Jasenovcu imenom i prezimenom. Onda treba na taj način govoriti o svim žrtvama, kazao je Mesić

Josip Milat je naglasio da se zalagao i zalaže za suradnju s braniteljskim udruženjima, ali da s druge strane ne postoji volja za takvom vrstom suradnje. Ima oko 900 braniteljskih udruženja, a na prste se može nabrojati one koje ne napadaju antifašiste, rekao je Milat. Kada gledamo kako se u zadnje vrijeme istražuju jame i grobišta, ispada da tamo nema ni jednog partizana, kao da ni nisu ginuli.

Milat je naglasio da su antifašisti iz Dalmacije dali inicijativu da se pitanje odnosa prema antifašizmu i antifašistima riješi na sustavan način.

Jovan Vejnović je upozorio da antifašizam nisu komemoracije, nego nam treba aktualni, današnji antifašizam koji neće biti u defenzivi i ostavljati prostor revizionizmu i neofašizmu. Postoji medijska i politička ofenziva raznih Jurčevića i njemu sličnih koji zauzimaju medijski prostor.

»Mi se bavimo antifašizmom na svečarski način, a oni stvaraju javno mnjenje i djeluju na mlađe generacije«, rekao je Vejnović i naglasio da antifašizam treba biti ugrađen u zakonska rješenja. Ova vlast mora postaviti pitanje ljudima na TV-u – odakle im pravo da truju djecu, mlade i javnost u cjelini.

Tražimo povratak oduzete imovine

Dinko Tamarut je naglasio da treba naći načina kako ugraditi antifašizam u medije, udžbenike i izdavaštvo. Moramo inzistirati na provođenju Deklaracije o antifašizmu. Rekao je Tamarut.

Tomislav Ravnić je u ime istarskih antifašista zahvalio Mesiću na ustrajnom zalaganju za antifašizam. Predložio je da delegacija SABA RH ode na razgovor na HTV. Programe u školstvu i sadržaj udžbenika treba mijenjati, ali ne čekati na to četiri godine, kako se najavljuje, kazao je Ravnić i dodao da bi takav naputak trebalo dati Ministarstvo obrazovanja.

Krešimir Sršen je ocijenio da je anti-

Predsjedništvo SABA RH na svojoj 6. sjednici održanoj 12. lipnja 2012. raspravljujući o »Aktuelnoj problematici odnosa prema antifašizmu u Republici Hrvatskoj« nakon rasprave prihvatiло je uvodno izlaganje i materijale za raspravu Koordinacije zajednica udrugantifašističkih boraca i antifašista Dalmacije i jednoglasno usvojilo

ZAKLJUČKE

1. Status antifašizma u Republici Hrvatskoj ocjenjuje krajnje zabrinjavajućim, a odnos prema tradicijama NOB-a, suprotnim temeljnim načelima Ustava Republike Hrvatske, međunardnim konvencijama i standardima;

2. Nedopustiv je odnos prema sudionicima NOB-a, spomeničkoj baštini, statusu i radu naših udruga, Zajednica udruga, SABA RH, značajnim mjestima, događajima, istaknutim sudionicima NOB-a i doprinosu Hrvatske pobjedi antifašističke koalicije u Drugom svjetskom ratu;

3. Neprimjeren je odnos prema antifašizmu, kako vlasti tako i oporbe, kojega više od dva desetljeća karakteriziraju obećanja, oportunizam, štutnja, nebriga, politikantstvo. Dio odgovornosti za postojeće stanje snose i naše organizacije od udrug do Saveza;

4. Svi naši do sada uloženi napor u rješavanju brojnih problema nisu počeli očekivane rezultate. Uglavnom smo dobivali prazna obećanja, a vrhunac takve politike i ponašanja vlasti je i neprovodenje saborske Deklaracije o antifašizmu. Ocjenjujemo potrebnim pokretanje organiziranih aktivnosti i mobilizacije cijelokupnog članstva s ciljem ostvarivanje preduvjeta za bitne i hitne promjene;

5. Predsjedništvo obvezuje Izvršni odbor da u roku od 30 dana formira posebne radne skupine (vodeći računa o ravnopravnoj regionalnoj zastupljenosti) za detaljnu analizu, ocjenu i utvrđivanje potrebnih aktivnosti, uključivo i prijedloge izmjena zakonskih propisa za rješavanje svakog od navedenih problema te da utvrdi nositelje i rokove izvršenja;

6. Smatramo da je ovo minimum zahtjeva i da treba hitno pokrenuti postupke za njihovo rješavanje.

7. Predsjedništvo SABA RH traži od nadležnih državnih organa da pokrenu istraživanje svih zločina za koje se terete Narodnooslobodilačka vojska i poslijeratna vlast i o tome obavijeste hrvatsku javnost;

8. O aktualnoj problematici, tijeku rasprave, ovim zaključcima i materijalima za raspravu Koordinacije Zajednica udrugantifašističkih boraca i antifašista Dalmacije, SABA RH treba pisano izvijestiti najodgovornije dužnosnike i organe vlasti na koje se problemi neposredno odnose (Predsjednika Republike Hrvatske, Predsjednika Vlade RH, Predsjednika Hrvatskog sabora te ministre: branitelja, kulture, znanosti i obrazovanja, obrane, zdravstva i socijalne skrbi) sa zahtjevom da poduzmu konkretne akcije za rješavanje navedenih problema.

Predsjednik
Ratko Marićić, dipl. iur.

fašizam u Hrvatskoj u opasnosti. Naglasio je da u Ustavu RH treba učiniti dopunu o značenju ZAVNOH-a jer se iz njega rodio Narodni Sabor Hrvatske. NOB i domovinski rat su jedinstveni, rekao je Sršen i dodao da Split i Dalmacija imaju slavnu antifašističku prošlost, ali da je tamo najviše i uništenih spomenika.

Juraj Hrženjak je naglasio da nam je u Hrvatskoj potreban jedan muzej NOB-a i da to treba izboriti i sačuvati. Antifašisti su prihvatali Domovinski rat, ali druga strana to nije prihvatala. U redovima branitelja je bilo dosta onih koji su protiv antifašizma. Tko bi inače srušio 3.000 spomenika, kaže Hrženjak.

Ante Morić je podsjetio na stečena i oduzeta prava učesnicima NOB-a, kao i na oduzetu imovinu SUBNOR-a koja pripada nama. U toj imovini je i odmaralište »Bio-kovka« u Makarskoj. To nam je oduzeto bez naknade i spor traje već 16 godina. Ratni vojni invalidi su išli tamo na zdravstveno klimatsko liječenje.

Zivko Juzbašić se založio za izjednačavanje statusnih prava boraca NOR-a i branitelja. Tražimo da se to zakonski riješi, rekao je Juzbašić. Podsjetio je i na inicijativu za osnivanje Zaklade ZAVNOH-a, a založio se i za povratak objekata Savezu

snimio: Ž.Petrinjak

antifašističkih boraca i antifašista RH, uključujući i one u Kumrovcu. Naglasio je da Vlada treba osigurati sredstva za temeljne programe rada SABA RH.

Vinko Šunjara je naglasio da antifašizam nije samo borba protiv fašizma nego je to i sloboda, demokracija, humanizam i kultura.

Juraj Krstulović je upozorio na neravnonapravni položaj antifašističkih boraca kojima su ugrožena egzistencijalna i socijalna prava. Moramo otvoriti perspektive da se

počnu živjeti civilizacijske antifašističke vrijednosti koje su stavljene po strani, rekao je Krstulović.

Joso Fakčević je rekao da je branitelj Domovinskog rata, ali i antifašist. Međutim, postoji Ministarstvo branitelja, a mi antifašisti nemamo svog ministarstva kao branitelji, rekao je Fakčević. On je rekao da treba analizirati stanje u svakoj županiji i utvrditi jasne zadatke nosioca i rokove izvršenja.

S. Tomašević

Priopćenje

Skup na Bleiburgu je odavanje počasti NDH

♦Bivši predsjednik Republike Hrvatske i počasni predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske Stjepan Mesić uputio je 12. svibnja ove godine priopćenje za javnost

»Manifestacija održana na Bleiburškom polju u nedjelju 12. svibnja 2012. izravni je udar na povijesnu istinu, uvreda zdavome razumu, ali i otvoreni i krajnje grubi izazov legalnoj vlasti Republike Hrvatske koja će, nadam se, znati na to odgovoriti na primjerjen način.

Vrijedanje Hrvatskoga sabora, etiketiranje hrvatske Vlade kao »komunističke nemani«, otvoreno pozivanje na dokidanje sekularnoga karaktera naše države (»Nemojte dozvoliti da vam vladaju oni koji se ne boje Boga«), u istupanjima što su bila natopljena govorom mržnje tipičnim za početak devedesetih godina 20. stoljeća, bile su osnovne karakteristike skupa koji se predstavlja kao komemoriranje ubijenih nakon završetka Drugoga svjetskog rata.

Skup na Bleiburškom polju bio je zapravo odavanje počasti tzv. Nezavisnoj Državi Hrvatskoj i njezinoj rehabilitiranju kao »izraza vjekovnih težnji hrvatskoga naroda«. Uporno su se zaobilazile nepobjitno utvrđene povijesne činjenice, kako one iz najnovije, tako i one iz malo dalje prošlosti, a ponavljale su se notorne laži. Riječi »ustaštvo«, »fašizam« i »nacizam« bile su očito zabranjene, ali su svim govornicima, uključujući i predstavnike Katoličke crkve i Islamske vjerske zajednice bila puna usta komunizma i komunističke opasnosti.

Pobjedu godine 1945. nazivalo se »takozvanom«, a legalno osuđene za dokazane ratne zločine u vrijeme Domovinskoga rata

proglašavalo se nevino osuđenim herojima, čime se izravno negira legitimnost i legalnost i hrvatskih sudova, i Međunarodnog suda u Haagu.

Kao bivši predsjednik Republike Hrvatske i počasni predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista smatram svojom dužnošću upozoriti na to, svjestan činjenice da su poruke s Bleiburga izravni udar na Ustav Republike Hrvatske i Ustavom uspostavljeni poredak, te da ozbiljno dovode u pitanje pripadnost Hrvatske krugu civiliziranih, demokratskih zemalja, oslonjenih na temelje antifašizma, kao političkog, ali i univerzalnog ljudskog opredjeljenja.

Usputno spominjanje Jasenovca nije bilo ništa drugo nego bijedan i licemjeran pokušaj da se pokaže kako oni koji nemaju ni danas snage osuditi zločine ustaškog režima i njegov zločinački karakter, ipak dozvoljavaju da je bilo i nekih drugih žrtava, osim onih koje oni tako bezdušno zloupotrebljavaju kako bi promicali svoje prozirne i prepoznatljive političke ciljeve.

Na Bleiburškom polju nisu se okupili »izabranici«, kao što je rekao jedan od govornika, nego izopćeni, uključujući i predstavnike lokalnih vlasti i nekih političkih stranaka zastupljenih u Saboru, svi oni koji su sami sebe izopćili od činjenica, od stvarnosti u kojoj živimo, ali i od evropske budućnosti kojoj za Republiku Hrvatsku alternativne nema«.

Vraćamo nasilno ukinut Dan oslobođenja grada

Građanska inicijativa »Ujedinjeni protiv fašizma« koja je nedavno nastala kao revolt na pokušaj organizacije međunarodnog nacističko-fašističkog skupa u Zagrebu, odlučila je organizirati i proslavu Dana oslobođenja grada Zagreba te u priopćenju za javnost podsjetila:

-Samo dan prije konačne kapitulacije fašističkih snaga, 8. svibnja 1945., jedinice NOV ušle su u Zagreb kojeg su prethodno oružane snage tzv. NDH napustile bez borbe. Dan oslobođenja grada Zagreba proglašen je Danom grada Zagreba i slavio se punih 45 godina održavanjem brojnih

svečanosti i manifestacija, a samo dan kasnije u čitavoj Europi, više od 50 godina obilježava se 9. svibnja - Dan pobjede nad fašizmom i Dan Europe.

Inicijativa naglašava da je nakon 1991. taj Dan oslobođenja Zagreba nasilno ukinut, a proglašen novi - »31. svibanj, datum koji u povijesti grada ne predstavlja ništa«. U sklopu proslave Dana oslobođenja grada na više lokacija u Zagrebu - na nadvožnjacima u Držićevoj, Miramarskoj i Savskoj ulici bili

su postavljeni transparenti s porukama čestitanja 8. svibnja - Dana oslobođenja Zagreba.

Tribina

•Potaknuto inicijativom Udruge »Ujedinjeni protiv fašizma« obilježavanje Dana oslobođenja Zagreba ponovno se preselilo u javne prostore

Da imam izvršne ovlasti, antifašisti bi se temeljnim pravima izjednačili s braniteljima Domovinskog rata, bili bi obnovljeni spomenici antifašizmu, povijest koju uče naša djeca bolje bi reflektirala ono što se događalo od 1941. do 1945. godine, a Zagreb bi ponovno dobio Ulicu 8. maja, kada je definitivno raskrstio s pronacišćkom vlaštu.

Ovakvu je poruku prošle godine uputio predsjednik Republike Hrvatske, prof. dr. sc. Ivo Josipović sa svečane akademije kojom je u zagrebačkoj Gradskoj vijećnici obilježena 70. obljetnica ustanka, antifašističke borbe i pobjede nad fašizmom.

- Vratimo dignitet Danu oslobođenja Zagreba, poručio je 9. svibnja ove godine u Topuskom Boris Šprem, predsjednik Hrvatskog sabora na svečanoj akademiji povodom obilježavanja 68. obljetnice Trećeg zasjedanja ZAVNOH-a, 67. godišnjice pobjede nad fašizmom, Dana Europe i oslobođenja Zagreba.

Raduje saznanje da oživljava spomen na Dan oslobođenja Zagreba – 8. svibnja 1945. godine u glavnom gradu Hrvatske. Obilježavanje i sjećanje na taj povijesni datum ove godine, čini se, preselio se ponovno i u javne prostore, zahvaljujući brojnim nevladinim organizacijama, a posebno udruzi »Ujedinjeni protiv fašizma«. Na više zagrebačkih trgova građanima je upriličena podjela tiskovina s tematikom poezije iz Narodnooslobodilačke borbe u

izboru Miloša Đurđevića. Otvorene su i izložbe s postavom radova mladih umjetnika nastalih u posljednja dva desetljeća, a koji prezentiraju motive iz antifašističke borbe u Hrvatskoj. Ulicama Zagreba organizirana je i »Utrka oslobođenja«. Hvale vrijedna je i tribina »Vrijednosti antifašizma danas« koja je okupila veliki broj mladih poklonika antifašizma.

Sudjelujući na tribini, Ratko Mari-

državna politika u Hrvatskoj bila kombinacija ataka na antifašizam i izdaje. Zamjerio je i SDP-u koji se za vrijeme obnašanja vlasti, ali i kada je bio u oporbi, nije značajnije suprotstavljao reviziji povijesti i uništavanju spomenika NOB-a.

Sudionik NOB-a, publicist, utemeljitelj i prvi predsjednik Savjeta antifašista Hrvatske i prvi glavni urednik »Glasa antifašista« Juraj Hrženjak, kazao je da

VRIJEDNOSTI ANTIFAŠIZMA DANAS

čić, predsjednik SABA RH, među inim je naglasio da iako je nacifašizam vojno pobijeđen 1945. godine, njegova ideologija ostala je do danas, postajući izraženja kada političke stranke koje su njeni nosioci ulaze u parlament i sudjeluju u vođenju državnih politika. Dodao je da u Savez antifašističkih boraca treba uključiti što više mladih ljudi. Mladi su budućnost i antifašističkih snaga. Početkom godine bilo je živo još 11.998 sudionika NOB-a, a lani ih je umrlo 2001, zaključio je Maričić.

Voditeljica Centra za suočavanje s prošlošću »Documenta«, Vesna Teršelić govorila je o desetogodišnjoj borbi za vraćanje imena Trga žrtava fašizma i drugih ulica nazvanih po antifašistima u Zagrebu, ali i diljem Hrvatske, kao i o više od tri tisuće devastiranih spomenika palim borcima i žrtvama fašističkog terora. Podsjetila je na sramno oklijevanje Vlade Ivice Račana da ukloni spomen ploču Juri Francetiću u Slunju, što je bez suviše rasprave, za vrijeme svog mandata učinio premijer Ivo Sanader.

Dragan Markovina, povjesničar s Filozofskog fakulteta u Splitu, upozorio je kako je u posljednjih dvadeset godina

najveća značajka antifašizma jest da je na općeljudskim vrijednostima organizirana borba za slobodu. Podsjetio je na masovne zločine ustaša u Zagrebu za vrijeme rata, od mučenja u zatvorima do strijeljanja, pa je samo u Dotrščini pobijeno preko osam tisuća nevinih ljudi.

Hoće li poruke predsjednika države i Sabora zaživjeti u narednom razdoblju – ostaje da se vidi. Osmog svibnja 1945. godine jedinice JA osloboidle su Zagreb. Sutradan u Europi je rat bio završen. Slavila se pobjeda i – mir. Ulica 8. maja postojala je do 1990. godine kada je nestala u sklopu najvećega preimenovanja ulica i trgova u povijesti Zagreba, kada su masovno brisani nazivi kojima se komemorirao antifašizam. Ulica 8. maja bila je i desetljećima simbol partizanskog oslobođenja Zagreba. Zahvaljujući jednom partizanu i oslobođitelju Zagreba koji je postao predsjednik Hrvatske, ta je ulica rascjepkana na više manjih, a jedna je od njih nazvana po Pavlu Hatzu (gradonačelnik Zagreba od 1872./73.). U njoj je i danas sjedište oslobođitelja Zagreba – Saveza antifašističkih boraca i antifašista Hrvatske.

B. M.

PUTOVNICU ZA EUROPSKU UNIJU OVJERILI SMO PRIJE 68 GODINA

♦Hrvatska je putovnicu za EU ovjerila prije 68 godina, u Topuskom, na Trećem zasjedanju ZAVNOH-a, kada su udareni temelji federalne države Hrvatske, kada je 105 domoljuba i antifašista Hrvatsku priključilo pobjedničkoj antifašističkoj koaliciji – rekao je BORIS ŠPREM, predsjednik Hrvatskog sabora na obilježavanju obljetnice povijesnog zasjedanja

UTopuskom je 9. svibnja pod pokroviteljstvom Hrvatskog sabora obilježena 68. obljetnica Trećeg zasjedanja ZAVNOH-a i 67. godišnjica pobjede nad fašizmom, Dana Europe i oslobođenja Zagreba. Prije svečane akademije, koja je završila izvođenjem Beethovenove »Ode radosti« i partizanske koračnice »Nabrusimo kose«, brojna izaslanstva položila su vijence pred spomenik borcu NOB-a, rad kipara **Dušana Džamonje** u parku ispred hotela »Petrova gora«, nedaleko potpuno srušenog Spomen doma Trećeg zasjedanja ZAVNOH-a.

Vratiti dignitet

Na svečanoj akademiji u sportskoj dvorani Lječilišta Topusko, nazočne su pozdravili **Nikola Abramović**, načelnik općine Topusko i **Marina Lovrić Merzel**, županica Sisačko-moslavačke županije i izaslanica **Ive Josipovića**, predsjednika Republike Hrvatske. »Ulaganja u Topusko i njegovo lječilište najbolji je način da vratimo dug onima koji su u Drugom svjetskom ratu dali svoje živote boreći se protiv fašizma, a razvojem ovoga mjesta, lječilišta i Top-termi, odužit ćemo se za sve žrtve koje su pale za slobodu koju sada uživamo«, rekla je Lovrić Merzel.

- Hrvatska je putovnicu za Europsku uniju ovjerila prije 68 godina, u Topuskom, na Trećem zasjedanju ZAVNOH-a, kada su udareni temelji federalne države Hrvatske, kada je 105 domoljuba i antifašista Hrvatsku priključilo pobjedničkoj antifašističkoj koaliciji – istaknuo je, među inim, **Boris Šprem**, predsjednik Hrvatskog sabora. – Taj dan, 9. svibnja, praznik je koji Hrvatska mora obilježavati i slaviti kao svoj važan dan. Vratimo dignitet datumu Trećeg zasjedanja ZAVNOH-a, datumu pobjede nad fašizmom, vratimo dignitet Danu oslobođenja Zagreba, koji je dan ranije – 8. svibnja!

Šprem je također kazao da su u Topuskom prije 68 godina donijete odluke jedne zrele europske države koja je vidjela svoju demokratsku budućnost: »Odluke su to o pravima naroda i građana Hrvatske, ravнопravnosti Hrvata, Srba i drugih naroda, ali i žena s muškarcima, o slobodi vjere, udruživanja i govora, razvitku kulture, uklanjanju nepismenosti i besplatnom prosvjećivanju.«

- Nažalost, zgrada u kojoj je održano zasjedanje ZAVNOH-a u Topuskom srušena je u ratnim razaranjima u Domovinskom ratu, no čim bude gotova projektna dokumentacija i pribavljene sve dozvole, Hrvatski sabor omogući će

Izaslanstvo SABA RH položilo je vijenac pred spomenik

KONSTITUIRANJE DRŽAVNOSTI

Treće zasjedanje ZAVNOH-a dovršilo je u osnovi proces konstituiranja državnosti Hrvatske kao federalne jedinice DFJ. Hrvatska je u to vrijeme imala izgrađenu gotovo cjelebitu organizaciju nove i revolucionarne državne vlasti, na čelu sa ZAVNOH-om kao svojim državnim saborom, tajništvom i odjelima kao rukovodećim organima uprave i svojim vrhovnim sudom. ZAVNOH je na Trećem zasjedanju utvrdio svojim ustavnim aktima suverenitet i normativno izrazio rješenje nacionalnog pitanja u Hrvatskoj, odbacujući i stari jugoslavenski unitarizam i ustaški separatizam.

Odluka o ZAVNOH-u kao vrhovnom zakonodavnem i predstavničkom tijelu stvorila je novu organizaciju vrhovne državne vlasti federalne Hrvatske, po uzoru na privremenu organizaciju savezne države kakvu je propisao AVNOJ na svom Drugom zasjedanju. Plenum ZAVNOH-a postao je sada vrhovni zakonodavni i izvršni organ vlasti Federalne Hrvatske. Drugi po rangu ustavni organ bilo je Predsjedništvo ZAVNOH-a.

Sve do osnivanja Narodne vlaste Hrvatske (u Splitu, 14. travnja 1945. godine), Predsjedništvo je bilo ovlašteno da djeluje i kao vrhovna izvršna vlast u zemlji.

će da se novcima iz proračuna finančira izgradnja ove zgrade – obećao je Šprem. Predsjednik Sabora posebno je pozdravio **Juraja Hrženjaka**, danas 95-togodišnjaka i člana Savjeta antifašista Hrvatske, koji nije bio službeni delegat Trećeg zasjedanja ZAVNOH-a, ali je sudjelovao u njegovu radu u Topuskom kao kulturno-prosvjetni izaslanik i **Petra Stipetića**, danas umirovljenog generala

Hrvatske vojske koji je u vrijeme Domovinskog rata bio zapovjednik postrojbi na ovom području u operaciji »Oluja« 1995. godine.

Hrvatska – dio Europe

Obraćajući se sudionicima svečane akademije, **Mirando Mrsić**, ministar rada i mirovinskog sustava i izaslanik premijera **Zorana Milanovića**, naglasio je kako su građani Hrvatske prije 68 godina pokazali da je Hrvatska dio Europe, iako ima i danas nekih pojedinaca i marginalnih skupina koji žele Hrvatsku svrstatи na tamnu stranu prošlosti. »Uskoro ulazimo u Europsku uniju zajedno s državama Europe koje onda u Drugom svjetskom ratu nisu imale ni »a« od antifašizma. Mi smo tada već imali respektabilnu vojsku. Pokazali smo u Domovinskom ratu da se možemo i znamo boriti protiv fašizma. Dakle, Hrvatska ide u Europu«, poručio je Mrsić, dodavši kako se nada da će se 70. obljetnica zasjedanja ZAVNOH-a u Topuskom održati u novosagrađenom i obnovljenom Domu ZAVNOH-a.

U ime Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, predsjednik **Ratko Maričić** iznio je brojne podatke s povijesnog zasjedanja Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske (ZAVNOH), ističući da je tada pod predsjedanjem **Vladimira Nazora** utemeljen Hrvatski sabor kao predstavničko i zakonodavno tijelo, a tada osnovano Predsjedništvo, kao izvršno tijelo, imalo je, kako je rekao, »funkciju Vlade Republike Hrvatske«. Maričić je citirao predsjednika Izvršnog odbora ZAVNOH-a Vladimira Nazora, koji je u svojoj pozdravnoj besedi otvarajući zasjedanje rekao: »U Jajcu provedeno, vama znano stvaranje

Predsjedništvo ZAVNOH-a

Vijećnici su na kraju Trećeg zasjedanja izabrali Predsjedništvo ZAVNOH-a. Za predsjednika je izabran pjesnik **Vladimir Nazor**, dotadašnji predsjednik Izvršnog odbora. Za potpredsjednike su izabrani: **Andrija Hebrang**, predstavnik Komunističke partije, **Franjo Gaži**, predstavnik Izvršnog odbora HSS i dr. **Rade Pribičević**, predstavnik Srba u Hrvatskoj. Tajnik je bio dr. **Pavle Gregorić**, zamjenici tajnika **Stjepan Prvić** i **Dušan Čalić**, a još 24 člana plenuma izabrana su u Predsjedništvo, tako da ga je činio ukupno 31 član.

Citati

Vladimir Nazor:

»Fašizam umire, sloboda se rađa!«

Znameniti **Vladimir Nazor**, nekomunist i najhrvatskiji do tada hrvatski književnik, te član Akademije NDH postao je prvi predsjednik ZAVNOH-a. Uz pozdravni telegram maršalu Titu Nazor je zaključio povjesno Treće zasjedanje ZAVNOH-a u 5 sati ujutro 9. svibnja ovim riječima:

-Danas smo radili na političkom učvršćivanju Hrvatske, ali će se, možda, već iduće naše zasjedanje baviti rekonstrukcijom materijalnih uvjeta života. Sve teče svojim tokom. Borci koji su ispred prodirućeg neprijatelja morali i razarati, prometnut će se u graditelje! Zahvaljujem vam na današnjem radu i pozdravljam vas na rastanku uz poklik: Fašizam umire, sloboda se rađa!

Franjo Tuđman:

»Zavnohovska federalna država Hrvatska«

ZAVNOH je bio temelj na kojemu se kasnije gradila Narodna Republika Hrvatska i Socijalistička Republika Hrvatska. Na kraju tog radzoblja, plebiscitarnom voljom hrvatskog naroda, nastala je njegova samostalna demokratska Republika Hrvatska. Upravo preko ZAVNOH-a Hrvatska je ušla u pobjedičku antifašističku koaliciju. Stoga se u izvoršnim osnovama o tisućjetnoj borbi hrvatskog naroda za nacionalnu samobitnost i državnu opstojnost, koje se nabrajaju u preambuli Ustava Republike Hrvatske (od 22. prosinca 1990. godine), posebno i spominju odluke ZAVNOH-a kojima su uspostavljeni temelji državne suverenosti Hrvatske u razdoblju Drugoga svjetskog rata.

To ističe i akademik **Franjo Tuđman**, prvi predsjednik Republike Hrvatske, i sam povjesničar u svojoj Poslanici upućenoj u prigodi Dana državnosti i 5. obljetnice samostalnosti hrvatske države ovom konstatacijom:

»U antifašističkom pokretu stvorena je zavnohovska federalna država Hrvatska, i političko-ustavna osnova jugoslavenske federacije kao zajednice ravnopravnih naroda s pravom samoodređenja. I upravo ta stečevina antifašizma davala nam je pravne prepostavke za izlaz iz Jugoslavije i proglašavanje nezavisnosti«.

organu državne vlasti nove Jugoslavije ne može ostati bez učinka na zemaljsko vijeće Hrvatske. Nova životvorna krv, što izvire iz sjedišta, iz srca, mora da poteče kroz sve udove, zajednička misao ima da sve obuhvati. U skladu s državnom cjelinom naš ZAVNOH ima da se ustroji u najviše zakonodavno i izvršno narodno predstavničko tijelo Federalne Države Hrvatske, da bude predstavnik i nosilac suverenosti naroda Hrvatske. Pravi Hrvatski sabor nastaje noćas, ovdje...«.

Dalekosežne odluke

Ratko Maričić podsjetio je da je ženama političku ravnopravnost zajamčila Deklaracija o osnovnim pravima naroda i građana Demokratske Hrvatske donesena na Trećem zasjedanju ZAVNOH-a. Članak 3. glasi: »Žene uživaju sva prava jednako kao i muškarci«.

Dan Europe uzvanicima je čestito veleposlanik Slovačke **Roman Supek** i to, kako je rekao, kao izaslanik zemalja anti-

fašističke koalicije. U govoru je istaknuo da se za glavne antifašističke vrijednosti – slobodu i demokraciju moramo boriti i sada i u budućnosti, na što nas upozoravaju sukobi u današnjem svijetu.

Na zasjedanju u Topuskom prihvaćena Deklaracija o osnovnim pravima naroda i građana bila je ne samo još jedna potvrda demokratskog opredjeljenja antifašističke Hrvatske, nego i prvi takav akt u borbi za prava i slobodu čovjeka kao ljudskog bića, usvojen u jeku rata u tada okupiranoj Europi. Bilo je to jednu godinu prije usvajanja Povelje Ujedinjenih naroda, odnosno četiri godine prije nego su Ujedinjeni narodi donijeli Opću deklaraciju o pravima čovjeka. Sadržaj i načela Deklaracije iz svibnja 1944. godine i danas su aktualni i ozakonjeni u važećem Ustavu Republike Hrvatske, a u skladu sa svim suvremenim međunarodnim i europskim dokumentima o ljudskim pravima. Štoviše, naša Deklaracija u mnogo čemu prethodila je tim dokumentima.

B. M.

SVJEDOČANSTVA POVIJESNE ISTINE

•Antifašisti i rodbina žrtava položili vijence na Spomen groblju i odali počast stradalnicima ustaškog terora

Dok je većina zatočenika potkraj rata deportirana u Jasenovac, preostali logoraši u kaznionici Lepoglava su likvidirani, bačeni u bunar i zaliveni živim vapnom. Povodom obljetnice ustaškog pokolja nad logorašima i antifašistima održani su komemorativni skupovi na Spomen-groblju Lepoglava, kod Spomen obilježja iza Pavlinskog zida, Spomen bunara i Spomen obilježja poginulim borcima 12. slavonske divizije i Kalničkog partizanskog odreda.

Vijence i cvijeće položili su izaslanstva logoraša i članovi obitelji stradalih, predstavnici lokalnih vlasti i političkih stranaka, te antifašistički borci i poklonici antifašizma. Uzvanike iz Zagreba, Zagrebačke, Koprivničko-križevačke, Međimurske i Varaždinske županije pozdravio je **Gojko Matić**, predsjednik podružnice ABA Lepoglava i **Alojz Gredelj**, dogradonačelnik Lepoglave.

- Danas, kada se javljaju neki novi oblici fašizma, antifašizam je potreban više no ikad, kao način borbe i dokazivanja istine u pokušajima revizije povijesti. Ovakva mjesta svjedočanstva su povijesne istine – naglasio je **Mario Šimunković**, član Predsjedništva SABA RH i predsjednik ZUABA GZ i ZZ.

Premda kaznionica u Lepoglavi postoji još od davne 1854. godine, najcrnja povijestiza njenih je zidova pisana od jeseni 1944., kada postaje ustaški logor, a njen prvi zapovjednik **Ljubo Miloš**. Glad, zima, tifus, batine, iživljavanje čuvara i ubojstva – sve to bila je svakodnevica logoraša. Bojeći se da bi logor mogao biti oslobođen, **Maks Luburić** je potkraj Drugog svjetskog rata dao nalog za njegovo hitno zatvaranje. Dio kriminalaca i ustaša bio je iz zatvora pušten slijedom

Antifašisti su se poklonili sjenama žrtava ustaškog terora

»desetotravanjske amnestije«, dok je ostalih 1300 zatočenika trebalo riješiti »po kratkom postupku«. Budući da zbog naseljene okolice Lepoglava nije bila pogodno mjesto za masovnu likvidaciju, počeo je transport logoraša prema Jasenovcu. Preostali zatočenici u Lepoglavi ubijeni su na najokrutniji način.

Ta strašna svjedočanstva preživjelih lepoglavskih logoraša što ih je na komemoraciji održanoj 28. travnja iznijela zamjenica predsjednika Podružnice ABA Lepoglava **Marija Varović**, ostavila je sve nazočne nijemima.

O razmjerama stradanja govore i brojni kameni kubusi pokraj Spomen-obilježja, s ispisanim imenima 961 žrtve. Odajući počast žrtvama koje su likvidirane samo zbog drukčijih političkih uvjerenja, nacionalne i vjerske pripadnosti, sudionici komemoracije su se prisjetili ubijenih u logoru u proljeće 1945. godine i 28 muškaraca, 30 žena i troje djece, čiji su posmrtni ostaci ekshumirani s područja koje se nalazi s druge strane zida.

Ovu kaznionicu su još 12/13. srpnja 1943. godine zajednički zauzele jedinice NOV Hrvatske iz Slavonije i Kalnički partizanski odred, te oslobodili političke zatočenike. Ukupno su oslobođena 733 zatvorenika, od kojih je njih stotinjak bilo zatočeno kao „nepočudni elementi“. Svi politički kažnjenci stupili su u redove NOV i PO Hrvatske, dok su kriminalci vraćeni u kaznionicu. Logor je ponovno uspostavljen u svibnju 1944., i djelovao je do travnja 1945. godine. Nakon toga uslijedio je transport zatočenika u Jasenovac (većina ih je po dolasku odmah ubijena). U lepoglavskoj kaznionici ostalo je šezdesetak zatočenika, kako bi održavali pogon logora. Njih su ustaše likvidirale noću, 30. travnja. Spasila su se trojica: **Karlo Dombaj**, **Sado Kohen** i **Đuro Klen**.

Na kraju komemorativnog skupa progodni recital izvele su gimnazijalke **Ivana Auguštin**, **Petra Štefićar** i **Damira Veseljak**.

B. M.

Kolarić

SJEĆANJE NA CIVILNE ŽRTVE

Prošlo je 70 godina od stradanja 99 ljudi sa šireg područja Vojnića. Tim je povodom u Kolariću, nadomak Vojnića upriličen komemorativni skup na kojem je, među inim, govorio i **Mišo Kresojević** iz Udruge antifašističkih boraca i antifašista Vojnića. Pokrovitelj

komemoracije bilo je Vijeće srpske nacionalne manjine Karlovačke županije, a nazočili su joj brojni mještani Vojnića i obližnjih kordunskih naselja, rodbina žrtava i poklonici antifašizma.

Nevine žrtve su ustaše koncem travnja 1942. godine uhitile bez ikakva povoda i

sprovele do pravoslavne crkve u Kolariću. Tamo su svi pobijeni, a crkva zapaljena. Ostaci zidina crkve i danas se naziru uz cestu koja iz Vojnića preko Kolarića vodi za Krstinju i granični prijelaz Maljevac prema Bosni i Hercegovini.

B. M.

Zajednička sjećanja na Bitku na Neretvi

•U Jablanici je 5. svibnja ove godine obilježena 69. obljetnica Bitke na Neretvi, kojoj su prisustvovali brojni antifašisti iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Crne Gore, Srbije i Slovenije. Na svečanosti je govorio i član Predsjedništva SABA RH Krešimir Sršen

Program obilježavanja počeo je spuštanjem 69 karanfila u Neretvu i polaganjem cvijeća i vijenaca kod vječne vatre ispred Muzeja Bitke na Neretvi. Delegacije antifašističkih organizacija iz Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske i Srbije kao i ostali prisutni, minutom šutnje odali su počast svim poginulima u velikoj bitci za slobodu u narodno-oslobodilačkom ratu. Centralni skup održan je u Spomen kompleksu Bitke na Neretvi. Tom je prilikom ponovno naglašeno da je ta bitka 1943. godine bila Bitka za ranjenike i »takva ratna epopeja kakvu nije zabilježila povijest u Europi«.

O značaju Bitke za Neretvi govorili su **Muhamed Bešić** predstavnik SABNOR-a BiH, **Slobodan Simović** član Predsjedništva Republičkog odbora SUBNOR-a Crne Gore i **Krešimir Sršen**, član Predsjedništva Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske.

Iz Dalmacije je obilježavanju prisustvovalo 110 učesnika, čiji su predstavnici položili vijence na Spomen obilježe Bitke na Neretvi. U ime Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske vijence su položili **Krešimir Sršen** iz Splita, **Branko Grošeta** iz Dubrovnika i **Tonči Pivac** iz Makarske, a u ime

Vijenac u ime Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske položili su Krešimir Sršen, Branko Grošeta i Tonči Pivac

antifašista Dalmacije **Marinko Vlašić** iz Dubrovnika, **Stipe Tadić** iz Splita i **Drago Mindoljević** iz Trogira.

U pozdravnom govoru član Predsjedništva Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske **Krešimir Sršen** je rekao da se osjeća neizmjerno sretan što mu je na ovom veličanstvenom povijesnom mjestu omogućeno da u ime Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH čestita 69. obljetnicu Bitke na Neretvi. To je, kako je naglasio, »jedna od najvećih humanih bitki za spašavanje oko 4.500 ranjenih i bolesnih partizana i više desetaka tisuća djece, žena i staraca u zbjegu ispred krvoločnih okupatora i kvislinga - šest njemačkih i pet talijanskih divizija, više ustaških bojni i oko 18.500 pripadnika četničkih hordi Draže Mihailovića«.

»Bitka na Neretvi označila je prekretnicu u vještini NOR-a i revolucije, u duhu odluka Prvog zasjedanja AVNOJ-a. Kao što je dobro poznato, od ukupnog broja boraca NOV i POJ, oko 60 posto činili su borci iz jedinica Glavnog štaba Hrvatske, odnosno 45 posto iz Dalmacije. Vrhovni štab NOV i POJ, na čelu s Josipom Brozom Titom, jedini spas iz neprijateljskog okruženja video je u protuudaru prema Gornjem Vakufu i u rušenju mostova između Jablanice i Konjica.

Oslobađanjem Prozora i okolnih naselja, uz srušeni most na Neretvi kod Jablanice, za dva sata izgrađen je improvizirani most. Borci II. dalmatinske udarne brigade (»Grom desetina«), da bi uspostavili mostobran i otvorili put prema istoku, prepuzali su kostur srušenog mosta, na desnoj obali, pedalj po pedalj, uz strmu obalu, držeći redenike i granate

u zubima, dočepali su se i uništili četničke bunkere«, podsjetio je Sršen.

On je dodao da su borci 9. dalmatinske udarne divizije i 8. brigada 7. banjikske divizije, uz borbene i druge nevolje, na ledima nosili najteže ranjenike i bolesne partizane preko Neretve i 80 kilometara kroz surove vrleti Prenja, pri čemu su masovno umirali od tifusa. »Ostale jedinice Glavne operativne grupe NOV i POJ, istočno od Neretve, do nogu su potukli četničke horde, koje se nisu mogle oporaviti do kraja rata. U cijelini, Bitka na Neretvi bila je pobjeda, kolijevka i pleter bratstva i jedinstva i embrio iz kojeg je rođena Titova Jugoslavija«.

»Krajem 1943.g., Velika trojica antihitlerovske koalicije odaju priznanje partizanima, Titu i KPJ. Od tada, NOV i POJ postaje armija Saveza antihitlerovske koalicije. Narodi i narodnosti nove Jugoslavije konačno oslobođenje i pobjedu doživjeli su 15. Svibnja 1945, sedam dana kasnije, od drugih naroda u Europi, zbog masovnog krvavog otpora zaostalih nacističkih i kvislinških oružanih snaga«.

Lažni demokrati, uz pomoć reviziонista, sa svih strana, upozorio je Sršen, uporno iz godine i godinu, šire laži i poluistine o strašnim zločinima komunista. Istovremeno, udarajući po socijalizmu i samoupravljanju, po Titu i NOB-u, oduzimajući nam slavnu prošlost pokušavaju nas učiniti narodom bez povijesti.

»Moje obraćanje na ovom povijesnom mjestu pobjede i slobode i jedinog i jedinstvenog antifašizma, završit će poklikom: »Smrt fašizmu, sloboda narodu!«, rekao je na kraju Sršen.

K.S.

Savez udruga antifašista Karlovačke županije

•Na izbornoj skupštini bili su i gosti Josip Boljkovac, dr. Đuro Zatezalo i predsjednica Gradskog vijeća Karlovca Nada Murganić

Za predsjednika Saveza udruga anti-fašista Karlovačke županije izabran je Žarko Latković. Na Izbornoj skupštini Saveza udruga antifašista Karlovačke županije 4. svibnja Latković je na ovu dužnost izabran na dvije godine. Kako je izjavio, cilj, odnosno njegov rad će se temeljiti na obilježavanju svih događaja iz antifašističke borbe i na poštivanju antifašizma kao temelja hrvatskog društva i ustavnog poretka naše države. Posebno ističe da će raditi na podmlađivanju organizacije: - U tom smjeru krenuo sam i kao vršitelj dužnosti predsjednika prošle godine. Tako ćemo, nadam se, i kroz našu organizaciju malo učvrstiti rad na terenu, poboljšati rad i u Vojniću. Uglavnom potencirat ćemo pod-

Žarko Latković novi predsjednik

Skupština SUA Karlovačke županije

mlađivanje organizacije, naravno uvažavajući sve naše starije kolege koji su ipak tu da nam kažu što se događalo u prošlosti i da nam ukažu na sve probleme s kojima se antifašizam susreće u modernom društvu, naglasio je Latković.

U karlovačkoj organizaciji već ima šestero mladih ljudi koji će Savezu dati novu snagu što će se, nada se, odraziti i na županijsku organizaciju. Dva dana kasnije

antifašisti su obilježili obljetnicu oslobođenja Karlovca. Tom su prigodom pred Spomenikom žrtvama fašizma u Perivoju zapalili svjeće i položiti vijence. I ove godine to su učinili ispred spomenika koji je devastiran i prekriven grafitima.

- Plan je da se taj spomenik obnovi. Ja mogu reći da sam utjecao da Grad Karlovac ove godine pronade u proračunu 60 tisuća kuna za obnovu tog spomenika. Ono što je naš stav, a što se možda razlikuje od stava Grada Karlovca je to, da se taj spomenik ne smije maknuti iz Perivoja. On će najvjerojatnije biti proglašen spomenikom od državnog značaja, tako da se neće moći maknuti. Postojale su priče kako bi se izmjestio na groblje Jamadol. Mi se tome protivimo. To je spomenik koji je tu i treba se obnoviti kroz određeni period, odnosno treba ga vratiti u prvobitno stanje, poručio je Latković.

K.T.

Varaždin

Protest zbog pokušaja rehabilitacije Draže Mihailovića

•Mi, antifašisti Varaždinske županije zgražamo se nad činom pokušaja izjednačavanja četničkog i partizanskog narodnooslobodilačkog pokreta

Zajednica udruga antifašističkih žboraca i antifašista Varaždinske županije, Društvo »Josip Broz Tito« Varaždinske županije i Zajednica udruga ratnih vojnih invalida Varaždinske županije uputili su 19. svibnja protestno pismo Veleposlanstvu Republike Srbije u Hrvatskoj u kojem izražavaju nezadovoljstvo sudskim postupkom na Višem sudu u Beogradu, vezanom za rehabilitaciju četničkog vođe Dragoljuba Draže Mihailovića.

Tri županijske udruge su na zajedničkom sastanku u Varaždinu 16. svibnja 2012. raspravljale o posjetu predstavnika Veleposlanstva Republike Srbije povodom svečane sjednice Srpskog nacionalnog vijeća Varaždinske županije i Ludbreške regije i objavile pismo u kojem se kaže:

»Moramo naglasiti da poštujemo sve pripadnike svih nacionalnih manjina u Hrvatskoj, posebno srpske, čiji pripadnici aktivno sudjeluju u radu naših udruga te su naši vjerni članovi.

Poštujući svu svečanost ovog skupa, domaćina – SNV Ludbreške regije i sve

uvažene goste, ne možemo, a da barem ovim protestnim pismom ne izrazimo nezadovoljstvo sudskim postupkom na Višem sudu u Beogradu glede rehabilitacije četničkog vođe Dragoljuba Draže Mihailovića. Mi, antifašisti Varaždinske županije zgražamo se nad činom pokušaja izjednačavanja četničkog i partizanskog narodnooslobodilačkog pokreta jer su još i danas poznata nedjela četnika u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini usmjerena protiv hrvatskog i muslimanskog civilnog stanovništva, a posebno protiv pripadnika i simpatizera Narodnooslobodilačkog pokreta. U razdoblju od 1941.-1945. na tisuće žrtava Dalmacije, Like, Slavonije, Hercegovine i Bosne platilo je životom četnicima koji su pomagali nacističkim i fašističkim okupatorima. Masovna klanja, sakacanja, spaljivanje živih ljudi, silovanja, kolektivne egzekucije strijeljanjem, nabijanja na kolac, ubijanje djece, mučenja svake vrste - sinonimi su za četničko divljanje pod zapovjedništvom zloglasnog Draže Mihailovića. Četnici, ustaše, belogardejci, ljetićevcici, nedicevci

i ostali kvislinzi borili su se zajedno s njemačkim, talijanskim, mađarskim, bugarskim fašistima protiv jedinog legitimnog i u svijetu priznatog antifašističkog pokreta na prostoru nekadašnje Jugoslavije – Narodnooslobodilačkog pokreta pod vodstvom maršala Josipa Broza Tita.

Inicijativa za rehabilitacijom osuđenog i pogubljenog ratnog zločinca Draže Mihailovića predstavlja čin sramote za inicijatore i pomagače ove akcije, pokušaj amnestiranja raznih zločina iz Drugog svjetskog rata, relativiziranje krivnje i izrugivanje svim nevinim žrtvama četnika, ustaša i svih drugih fašista. Više zgražanja od ovog čina u slučaju D. Mihailovića, mogla bi provizvesti jedino pozitivna odluka Višeg suda u Beogradu.

Podupiremo antifašiste Srbije, Vojvodine, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Slovenije u nastojanjima da na kraju prevlada istina i da četnički vođa D. Mihailović ostane tamo gdje mu je mjesto – među ratnim zločincima!«

K.T.Š.

OSUDA REVIDIRANJA POVIJESTI

♦Na mjestu prvog masovnog pogubljenja Srba u tzv. NDH 28. travnja upriličen komemorativni skup i odana počast stradalnicima

Na rubu sela Gudovac, na poljani gdje se dogodio masakr (prvo masovno pogubljenje Srba u tzv. NDH – 28. travnja 1941. godine), podignuta je 1955. godine spomen-kosturnica. Kasnije je tu postavljen i spomenik »Gudovčan«, autora **Vojina Bakića**. Tijekom rata 1991.-1995., spomenik je srušen, kosturnica demolirana, poljana opustošena. Ostaci spomenika su nekamo uklonjeni 2002. godine. Nemar prema mjestima sjećanja i uništavanje spomenika govore sasvim jasno o vremenu u kojem živimo.

Na tom mjestu, baš na dan pokolja nevinih ljudi, 28. travnja (spomen obilježje je »sanirano« – okoliš uređen) upriličen je komemorativni skup i odana počast stradalnicima, te su položeni vijenci i zapaljene svjeće. Brojnim poklonicima antifašizma i pripadnicima udruga antifašističkih boraca i antifašista s područja Bjelovarsko-bilogorske i Zagrebačke županije, predstvincima lokalnih vlasti, političkih stranaka i nevladinih udruga obratili su se: **Milorad Pupovac**, izaslanik predsjednika Sabora **Borisa Šprema** i predsjednik Srpskog narodnog vijeća, **Vinko Šunjara**, član Predsjedništva SABA RH, **Miroslav Čaćija**, župan Bjelovarsko-bilogorske županije, **Antun Korošec**, gradonačelnik Bjelovara i **Ranko Babić**, predsjednik UABA Bjelovara. Govornici su osudili ovaj i druge zločine, založivši se za obnovu nacionalne i antifašističke baštine i za to da uspomene na sve žrtve ustaškog terora te puna istina o režimu tzv. NDH postanu važan dio svijesti hrvatskog društva.

Poprište stradanja

- Došli smo ovdje u Gudovac na mjesto prvog masovnog ustaškog zločina koji se dogodio prije 71 godinu da se poklonimo nevinim žrtvama – istaknuo je **Vinko Šunjara**, član Predsjedništva Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske. – Nažalost, slijedila su još masovnija pogubljenja Srba, Židova, Roma, ali i Hrvata na drugim stratištima. Ljudi su ubijani prije organiziranog oružanog otpora tom krvavom režimu. Zato naš Narodnooslobodilački pokret nije imao alternative. Narodno-

oslobodilačka borba 1941.-1945. bila je svojevrsni križni put borbe protiv nadmoćnog nacifašističkog okupatora i domaćih kolaboracionista.

Fašizam je vojno poražen 1945. godine. Međutim, korijeni fašističke ideologije ni danas nisu nestali. Protagonisti poraženih snaga, iako malobrojni i društveno marginalni, pokušavaju na vrlo agresivan i ksenofobičan način revidirati povijest Drugog svjetskog rata, ujedno i naš NOB. Zato dok postoji opasnost od oživljavanja fašizma, tog ideološkog zla trebamo se tome organizirano suprotstaviti. Stoga na liniji izvornog i demokratskog antifašizma kao općeg pokreta, bez obzira na političku opciju i ideološka opredjeljenja, želimo da se okupe sve progresivne i demokratske snage društva i tako onemogućimo da se nikad više ne dogode zločini poput onog u Gudovcu i na drugim stratištima, zaključio je Šunjara.

lasio je kako se pogubljenih ljudi moramo sjećati zbog vrijednosti njihovih nedužnih života, vjere koju su imali u svoje susjede, zavičaj i svoju zemlju. Dodao je kako je taj zločin poljuljao vjeru koja je između hrvatskog i srpskog naroda, katoličkih i pravoslavnih kršćana koji su živjeli na prostoru Hrvatske, stvarana stoljećima. Nije tu bila riječ samo o podivljaloj ljudskoj prirodi i oslobođenim životinjskim nagonima u čovjeku, nego o sistemskom, planski osmišljenom, državnom konceptu koji je počeo djelovati upravo u Gudovcu. Nastavio se nepunih tjedan dana potom u Veljunu, pa u drugim mjestima Banije i Korduna, a onda se uobličio u sistem koncentracijskih logora smrti.

Prve likvidacije

Zjerstva u Gudovcu (prije u Gurišnom Polju) svjedoče da su ustaše vlasti bjelovarsko područje odabrale za početak genocida nad Srbima. Povjesničari to objašnjavaju činjenicom da je bjelovarski kraj i prije formiranja tzv. NDH predstavljao snažno ustaško uporište, zbog čega se dogodila snažna proustaška pobuna nekolicine oficira i podoficira kraljevske jugoslavenske vojske, koji su uz pomoć tadašnjeg gradačelnika Bjelovara **Julija Makanca** preuzele vlast u Bjelovaru i okolicu. Nedugo zatim uslijedila su hapšenja i prve masovne likvidacije.

Zločin u Gudovcu dogodio se dan poslije prisilnog odvođenja 504 Srba s područja Gurišnog Polja u logore Danica, Gospić, Jadovno i Pag, od kojih je 487 pobijeno. Dana 28. travnja 1941. godine, ustaše pod vodstvom Eugena Katernika hapse i 200 Srba iz bjelovarske okolice. Uhićuju ih pripadnici Seljačke zaštite preobraćeni u ustašku postrojbu pod zapovjedništvom predratnog ustaše **Martina Cikoša**. U sumrak ih provode kroz Gudovac do sajmišta i tamo ih strijeljavu. Administracija tadašnje općine Gudovac ispunila je mrtvozorničke formulare za 187 ljudi. Budući da neke žrtve u njima nisu evidentirane, broj ubijenih se kreće do 196. U općinskim formularama se kao uzrok smrti navodi: ubijen ili nasilno ubijen, ili samo ponegdje, strijeljan kao četnik.

B. M.

Vinko Šunjara, član Predsjedništva SABA RH govorio je na komemorativnom skupu

Gradonačelnik Bjelovara **Antun Korošec** rekao je da je prisjećanje na žrtve ustaškog terora civilizacijsko pitanje o kojem, uz jasnu osudu ustaštva i fašizma kao ideologije, stalno moramo govoriti kako se zlo više nikada ne bi ponovilo. Zločin je osudio i bjelovarsko-bilogorski župan **Miroslav Čaćija**, kazavši kako je iskra fašizma zapalila nacionalne strasti, pomutila razum i odnijela u nepovrat nevine živote. Antifašistički pokret spriječio je bezbroj novih nevinih žrtava, a na njegovim tekvinama danas gradimo demokraciju i građansko društvo u Hrvatskoj, naglasivši kako mu je draga što su, unatoč mnogobrojnim prijeporima, Srbi i Hrvati na većini područja uspostavili suživot. Izaslanik predsjednika Sabora i predsjednik SNV-a **Milorad Pupovac** nag-

Spomen-ploča skladatelju »Marša Istarske brigade«

♦U povodu Dana oslobođenja Pule - Dana Grada Pule partizanski ratni suborci Ferruccio Pastrovichio i Marino Furlan svečano su na pročelju zgrade Doma antifašista Pule otkrili spomen-ploču na kojoj je uklesan tekst skladbe »Marš Istarske brigade«, koju je 1944. godine, na stihove Vladimira Kolara, kao svoje prvo stvaralačko i autorsko djelo, uglazbio tada mladi partizan i borac Nello Milotti

Svečano otkrivanje spomen-ploče u povodu Dana oslobođenja Pule

Svečanosti otkrivanja spomen-ploče prisustvovali su gradonačelnik Pule **Boris Miletić**, dogradonačelnica **Vera Radolović**, dogradonačelnik **Fabrizio Radin**, brojni zvaničnici Istarske županije, među kojima **Miodrag Čerin**, predstojnik kabinetra župana, **Tomislav Ravnić**, predsjednika SABA Istarske županije, mnogi članovi udruga antifašističkih boraca grada Pule i drugih mjeseta Istre, članovi Milottijevi obitelji i veliki broj drugih građana Pule i poštovalaca lika i djela Nella Milottia.

Čin otkrivanja spomen-ploče, dojmljivi prigodni govorovi **Denia Mešanovića**, predsjednika Mjesnog odbora »Gregovica« Pula i **Liviu Blaškovića**, predsjednika UABA Grada Pule, te nekoliko svečanih i partizanskih borbenih pjesama koje je izveo pulski pjevački zbor »Matko Brajša Rašan«, čiji je Nello Milotti bio dugogodišnji dirigent, pokazao se kao doista svečan i dostojanstven događaj, kojeg su, pod po-

kroviteljstvom Grada Pule, priredili MO »Gregovica« Pula i Udruga antifašističkih boraca i antifašista Grada Pule.

»Danas i ovdje u Puli, pred zgradom Doma antifašista okupljeni su poštovaoci lika i djela Nella Milottia da i ovom posebnom svečanošću otkrivanja ove lijepo izrađene spomen-ploče još jednom odamo dužnu i trajnu počast Nella Milottiju, ne samo kao cijenjenom i omiljenom, nedavno preminulom sugrađaninu, priznatom i poznatom muzikologu, glazbeniku, velikom dirigentu, već i kao dokazanom antifašistu, priznatom i cijenjenom sudioniku antifašističkog otpora, partizanu i aktivnom borcu Talijanskog bataljuna »Pino Budićin«, u sastavu Prve istarske brigade »Vladimir Gortan« i 43. istarske divizije. On se s puškom u ruci i harmonikom na ramenu borio za slobodu, za oslobođenje Istre i cijele zemlje, dajući tako svoj puni, nesebičan, častan doprinos oružanom

slamanju fašističke i nacističke oružane sile«, istakao je u svom pozdravnom govoru **Deni Mešanović**, predsjednik MO »Gregovica« Pula.

»Antifašistički borci i antifašisti Pule i cijele Istre, ponose se i djelima i čovjekoljubivosti koje nam je iskazao i nakon smrti 2010. g. ostavio naš Nello Milotti. Zato je naša Udruga antifašističkih boraca i antifašista Grada Pule snažno podržala inicijativu i projekt MO »Gregovica« Pula o postavljanju ovog spomen obilježja i održavanju drugih sadržaja u spomen na Nella Milottia. Ovo danas, njemu u čest postavljenog spomen obilježje će nas trajno podsjećati na divnog čovjeka, druga, antifašističkog borca i dugogodišnjeg poštovanog člana naše Udruge i velikana glazbenog stvaralaštva« kazao je u prigodnom govoru **Liviu Blašković**, predsjednik UABA Grada Pule.

Zdravko MACURA

U povodu 70. godišnjice dolaska Banijske proleterske čete u Slavoniju

Obnovljen spomenik heroju Nikoli Demonji

♦Antifašisti Požege i Petrinje zajedno organizirali obilježavanje važne obljetnice NOR-a upravo kako su Banjci i Slavonci bili združeni u zajedničkoj borbi protiv fašizma četrdesetih godina prošlog stoljeća

Potkraj svibnja antifašisti Požege i Petrinje organizirali su svečanu proslavu dolaska Demonjine Banijske proleterske čete u Slavoniju 25. svibnja 1942. godine. Dolazak banijskih proletera u Slavoniju bio je tada za daljnji razvoj Narodnooslobodilačke borbe na ovim prostorima izuzetan događaj. Slavonci i Banjci otada krenuše dalje združeni putem s kojeg ih nitko više nije mogao maknuti do oslobođenja. Zanimljiv je podatak da je s Demonjom tada ovamo došao Ivica Burić, pomoćnik komesara čete, rođeni Požežanin, koji je 1953. također proglašen narodnim herojem.

Malo selo Striježevica rodno je mjesto heroine Sonje Marinković koja je među prvima još 1943. proglašena narodnim herojem. Za ovu povijesnu prigodu antifašisti Požege obnovili su u ovom mjestu spomenik narodnom heroju NOR-a Nikoli Demonji, devastiran devedesetih godina.

Spomenik obnovljen isključivo prilozima antifašista

Prošle godine obnovljena je i njegova spomen grobnica nedaleko odavde. Spomenik je obnovljen isključivo prilozima

ma antifašista, bistu je izradio umjetnik Nikola Janjatović, a radove je izvodio klesar Čedo Nikolić, član Udruge ABA Požege.

Na svečanosti u Striježevici okupilo se preko stotinu antifašista iz Požege, Petrinje, Laćarka iz Srijema, Belog Manastira, Osijeka, Slatine, Pakrac i Lipika te brojni uzvanici među kojima i dožupan požeško-slavonski Miroslav Grozdanić. Pozdravljujući goste predsjednica UABA – Požege Kata Holjevac zahvalila je svima na učešću prigodom obnove spomenika Nikoli Demonji koji je poginuo u rujnu 1943. godine kao komandant 12. slavonske divizije.

Dožupan Grozdanić je istaknuo kako bi država morala imati daleko veće razumijevanje i osjećaj za potrebu obnove antifašističkih spomenika jer to je naša zajednička povijesna baština. Okupljenima je o ratnom putu Nikole Demonje govorila Zrinka Čorić, predsjednica UABA Petrinja, a Borivoj Zarić, član predsjedništva SABA, o borbenom učinku u Slavoniji.

Nikola Demonja se našao u borbenim redovima odmah nakon što je u Šamarici na Baniji opalila prva ustanička puška. Od partizanskog napada na prugu Caprag – Glina, kojim je rukovodio Demonja, pročuo se kao jedan od najhrabrijih

tamošnjih boraca pa je postao desetar prve udarne jurišne desetine, a ubrzo i komandir Banijske proleterske čete. Odmah po dolasku u Slavoniju niže brze i učinkovite pobjede. Nije prošlo mnogo, a već je cijela Slavonija govorila o junaštvu banijskih proletera, naročito njihovog komandira. Uvijek naprijed postao je ubrzo komandant 17. slavonske brigade.

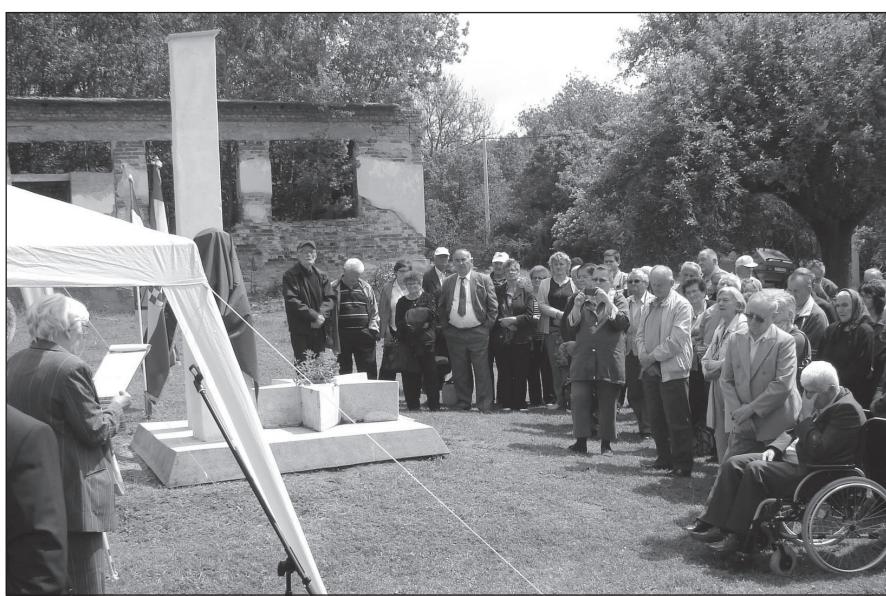
Slavonska sjećanja na hrabrog Banijca

U prvoj borbi kao komandant brigade skočio je primjerice na njemački tenk te ga zapalio. Opet su se nizale pobjede, a vrlo značajna je bila borba za Čaglin u siječnju 1944. godine kada je njegova sedamnaesta u nekoliko sati uništila ustaški puk od 600 neprijateljskih vojnika. Borba za Čaglin po svom značaju i težini zauzima najistaknutije mjesto među bitkama vođenim u Požeškoj kotlini, ali i u Slavoniji.

Zbog vještog zapovijedanja i vođenja borbi, kao i osobne neustrašivosti, najzad postaje komandant i 12. divizije koja je osnovana u Orljavcu nedaleko od Striježevice. Opet se nižu pobjede - Podgorač, Badljevina, Grubišno Polje i nanose teški gubici neprijatelju - sve do Požege. Naime, 6. rujna 1944. godine opet, idući naprijed, biva Nikola ranjen u samom centru Požege. Tako teško ranjen smješten je u Orljavcu u kući Jule Kronsteter, ali i uz svu njegu i trud suboraca nakon tri dana je umro.

Demonju su voljeli Srbi i Hrvati, Česi i Mađari koje je junački vodio iz pobjede u pobjedu pa mu antifašisti ponovo obnoviše spomenik, smatrajući da mu barem toliko duguju. Zato je na kraju Zrinka Čorić, iskreno dirnuta, zahvalila Slavoncima na neprekidnom održavanju sjećanja na ovog hrabrog Banijca. Obnovljeni spomenik otkrio je vidno uzbudeni Nikola Mraković, najbliži srodnik iz obitelji Demonja. Nakon toga prisutni su nastavili druženje, prožeti onim istinskim duhom partizanskog antifašizma koji očito još uvijek stanuje na Baniji i u Slavoniji.

A.B.Z.

Zrinka Čorić govori na svečanosti otkrivanja obnovljenog spomenika Nikoli Demonji

»Druže Tito, hvala ti na domovini

• To je poručila VERONIKA KOLMAN, članica Predsjedništva Udruge mladih antifašistkinja i antifašista Zagorje

Danom mladosti – radosti, ove se godine podsjetilo na Josipa Broza Tita koji se u Kumrovcu rodio prije 120 godina. Više od osam tisuća ljudi odalo mu je počast. Iako većinu okupljenih i dalje čine ljudi stariji od 60 godina, ove godine u Kumrovec je stigao i velik broj mladih. Među njima je bilo puno onih koji su se rodili nakon Titove smrti. Skup u Kumrovcu bio je dostojanstven, tradicionalna miroljubiva manifestacija u čast antifašizma i vrijednosti suvremene Europe. Bez patetike i veličanja Titove ličnosti govoreno je u Titovu zavičaju.

Okupljene je u ime domaćina pozdravio Dragutin Ulama, načelnik općine Kumrovec, koji je među inim spomenuo »bivšeg ministra, sada oporbenog čelnika«, koji je prijetio zabranom skupa, i nazočnima poručio da im okupljanja u Kumrovcu nitko neće zabraniti. Rekao je da su političku školu u Kumrovcu zatvorili, a nove nisu otvarali, te da su mnogi današnji političari neškolovani i bez obraza, a da je u Kumrovcu prije 120 godina rođen političar koji se nije prodavao.

Članica Predsjedništva Udruge mladih antifašistkinja i antifašista Zagorje Veronika Kolman kazala je kako se »mnogi danas uzaludno trude kvažidomljubljem revidirati povijest i prezentirati nacizam i fašizam kao nešto dobro. Unatoč njima Hrvatsko zagorje

će zauvijek ostati antifašističko. Druže Tito, hvala ti na domovini Hrvatskoj koju bez tebe ne bi imali«, rekla je i dobila frenetičan aplauz.

- Hrvatska je uvijek bila i uvijek će biti antifašistička zemљa ponosna na tekovine NOB-a. Tito je bio čovjek kojeg mi, mlađe generacije poštujemo i danas. Divimo se njegovom liku i djelu, te kroz svoje djelovanje pokušavamo štititi ljudska prava, njegovati demokraciju, pravednost i solidarnost, istaknula je Veronika Kolman.

Mladi poštuju Titova djela

Ratko Maričić, predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, podsjetio je na život i djelovanje Josipa Broza Tita koji su obilježili 20. stoljeće. »Stoljeće ispunjeno obiljem političkih događanja važnim i odlučujućim za mnoge zemlje svijeta i Europe, pa i za naše krajeve. Bilo je to vrijeme obračuna i ratova. Spomenimo samo dva velika svjetska rata, koja su sudbonosno pogodila svu populaciju, ali su najveći teret i najstrašnije žrtve podnijele generacije mladih ljudi koji su ginuli.«

- Za nas je posebno važan Drugi svjetski rat u kojem je Josip Broz Tito organizirao

Sve je više mladih u Titovu zavičaju

Dr. sc. Tomislav Badovinac

ustanak naroda Jugoslavije i Narodnooslobodilačku borbu – borbu protiv okupatora u kojoj je sudjelovao ogroman broj ljudi i u kojoj su generacije mladih, pa i djeca, bile u većini i u prvim redovima. Ginula je mladost i nesrećno stvarala životni prostor za buduće generacije. Mi, još živi antifašistički borci i mlađe generacije antifašista, nikada ne smijemo i nećemo zaboraviti njihove žrtve i mesta njihove borbe. Odavat ćemo im počast uz spomenike podignute njima u čast i neće nas u tome omesti niti vandalizam koji fizički uništava obilježja Narodnooslobodilačke borbe, niti podmetanja i neistine o pravednosti i opravdanosti oslobođilačke borbe da nas oslobođi iz ralja nacizma i fašizma, bio on okupatorski ili domaći, kazao je Maričić. »U Titovo vrijeme imali smo rada i radnih mjesta. Ljudi nisu morali kopati po kontejnerima. Naši mladi su imali perspektivu: besplatno školovanje i nadu u bolju budućnost.« Maričić je upozorio na »aveti« nacističke i fašističke ideologije koje se ponovo bude. Nositelji tih ideja povnovno se pojavljuju i organiziraju, u svijetu i kod nas. Naša mladost ima priliku oduprijeti im se i tako najbolje odati počast onima koji su se protiv nacizma i fašizma borili.« Opet je uslijedio pljesak.

- Većina mladih danas može, prije svega, objektivno ocijeniti našu povijest i doprinos Narodnooslobodilačke borbe za državnost i samostalnost Republike Hrvatske. Većina mladih danas zna za opasnosti nacizma i

Hrvatskoj koju bez tebe ne bi imali!«

dništva Udruge mladih antifašistkinja i antifašista Zagorje

fašizma i zna na agresiju na državnost, samostalnost i cijelovitost Hrvatske djelotvorno odgovoriti kao što su to učinili u Domovinskom ratu. Mladi koji žele živjeti radost, znaju ocijeniti 20. stoljeće i političke događaje u njemu, znaju ocijeniti politiku i utjecaj Josipa Broza Tita na rasplet događaja, znaju da bez rezultata njegovih politika mnogo toga ne bi bilo ostvareno i zato izražavaju poštovanje prema djelima Josipa Broza Tita, istaknuo je Ratko Maričić.

Pokretač i strateg NOB-a

Središnji dio manifestacije bio je govor dr. sc. Tomislava Badovinca, predsjednika Saveza društva »Josip Broz Tito« Hrvatske, koji je okupljenima, među inim, poručio:

- O Josipu Brozu Titu moguće je govoriti samo ako se uživimo u njegove temeljne ljudske osobine. One su bile pokretač njegovog rada i stvaranja. Utjecale su i doprinijele ne samo njegovoj karizmi, već i uspješnosti u djelovanju.

Želimo li govoriti o Josipu Brozu, neophodno je govoriti o čovjeku koji je cjelokupan svoj život, sva svoja stremljenja, sve svoje vizije ugradio u velike ideje stvaranja slobodnog čovjeka, humanog bića, gospodara svog rada, čovjeka na onoj razini čovječnosti na kojoj svoj puni smisao dobivaju riječi »čovjek zvuči gordo«. Kad danas govorimo o maršalu Titu, podsjećamo se na pokretača i stratega Narodnooslobodilačke borbe koju je vodio za oslobođenje i za socijalnu preobrazbu naše zajednice, što je dovelo do formiranja zemlje kao socijalističke federacije ravнопravnih naroda i narodnosti, do Jugoslavije koja se pojavila – kao državni organizam u međunarodnoj politici. Sjećati se danas Tita, znači sjećati se političara, borca za vlastiti put u socijalizam kao pravu društvene zajednice da sama izabere oblike svog društvenog preobražaja, znači govoriti o jednom od nosilaca ideje samoupravljanja kao preduvjetu za oživotvorenje težnje radnog čovjeka da ovlada vlastitim radom i rezultatima tog rada, preduvjetom za oživotvorenje načela da materijalna dobra moraju pripadati onima koji ih stvaraju.

Danas kad govorimo o predsjedniku Titu, podsjećamo se na državnika svjetskog ugleda, mudrom i vještom, neumornom i

Spomen soba izazvala je zanimanje

beskompromisnom borcu za mir, za ravnopravnost i bratstvo među narodima, za pravo naroda da budu slobodni, da slobodno žive svoj život, da oslobođeni rasne, klasne i ekonomski podređenosti i ovisnosti sami određuju svoj put. To, istovremeno, znači govoriti o idejnem začeniku i neumornom promotoru nesvrstanosti, o državniku koji je u krizno vrijeme sve svoje sile, svu svoju fizičku i umnu energiju i goleme ugled ulagao u nastojanje da čovječanstvo mimoide nuklearnu katastrofu, da se svim ljudima omogući život u miru i slobodi, to zači govoriti o državniku bez kojeg se ne može zamisliti suvremena povijest svijeta, istaknuo je Badovinac.

Legenda i simbol

- Sjećati se danas Tita znači sjećati se legende i simbola, koji je bio inspiracija i koga su ovjekovječili u stihovima pjesnici. Tito je cijenio prednost glazbe kao činioča povezivanja naših naroda, jer glazba je univerzalna i svatko je može rauzmjeti i zato je doprinisala zbližavanju i jedinstvu naših naroda. O drugu, maršalu, predsjedniku i heroju Titu u ovom trenutku znači govoriti o građaninu svijeta koji i danas ima izuzetan međunarodni ugled, znači govoriti o

čovjeku koji je uz sve dužnosti političara i vrhovnog komandanta, bio i predvodnik na putu u samoupravni socijalizam, predvodnik koji je uvijek tražio i pronalazio puteve i načine da se ide naprijed.

Gоворити о другу Titu знаћи говорити о народном tribunu који нас је учио да је братство и јединство једина алтернатива нашег опстanka, који нас је учио да »судбину имамо у својим рукама« и да је морамо »градити и развијати самостално и с пуном иницијативом, на принципима равнопрavnosti, самуправног споразумјевanja и договорања, сурадњом и заједничким дјеловањем«. И тако јасно и недвосmisлено указао на пут у будућност. Tito je govorima i člancima punih šest dece-njina mobilizirao mase, analizirao društvena kretanja, objašnjavao ciljeve borbe radnih ljudi. Stoga treba misliti na njegovu izgovorenju i pisano riječ kojom je raskrinkao fašizam u svijetu i u nas, borio se protiv hegemonizma bilo koje vrste, objašnjavao smisao i ciljeve narodnooslobodilačke brobe i problematiku nacionalnih odnosa u nas, doprinio proleteriskom internacionalizmu, prikazivao razvitak naše borbe za izgradnju novog socijalističkog i samoupravljačkog društva, zaključio je Tomislav Badovinac, uz glasno odobravanje nazočnih.

B. M.

JUBILEJ PROBOJA NEPRIJATELJSKOG OBRUČA

♦ Ispred devastiranog spomeničkog kompleksa na vrhu Petrovac obilježena 70. obljetnica partizanskog proboja neprijateljskog obruča

Koliko se pričalo o slavnom proboju partizanskih boraca iz neprijateljskog obruča u nedalekom Biljegu, na 70. obljetnici održanoj u Petrovcu, podno spomenika Petrova gora (rad Vojina Bakića), toliko se izražavalo nezadovoljstvo fašizmom koji se uvukao u pore suvremenog društva. Najoštriji je bio član Predsjedništva SABA RH Ivan Fumić, koji je, među inim, rekao da se na Petrovoj gori kovalo bratstvo i jedinstvo između Hrvata i Srba, te da su ljudi spoznali što je sloboda. Naveo je kako je Petrova gora 1941. godine bila okupljalište svih slobodoljubivih ljudi, Srba, Hrvata i Muslimana, koji nisu pristali na nacizam i fašizam. Na tom području radila je partizanska bolnica koja nikad nije otkrivena, a povremeno je tamo boravio i Glavni štab Narodnooslobodilačke vojske Hrvatske.

Tito – junak i heroj

- Ovdje su se kovali principi bratstva i jedinstva i ljudi su tu shvaćali što je sloboda. Nažalost, kada je devedesete HDZ došao na vlast, iz inozemstva su došle mnoge ustaše i njihovi potomci, te nasrnuli na NOB i maršala Tita koji im je trn u oku. Smatraju da bi degradacijom maršala Tita i nas sve degradirali. Ako je Tito za njih zločinac, za nas je junak i heroj – naglasio je Fumić kojemu je zaplijeskalo više od 600 nazočnih antifašističkih boraca i poklonika antifašizma.

Govorio je i o kulturnom genocidu koji je nastao devedesetih godina prošlog stoljeća u kojem su spaljene sve knjige o NOB-u i sve knjige na cirilici.

- Što će budalama pismenost?! – upitao je Fumić i nastavio:

- Smetalo ih je bratstvo i jedinstvo pa su se obrušili na tekvinu i parolu. Danas se u Hrvatskoj može govoriti svim jezicima osim srpskim. Imamo najnoviju kretanja, kada je Sabor ukinuo pokroviteljstvo nad Bleiburgom, onda su se javili svi koji su pritajeno šutjeli. Glas končila, dobar dio katoličkih svećenika, razni desničari iz minornih udruga počeli su šetati u krugu na zagrebačkom Trgu maršala Tita – žege ga

ukinuti. To su primitivci i minorci, koji ma nije stalo do naziva trga, već samo do vlastite promocije – dodao je Fumić, koji se također dotaknuo Karamarka, podsjećajući na lanjsko hapšenje Boljkovca uz velik broj specijalaca.

- Zamislite koliko je Boljkorac bio opasan, valjda su mislili da će s dvije štakke početi pucati po policiji. Danas neki govore kako je Jasenovac bio samo prihvativni logor, u kojem su se Srbi, Židovi i Romi valjda sami nabadali na noževe. No ta zla danas prešućuju oni koji sada govore o zločinima partizana, komunista i Tita – zaključio je Ivan Fumić.

Obnoviti spomenik

Saborski zastupnik i predsjednik Srpskog narodnog vijeća Milorad Pupovac, istaknuo je da prije rata devedesetih nije trebalo govoriti koliko ovo mjesto znači i koliko je veliko. Nije se stvarala drugačija istina i drugačija historija. Prozvao je one koji govore o antifašizmu, ali ne žele govoriti o NOB-u, kao i nastojanja da se ne govori o zajedničkoj historiji i vjekovnoj suradnji Srba, Hrvata i drugih nacionalnih zajednica. »Ovdje je bio antifašizam, pa je

Josip Benčić, izaslanik predsjednika Sabora Borisa Šprema, naglasio je da fašizam nije umro 1945. godine, iako bismo svi voljeli da jest, nego je polako metastazirao, pa i u hrvatskom društvu. »Pojedine stranke, pa i estrada, koketiraju s fašizmom. I sa sportskih tribina čuje se huk. O tim problemima treba govoriti i Hrvatska ne bježi od toga. Protiv fašizma se uvjek treba boriti«, poručio je Benčić.

Na skupu je pročitano i pismo podrške predsjednika Republike Hrvatske Ive Josipovića, koji je naglasio važnost antifašističke borbe. »U svjetlu te činjenice, oživljava se sjećanje na partizanski proboj, kao i na značenje koje je imala partizanska bolnica na Petrovoj gori«, poručio je Josipović i izrazio uvjerenje da će skup potaknuti veću brigu da se memorijalno područje Petrove gore obnovi i sačuva za mlađe generacije.

Otkrivena bolnica - ranjenici ne

Oslobodenje Vojnića početkom 1942. godine predstavlja najveću pobedu do tog vremena u Hrvatskoj. Krajem ožujka ustaše upadaju u Petrovu goru vršeći zvjerstva nad civilnim stanovništvom. Noću, 31. ožujka partizani 3. i 1. bataljuna prvog kordunaškog odreda, potpomognuti sa 700 civila »roguljaša«, jurišaju na uporišta ustaša na vrhu Petrovac. Akcija nije uspjela. Sistematsko stezanje obruča, u kojem sudjeluje oko deset tisuća neprijateljskih vojnika – ustaša, Talijana i domobrana, počinje 9. svibnja 1942. godine. U obruču se nalazilo 730 partizana i oko deset tisuća civilnog stanovništva. U toku napada 11. ustaška bojna pronalazi objekte Prva partizanske

bolnice u Petrovu gori, ali 80 ranjenika ostaje neotkriveno u zemunicama. Konačno, nakon nekoliko dana, munjevitim naletom partizana obruč je probijen. Nakon proboja obruča neprijatelj se povlači iz Petrove gore. Tih je dana stradalio i civilno stanovništvo (usmrćeno je i 1300 žena i djece), a u proboju su poginula 23 partizanska borca.

B. M.

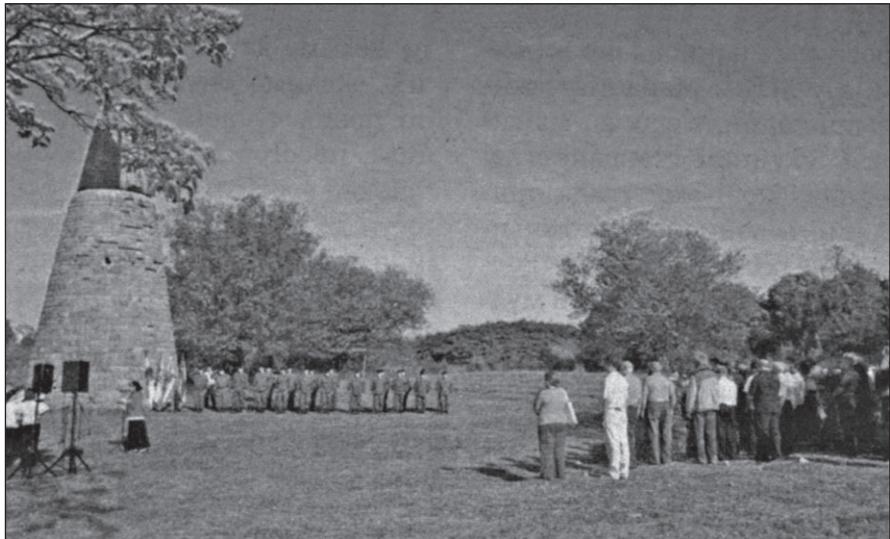
Ovdje je rođen antifašizam – čulo se na skupu

tek onda upisan u dokumente ZAVNOH-a i Ustav. Prije toga bio je u odlukama ljudi koji su provodili tu ideju», kazao je Pupovac i pozvao nadležne službe da spomenik, kao i cijeli kompleks proglose projektom od nacionalne, pa i europske važnosti.

Predstavnica Ministarstva kulture Vesna Jurić Bulatović izrazila je nadu da će spomenički kompleks biti obnovljen i da će dobiti ulogu koju zaslужuje. Zastupnik

Komemoracija stradalnicima

ŽRTVE – OPOMENA ŽIVIMA

Komemorativni skup u spomen-parku Dudik

Bjelovar

ZUABA Bjelovarsko-bilogorske županije Novi predsjednik Rade Jovičić

♦Osim obilježavanja značajnih događaja i obljetnica iz NOB-a u planu rada za naredno razdoblje je posebno naglašeno i očuvanje, uređenje i obnova devastiranih spomenika NOB-a, promicanje istine o NOB-u i argumentirano suprotstavljanje omalovažavanju NOB-a i njegovih sudsionika

Na izbornoj skupštini Zajednice udruženja antifašističkih boraca i antifašista Bjelovarsko-bilogorske županije 30. travnja za novog predsjednika izabran je **Rade Jovičić** iz Grubišnog Polja.

U izvještaju o proteklom razdoblju od 2010. Do 2012. godine, dosadašnji predsjednik **Zdravko Drašner** je rekao da je Zajednica udruženja antifašističkih boraca i antifašista Bjelovarsko-bilogorske županije organizirala Dane antifašističke borbe u Podgariću, da je sudjelovala na komemoraciji žrtvama u Novoj Krivajbi i Jasenovcu, zatim proslavi Dana mladosti - radosti u Kumrovcu, obilježavanju formiranja moslavačkih partizanskih četa u Andigolama i Daruvarskog partizanskog odreda u Gornjim Borkima. Zajednica je bila suorganizator komemoracije žrtva-

ma u Gudovcu i proslave 70. obljetnice ustanka u Jami kraj Hrastovca. Osim toga, organizirala je put u Jadovno i spomen

kuću Nikole Tesle u Smiljanu, podsjetio je Drašner.

Po njegovim riječima, Zajednica je sudjelovala i u svim dugim akcijama koje su organizirale udruge u njenom sastavu i događanjima koja su organizirale udruge iz okolnih županija.

Posebno je istaknuo sudjelovanje u obnavljanju i otkrivanju spomenika češkoj brigadi NOV-a i XII. slavonskoj brigadi u Bučju te otkivanju obnovljene grobnice Narodnog heroja Nikole Demonje u Bučju.

Ocenjujemo da je suradnja s jedinicama lokalne samouprave dobra, posebice pri obilježavanju značajnih obljetnica Narodnooslobodilačke borbe, a naročito pri

Već treću godinu zaredom uz potporu Vukovarsko-srijemske županije i Grada Vukovara u Dudiku kod Vukovara održana je komemoracija za 455 stradalnika. Nedužni civili iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Srbije bili su žrtve pripadnika tzv. Župne redarstvene oblasti NDH.

Ispred spomen parka Dudik koji je devastiran u Domovinskom ratu, položeni su vijenci brojnih delegacija udruga antifašističkih boraca i antifašista, tijela vlasti s ovog područja te Prve proleterske bregade SUBNOR-a Srbije, SUBNOR-a Vrbasa i Laćarka i udruženja boraca iz Bjeljine.

Skup je započeo čitanjem rada **Veljka Maksića**, učenika četvrtog razreda vukovarske Gimnazije, koji je proglašen najboljim na literarnom natječaju na temu »Žrtve – opomena živima«, što je i slogan ovogodišnje komemoracije.

- Stanovnici Dudika i danas moraju opominjati duhove koji ponovno pokušavaju da mračnu stranu prošlosti izjednačavaju sa današnjim i budućim vremenom. Mi smo nastavak života, tvrdnja da žrtve nisu uzaludne. Dudik će živjeti kao uspomena i opomena – istaknuo je na skupu **Lazo Đokić**, predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista Vukavara.

M. B.

Rade Jovičić

proslavi Dana antifašističke borbe, rekao je među ostalim Zdravko Drašner.

Sve aktivnosti ostvarene su isključivo iz vlastitih sredstava te angažmanom i doprinosom članova. Bjelovarsko-bilogorska županija donirala je novac za proslavu Dana antifašističke borbe, dok su gradovi i općine za funkcioniranje udruga izdvajale nedostatna sredstva ili nisu izdvajale ništa. Sve antifašističke udruge na području Bjelovarsko-bilogorske županije bilježe porast broja članova. Među članovima su dožupan i dva saborska zastupnika iz Daruvara i Bjelovara. Nažalost, u tom je razdoblju preminulo 15 članova.

Osim obilježavanja značajnih događaja i obljetnica iz NOB-a, u planu rada za naredno razdoblje novi predsjednik Rade Jovičić je među najznačajnije aktivnosti ubrojio očuvanje, uređenje i obnovu devastiranih spomenika NOB-a, promicanje istine o NOB-u i argumentirano suprotstavljanje omalovažavanju NOB-a i njegovih sudsionika.

G.G.

Neprihvatljiv odnos županijske vlasti prema antifašizmu

• Predsjedništvo Udruge antifašista Dubrovnik, na sjenici održanoj 22. svibnja ove godine, upozorilo je da predstavnici Dubrovačko-neretvanske županije nisu prisustvovali komemoraciji u povodu obilježavanja Dana pobjede – Dana Europe

Upriopćenju objavljenom na web stranici Udruge antifašista Dubrovnik naglašava se da je komemorativnim skupom na Spomen groblju boraca NOR-a na Boninovu 8. svibnja odana počast palim borcima NOR-a, žrtvama fašizma i svima koji su doprinijeli pobjedi nad fašizmom u Drugom svjetskom ratu te poginulim braniteljima u obrani Dubrovnika i Hrvatske.

Uz brojne antifašiste na komemoraciji, koja je započela zvucima himne »Lijepa naša«, prisustvovala je i delegacija Grada Dubrovnika, predvođena gradonačelnikom dr. Androm Vlahušićem.

Prigodno je govorio Marinko Vlašić, predsjednik Udruge antifašista Dubrovnik koji je uz ostalo rekao: »Dan pobjede 9. svibnja datum je kada je nacistička Njemačka potpisala kapitulaciju. Taj dan se obilježava kao završetak Drugog svjetskog rata na europskom kontinentu, gdje se i jesu dogodila ponajveća zla i stradanja. Ali povjesna istina kazuje da su poslije bezuvjetne kapitulacije nacističke Njemačke na jugoslavenskom ratištu ratne operacije potrajale tjedan dana duže. Snage okupatora i njegovih slugu, domaćih izdajnika, odbijale su se predati i u povlačenju prema Austriji stalno su borbeno djelovale prema jedinicama Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije, koje su u tih tjedan dana imale oko tri tisuće poginulih boraca. Ipak predaja okupatora i izdajica naroda i njihov potpuni poraz nije se mogao izbjegći. Pobjeda antifašističke NOVJ samo je još jednom potvrđena, nažalost uz mnogo veće obostrane gubitke.«

Vlašić je potom upozorio da je Dan pobjede »povijesni datum kojega ne mogu i neće zasjeniti uporni pokušaji da se iznova i kako kome odgovara piše povijest Drugog svjetskog rata. Značenje toga datuma ne mogu i neće umanjiti agresivna nastojanja u nas da se povijest Drugog svjetskog rata revidira na način da se poraženi zlikovci naknadno promoviraju u žrtve i pobednike, a stvarni pobednici u zločince i gubitnike. Istinu o tome tko je pobijedio napisala povijest prije sedamdesetak godina.«

Pobjedom antifašističke koalicije, u okviru koje su se protiv fašizma i nacizma borili i pripadnici NOV i POJ, označen je kraj Drugog svjetskog rata, rata koji je bio najkrvaviji i najtragičniji sukob u

povijesti čovječanstva s preko 50 milijuna poginulih i preko 35 milijuna ranjenih ljudi. U NOR-u je protiv okupatora i domaćih izdajnika poginulo više od 200 tisuća boraca NOV i POJ, od kojih oko 70 tisuća partizana iz Hrvatske, a među njima oko 1600 poginulih boraca NOR-a s dubrovačkog područja. U Hrvatskoj je bilo i oko 150 tisuća civilnih žrtava fašizma, većinom žena, djece i staraca, dok je na području, koje čini Dubrovačko-neretvanska županija bilo oko 15 tisuća žrtava fašizma i nacizma.

Na Spomen kosturnicu položeni su vijenci Grada Dubrovnika i Udruge antifašista Dubrovnik.

Ne odaju počast poginulim borcima NOR-a

Nažalost predstavnici Dubrovačko-neretvanske županije nisu ni došli na komemoraciju. Tako nisu ni položili vijenac ni odali poštu svima koji su doprinijeli pobjedi nad fašizmom u Drugom svjetskom ratu ni poginulim braniteljima u obrani Dubrovnika i Hrvatske.

Predsjedništvo Udruge je osudilo takav stav, posebno stoga što su, samo nekoliko dana kasnije, na Spomen dan na hrvatske žrtve u Bleiburgu i na Križnom putu, predstavnici Dubrovačko-neretvanske županije predvođeni županom Nikolom Dobroslavićem položili vijence i zapalili svijeće kod Spomen križa na groblju branitelja na Boninovu te kod Spomen križa na Vojnom groblju u Gospinom polju.

Logičnim se nameće pitanje: kako to i prema kojim kriterijima se uz Dan pobjede – Dan Europe »preskače« komemoracija i uskraćuje odavanje počasti poginulim borcima NOR-a, žrtvama fašizma i palim braniteljima, a nekoliko dana kasnije odaje se počast žrtvama Bleiburga i Križnog puta, kao i onima, koji su četiri duge ratne godine na ovim prostorima sijali zlo fašizma kao okupatori ili suradnici okupatora?

Posebno je pitanje i kakve veze imaju žrtve Bleiburga i Križnog puta i palim braniteljima?

Na sjednici Predsjedništva Udruge antifašista Dubrovnik je naglašeno da svi

neljudski i zločinački postupci iz redova pobjedničke narodnooslobodilačke vojske i vlasti zasluzuju osudu, a da samo nevine žrtve pale na Križnom putu zasluzuju sjećanje i počast.

To dubrovačkim antifašistima nikada nije bilo sporno.

Trebaju pojasniti svoj odnos prema antifašizmu i fašizmu

I zato pitamo: ako obilježavanje Dana pobjede nad fašizmom i Dana Europe jest sjećanje na pobjednički antifašizam, što znači nedolazak na to obilježavanje? Zašto se Vojno groblje u Gospinom polju uporno proglašava Domobranskim grobljem iako ono to nije, ili je najmanje to? Što znači, u isto vrijeme, odavanje pošte svima, a ne samo nevinim, poginulim i nestalim na Križnom putu kao i svima sahranjenima na Vojnom groblju, od kojih su mnogi bili okupatori ili suradnici okupatora - dakle pripadnici gubitničkog fašizma?

Bojimo se da za čelnštvo Dubrovačko-neretvanske županije očito antifašizam nije pobijedio.

Za dubrovačke antifašiste je neprihvatljiv ovakav odnos čelnštva Dubrovačko-neretvanske županije prema antifašizmu, pobjedi nad fašizmom i doprinisu boraca NOR-a toj pobjedi.

Sve dok se kod odavanja pošte žrtvama Bleiburga i Križnog puta na Vojnom groblju otvoreno ne osudi zločinački ustaški režim kao fašistički i dok se ne razluče »žrtve« od uistinu nedužnih žrtava tzv. komunizma, na tom će se mjestu i dalje legitimirati fašistička tzv. Nezavisna država Hrvatska i vrednote tog zločinačkog režima.

Valjda će, uz odgovore na ova pitanja, čelnici najjužnije hrvatske županije pojasniti svoje kriterije u odnosu prema antifašizmu i fašizmu, te će se u buduće s poštovanjem odnositi prema antifašističkim praznicima i posebno borcima NOR-a. Ako ne zbog sebe, a onda zbog županije kojoj su na čelu, u zemlji utemeljenoj na antifašizmu, kaže se u priopćenju sa sjednice Predsjedništva Udruge antifašista Dubrovnik.

S.T.

Antifašisti spriječili neonacistički marš gradom

•Tisuće antifašista okupile su se 3. lipnja u njemačkom gradu Hamburgu na demonstracijama protiv neonacističkog marša kako bi blokirali prolaz neonacistima i spriječili njihovu paradu ulicama grada

Sve je počelo mimohodom oko 700 neonacista na Rathausplatzu koji su krenuli marširati sjevernim dijelom grada pod parolom »Dan njemačke budućnosti«. No, planiranu rutu parade blokiralo je desetak tisuća antifašista koji su postavili barikade pod motom »Hamburg pokazuje svoje pravo lice« i uspjele spriječiti nacifašističko okupljanje.

Postavili su kontejnere za smeće kao barikade, kako neonacisti ne bi mogli proći i potpalili vatru.

Iako je na ulicama bilo preko tisuću policajaca, nisu uspjeli spriječiti eskalaciju nasilja. U isto vrijeme, na drugom kraju grada, desetak tisuća ljudi mirno je marširalo protiv neonacističkog mimođoda.

Policija nije uspjela spriječiti eskalaciju nasilja

U pokušaju policije da ukloni barikade, zapaljeno je nekoliko automobila, od kojih i nekoliko policijskih vozila. Više od 1.000 policajaca i policijski helikopter bili su raspoređeni u Hamburgu kako bi kontrolirali suprotstavljene skupine.

Nakon što je policija počela koristiti vodene topove, prosvjednici su ih napali kamenjem, bocama i raznim pirotehničkim sredstvima. Policija je izvjestila da je ozlijedeno oko 19 policajaca i da je uhapšeno više od 700 osoba.

K.T.

Delnice

Manifestacija posvećena legendarnom heroju Jastrebu

•Povodom sedamdesete obljetnice pogibije Zdenka Petranovića Jastreba, legendarnog narodnog heroja, Oldtimer klub »Delnice 1995« organizirao je 26. svibnja ove godine prvi memorijalni oldtimer rally

Manifestacija, pod nazivom »Narodni heroj Zdenko Petranović Jastreb«, otvorena je vožnjom relacijom Delnice-Brod na Kupi, sve do spomen-obilježja, gdje su položeni vijenci i cvijeće u spomen na Jastreba.

Trasa je nadalje vodila prema Banjoj Loki, mjestu u Sloveniji, kod kojeg je vrijeme Narodnooslobodilačkog rata u borbi protiv fašista poginuo Jastreb. Krajem lipnja 1942. godine slovenske partizanske jedinice su zatražile pomoć 2. primorsko-goranskog odreda. Preko rijeke Kupe je upućena Omladinska četa, na čelu sa legendarnim Zdenkom Petranovićem Jastrebom. Uz pomoć jedne čete slovenskih partizana, 21. lipnja 1942. Jastrebova četa napala je neprijateljsko uporište u slovenskoj Banjoj Loki. Borba je trajala gotovo cijeli dan. Zdenko je sa svojom četom potisnuo neprijatelja. Jurišao je na mitraljesko gnijezdo i uspio zaplijeniti mitraljez.

Kasnije je kolona neprijateljskih tenkova krenula prema Banjoj Loki. Partizanske jedinice su se povukle, a u borbi je poginuo Zdenko Petranović Jastreb, jedini borac 2. odreda kojeg je do tada pohvalio Štab Pete operativne zone Hrvatske. Narodnim herojem proglašen je 20. prosinca 1951. godine.

Memorijalni oldtimer relly poslije Banja Loke produžio je do Kočevja – Kočevskog Roga gdje su također položili vijence i cvijeće nevinima žrtvama Drugog svjetskog rata, a potom se sedamdesetak sudionika ovog međunarodnog reljija preko Dvora na Krki vratio u Delnice.

U toku cijelog puta prošli su mesta koja su vezana na zbivanja iz Narodnooslobodilačke borbe iskazavši pri tom poštovanje prema svim nevinim žrtvama bez obzira na kojih su strani bile.

R.I.

Plakat koji je najavljuvao Memorijalni relly »Narodni heroj Zdenko Petranović Jastreb«

RATNO ZRAKOPLOVSTVO NOB

Sedamdeseta obljetnica prvog borbenog djelovanja

•Zrakoplovstvo NOB je neprestano jačalo tako da je 1945. godine brojilo oko 300 zrakoplova s 10.000 boraca u svom sastavu

Tradicionalno obilježavanje stvaranja ratnog zrakoplovstva NOB (21. svibnja 1942.) imalo je ove godine posebno značenje. U punoj dvorani, članovi Sekcije zrakoplovnih vojnih umirovljenika, koja je u sastavu SABA RH, ovaj put su obilježili jubilarnu sedamdesetu obljetnicu prvog borbenog djelovanja našeg zrakoplovstva protiv okupatora u borbi za slobodu u Drugom svjetskom ratu.

Zrakoplovstvo NOB je neprestano jačalo tako da je 1945. godine brojilo oko 300 zrakoplova s 10.000 boraca u svom sastavu. Efikasnim borbenim djelovanjem, herojsvom i požrtvovnošću, zrakoplovci su dali značajan doprinos oslobođenju zemlje. To je bio jedinstveni primjer u tada okupiranoj i porobljenoj Europi.

Prigodno je u dvorani SABA RH bila postavljena zrakoplovno-povjesna izložba slika i dokumenata koji su zorno podsjećali na događaje iz naše NOB. Svečanom skupu prisustvovao je general Vinko Šunjara, član Predsjedništva SABA RH te pomoćnik vojnog izaslanika Veleposlanstva Ruske Federacije, a također i predsjednica Koordinacionog savjeta 14 udružiga ruske nacionalne manjine u RH.

Uvaženi gosti su se pozdravili skup, a predsjednik Sekcije je iznio najvažnije činjenice o stvaranju, razvoju i borbenom djelovanju zrakoplovstva NOB. Istaknuta

je pomoć naših saveznika iz antihitlerovske koalicije – Sovjetskog saveza, od kojeg smo dobili dvije zrakoplovne divizije te Velike Britanije koja nam je dala dvije eskadre.

Posebno su naglašene zajedničke oslobođilačke operacije Crvene armije i NOV, osobito pobedonosna Batinska bitka za oslobođenje Baranje uz učešće naših zrakoplova.

U znak trajnog sjećanja na zajedničku antihitlerovsku borbu i pobjedu u Drugom svjetskom ratu –vojnom izaslaniku

Veleposlanstva Ruske Federacije uručena je simbolična slika, kao i značka Sekcije zrakoplovnih vojnih umirovljenika Zagreb.

Predsjednici Koordinacionog savjeta je za uspješnu suradnju uručen buket cvijeća.

Druženjem uz zajednički ručak, te zvuke glazbe i pjesama iz ratnih vremena, zrakoplovci su se s ponosom prisjećali tih teških, ali slavnih dana, obilježavajući značajnu obljetnicu.

Vladimir Černjajev

Članovi Sekcije zrakoplovnih vojnih umirovljenika na svečanoj sjednici

Koprivnica

Povodom obilježavanja Dana pobjede nad fašizmom izaslanstva Udruge antifašističkih boraca i antifašista i Koprivničko-križevačke županije položila su u srijedu 9. svibnja vijence na Spomen području Danica u Koprivnici.

U ime Koprivničko-križevačke županije vijence su položili zamjenik župana Ivan Pal i pročelnik Mladen Antolić, a u delegaciji Udruge bili su Julijana Špoljar, Vinko Zember, Ivan Povijač i Mladen Kokot.

Spomen-područje Danica prostor je kolektivnog sjećanja na žrtve Drugoga svjetskog rata, kao mjesto gdje se 1941. nalazio prvi ustaški koncentracijski logor u Hrvatskoj.

S.K.

Vijenci na Spomen-područje Danica

♦Ravnateljica Spomen područja Jasenovac Nataša Jovičić i predsjednica Savjeta Spomen područja Jasenovac Katica Sedmak boravile su od 2. do 5. svibnja ove godine u trodnevnom radnom posjetu nizozemskom muzeju - Kući Anne Frank u Amsterdamu

Za vrijeme višednevnog boravka u glavnom gradu Nizozemske Jovičić i Sedmak su se sastale s ravnateljem jednog od najpoznatijih muzeja svijeta **Ronaldom Leopoldom**, te ravnateljima odjela za obrazovanje Janom Erikom Dubbelmanom i Karen Polak.

Na sastancima, na kojima je zajedno s predstavnicama Spomen-područja Jasenovac prisustvovala i veleposlanica Republike Hrvatske u Kraljevini Nizozemskoj **Vesela Mrđen Korać**, dogovorena je uzajamna suradnja između Spomen-područja Jasenovac i Kuće Anne Frank, posebno u području obrazovanja. Iznesen je i prijedlog da se potpiše Sporazum o suradnji koja između ove dvije važne muzejske institucije Hrvatske i Nizozemske traje još od 2004. godine.

Konkretno je dogovoren da kustosi Spomen-područja Jasenovac već u tijeku ove godine odu u Nizozemsku na stručno usavršavanje.

Malu, ali vrlo popularnu, Kuću Anne Frank godišnje u Amsterdamu obiđe oko pola milijuna posjetitelja iz cijelog svijeta. To je povijesno zdanje u kojem su se za vrijeme Drugog svjetskog rata od njemačkih okupatora sakrivali djevojčica Anna Frank, njena obitelj te brojni drugi Židovi nakon što su pobegli iz rodne Njemačke. Nakon dvije godine skrivanja nacisti su ih otkrili i odveli u koncentracijski logor Bergen-Belsen gdje je Anna

Suradnja Spomen područja Jasenovac i Kuće Anne Frank

Nataša Jovičić i Katica Sedmak u razgovaru s Karen Polak, predstavnicom Kuće Anne Frank za posjetu Amsterdamu

Frank umrla u ožujku 1945. u petnaestoj godini života.

Ipak, njen otac je preživio i dvije godine nakon njene smrti objavio dirljiv Dnevnik Anne Frank koji je preveden na više od 50 jezika u svijetu.

Prostorije u kući, u kojima je Ana Frank preživljavala teror Drugog svjetskog rata, pretvorene su u muzej s modernim postavom. U njemu je originalni Dnevnik kojeg je pisala djevojčica Anna Frank, ali i

brojni drugi muzejski eksponati, povijesni dokumenti, fotografije i razni predmeti koji su pripadali onima koji su se krili u zgradici.

Predstavnice Spomen područja Jasenovac Jovičić i Sedmak, pored posjeta Kući Anne Frank, sudjelovale su i na svečanoj komemoraciji povodom Dana oslobođenja Nizozemske te položile cvijeće na spomenik stradalima u Drugom svjetskom ratu.

K.T.

Osijek

Po okupaciji Jugoslavije 1941. godine, Osijek je ušao u sastav tzv. NDH, postao sjedište domobranskog Osječkog divizijskog područja i baza okupatorskih i kvislinških jedinica za djelovanje protiv NOV u Slavoniji. U prvim ustaničkim danima u rajonu Osijeka formirana je Osječka partizanska grupa. Borci iz Osijeka i okolice popunjavalni su slavonske partizanske odrede i brigade. U Istočnoj grupi NOP odreda Slavonije djelovao je 1943. i 1944. godine Osječki NOP odred, a 1. ožujka 1944. godine formirana je Osječka brigada. Početkom ožujka 1945. godine snage 36.

SJEĆANJE NA OSLOBODITELJE GRADA

divizije JA osuđiteli su pokušaj Nijemaca da na sjevernoj periferiji grada forsiraju Dravu, a 14. travnja su jedinice 51. divizije i Osječke brigade oslobodile Osijek.

Tim povodom u organizaciji Udruge antifašističkih boraca i antifašista Osijeka položeni su vijenci na Spomen kosturnici u Perivoju kralja Tomislava, kamo su pokopani stradali borci i civili. O ratnim zbivanjima na području Osijeka govorio je **Jovo Nišević**.

Već drugog dana po oslobođenju u Osijeku je održan veliki narodni miting. Od ranog

jutra kretale su se gradom duge povorke sa zastavama i transparentima, koje su klicale maršalu Titu i oslobođiteljima Osijeka. Na Trgu slobode, u centru grada, okupili su se deseci tisuća građana. Dolazak potpredsjednika AVNOJ-a **Moše Pijade** i ostalih predstavnika vojnih i civilnih vlasti na miting, pozdravljen je dugim i oduševljenim ovacijama.

Predstavnici UABA Osijeka nazočili su 16. travnja komemorativnim skupovima u Pačetinu i Borovu u povodu Dana oslobođenja.

M. B.

SLAVONSKI BROD - DAN OSLOBOĐENJA

•Zbog čega se ovaj dio naše slavne povijesti posljednjih godina prešuće, negira ili jednostavno zanemaruje, ignorira unatoč činjenicama, evidencijama, popisima imena i prezimena žrtava NOB-a u povjesnom arhivu i muzeju grada Slavonskog Broda?

Na dan 21. travnja prije 67 godina oslobođen je grad Slavonski Brod i njegova okolica od Nijemaca i ustaša koji su pune četiri godine terorizirali građane i naš narod općenito. Taj dan oslobođenja bio je najsretniji u novoj povijesti ovoga kraja pa se nekoliko godina slavio kao Dan grada.

Moramo se ovom prigodom podsjetiti koliko je ogroman bio doprinos žitelja grada Slavonskog Broda i okoline antifašističkoj borbi! Kao dokaz te slavne borbe stvorene su dvije brigade, 25. i 4. brodska brigada kao i Diljski odred koji je djelovao i borio se na području Slavonije. Osim toga, treba istaći da je naš grad sa svojom okolicom dao pet narodnih heroja koji su bili studenti i revolucionari, kada su kao dvadesetogodišnjaci pristupili narodnooslobodilačkoj borbi. Imena narodnih heroja Mike Babića, Stjepana Sekulića - Jucka, Ivana Senjuga - Ujaka, Stjepana Funarića - Jote i Joke Antolovića nikada nećemo zaboraviti, kao ni velike žrtve naših građana koji su u četverogodišnjoj krvavoj borbi za slobodu Slavonskog Broda i okolnih naselja dali svoje živote. Od Kopanice do Lužana u borbi je poginulo 880 boraca, a kao žrtve terora 432 osobe su izgubile život.

Zbog čega se ovaj dio naše slavne povijesti posljednjih godina prešuće, negira ili jednostavno zanemaruje, ignorira unatoč činjenicama, evidencijama, popisima imena

Antifašisti sami položili vijence

Članovi Udruge antifašističkih boraca i antifašista Slavonskog Broda ispred devastiranog spomenika u Slobodnici

i prezimena žrtava NOB-a u povjesnom arhivu i muzeju grada Slavonskog Broda? Koji su razlozi da danas u centru Slobodnice na mjestu gdje su sahranjeni narodni heroji stoje razrušeni i zarašli komadi betona na kojima su do prije dvadesetak godina stajale biste naših Narodnih heroja - mladih dvadesetogodišnjaka, studenata, proganjanih i hapšenih, mučenih i na kraju mučki ubijenih, zato što su se borili za našu današnju slobodu...???

Zbog čega grad Slavonski Brod ne obilježava 21. travanj, zašto urednik lokalnog županijskog glasila nije htio objaviti čestitku upućenu našim sugrađanima, koji je razlog da samo članovi Udruge antifašističkih boraca i antifašista grada Slavonskog Broda svake godine polažu vijence, pale svjeće i

obilaze spomenike u želji da uspomene na slavnu prošlost naših očeva i djedova ne izbjlije, kada njih, živih svjedoka onog slavnog vremena više ne bude, ..?

Članovi i članice Udruge antifašističkih boraca i antifašista grada Slavonskog broda jedini su položili vijence na spomen kosturnici na gradskom groblju i na spomenik narodnih heroja u selu Slobodnica koji je devastiran, a nalazi se u centru sela.

Prigodne riječi su izrekli Nada Radošević, Andrija Miočević i Josip Valenta, a prof. Hermina Podvorac se prisjetila kako je kao devetogodišnja djevojčica doživjela ulazak oslobođilaca u naš grad i kako su preko drvenog mosta ljudi i tehniku prelazili na drugu obalu Save.

Snježana Cikardić

Društvo J. B. Tito Rijeka - ogrank Zamet

Posjet Kući cvijeća, Užicama, Kadinjači i Zlatiboru

Drustvo »Josip Broz Tito« Rijeka - ogrank Zamet je i ove godine sa svojim kolegama iz centrale (80 članova) položilo vijenac i poklonilo se na Titovom grobu. Nakon obilaska Muzeja 25. maj, 30 svojih članova ogranka Zamet je krenulo prema Užicama.

Dolaskom u Užice, uz stručno vodstvo kustosa obišli smo Narodni muzej, tunel gdje se proizvodilo oružje 1941. za potrebe NOV te kuću Jokanovića. Zahvalili smo se na dobrodošlici i krenuli prema Hotelu Zlatiborska noć, gdje smo dogovorili večeru i noćenje.

Ujutro poslijе doručka krenuli smo s vodičem prema Zlatiboru. Vožnja vlakićem i obilazak Zlatibora nas je oduševio, a posebno

oduševljenje je bilo kad smo stigli pred Titovu vilu, gdje smo uz kraću pauzu napravili nekoliko snimaka. Potom smo nastavili obilazak užeg centra grada i njihovog poznatog jezera.

Nakon kraćeg odmora i ručka nastavili smo put prema Kadinjači, gdje nas je također dočekao kustos. Razgledavanje spomen parka Kadinjača i Narodnog muzeja, uz stručna objašnjenja, učinilo nas je zadovoljnima što smo tu da odamo dužno poštovanje svim poginulima u NOR-u.

Nakon toga slijedio je povratak kući. Gostoljubivost svih ljudi koji su nas dočekali i ugostili impresionirao nas je zato i njima veliko hvala.

Mira Repeša

VIJENCI NA SPOMENIK ŽRTVAMA

Predsjednik Republike Hrvatske dr. Ivo Josipović, predsjednik Sabora Boris Šprem i predsjednik Vlade Republike Hrvatske Zoran Milanović posjetili su 15. svibnja ove godine Tezno i položili vijence kod spomenika žrtvama u Teznom na području Maribora u Republici Sloveniji.

Predsjednik Josipović je izjavio da su se došli pokloniti žrtvama, posebno ljudima koji su bez krivnje i suda izgubili život.

U delegaciji koja je posjetila Tezno bili su i predstavnici Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske Ratko Maričić, predsjednik i dr. Vesna Čulinović-Konstantinović članica Predsjedništva SABA RH.

Prije delegacije iz Hrvatske, cijevće je položio i predsjednik Vlade Republike Slovenije Janez Janša.

Trostruki praznik

Brojne delegacije položile vijence na Gradskom groblju

UVaraždinu je 8. svibnja obilježen Dan pobjede nad fašizmom, Dan Europe i Dan oslobođenja grada.

Kod spomen kosturnice na Gradskom

groblju položeni su vijenci i zapaljene svijeće u znak sjećanja na sve poginule antifašiste koji su izgubili život u borbi protiv fašističkog okupatora za oslobođenje

svoga grada. Uz predstavnike Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Varaždinske županije te predstavnike Udruge ratnih i mirnodopskih invalida, kao i Društva »Josip Broz Tito« bilo je i izaslanstvo Grada Varaždina, na čelu s gradonačelnikom Goranom Habušem te članovi izaslanstva Varaždinske županije na čelu sa predsjednikom Županijske skupštine Dubravkom Biberdić. U izaslanstvu su bili i zamjenica župana Varaždinske županije mr. sc. Blanka Glavica Ječmenica i koordinator za udruge branitelja Varaždinske županije Vjeran Rožić.

Inače, 8. svibnja se obilježava kao Dan oslobođenja Grada Varaždina, dan kada su partizanske jedinice ušle u Varaždin i oslobodile grad od nacističko-fašističkih okupatora.

K.T.

Smokvica

SVisa je 26. divizija izvodila samostalno ili uz manju suradnju s britanskim snagama, desantne prepade po Šolti, Braču, Hvaru, Korčuli i Mljetu. Najveći je desantni prepad izведен na Korčulu i Mljet 19.-26. travnja 1944. godine kada je razbijen njemački 750. puk 118. lovačke divizije i puk Brandenburg. Zarobljena su 523 njemačka vojnika, a poginula 1.197. Zarobljenici su prebačeni na Vis.

Povodom oslobođenja Smokvice (kako

UZ DAN OSLOBOĐENJA

javlja Marko Pecotić, predsjednik UABA Smokvica), upriličen je u ovom otočkom mjestu komemorativni skup. Položeni su vijenci na spomen obilježje šezdesetorici mještana poginulih u NÖB-u, te na spomen bistu Jerku Tomašiću, organizatoru NOP-a u Smokvici. Tradicionalno je izvršena prozivka šezdesetorce palih mještana kao i trinaest partizanskih boraca pripadnika 4. bataljuna 11. dalmatinske brigade koji su poginuli u

borbi za oslobođenje Smokvice 24. travnja 1944. godine.

Komemoraciji je nazočilo više od stotinu mještana, a Narodna glazba Smokvica prigodom polaganja vijenaca intonirala je posmrtnu koračnicu »Palim za slobodu«. Nitko od predstavnika Općinske vlasti nije prisustvovao skupu (na vlasti je HDZ). Tako je bilo i ranijih godina.

M. B.

Na margini jedne (gotovo) prešućene izjave Vlatka Markovića

Piše: Tomislav Jakić

TKO SMO MI TO ZAPRAVO?

Nedavno je tiražni dnevni list naslovnicu posvetio jednoj izjavi Vlatka Markovića. Naučili smo da razni markovići pune stupce novina i TV ekrane svojim »mudrostima«, a i vulgarnostima. I nije stvar u tome što se nogometni Marković upustio u političko-povijesne teme. Ne, stvar je u tome da na njegovu izjavu od subote 9. lipnja do ponoći između ponedjeljka i utorka, osim izjave Građanskog odbora za ljudska prava nije bilo nikakve službene reakcije. Šef države, premijer, ministarstvo vanjskih poslova, ostatak nevladinog sektora – svi nijemi. Muk i tišina što odzvanjaju.

Tako ne smije biti. Prvi je čovjek HNS, naime, odaslao je poruku koja dovodi u pitanje ono što piše u našem Ustavu, da je Hrvatska zasnovana (i) na antifašističkim temeljima, dok odsutnost reakcije na nju otvara dilemu o iskrenosti zaklinjanja u antifašizam, kakvoga ćemo potkraj ovoga mjeseca čuti s političke scene. Markovićevu se poruku nikako ne može smatrati njegovom privatnom stvari. Ona to nije, jer da jest – ne bi bila javno izgovorena.

Neće igrače voditi u Auschwitz

A što je on to izjavio? Čelni čovjek Hrvatskog nogometnog saveza, zloupotrijebio je Europsko nogometno prvenstvo da bi rekao, očito potaknut onime što rade ili će uraditi neke nacionalne reprezentacije za vrijeme boravka u Poljskoj, da on »neće igrače voditi u Auschwitz, nego će ih voditi da se poklone žrtvama komunizma«. Dakle, mada to nije u programu, niti ga je itko na to tjerao, našao je potrebnim javno reći kako hrvatski nogometni pod njegovim vodstvom neće ići posjetiti najzloglasniji nacistički logor smrti iz vremena Drugog svjetskog rata. Uz to, na drugu stranu svoje povijesne vase, u lažnu ravnotežu, stavio je komunizam i žrtve komunizma, dajući im u svojoj viziji povijesti prednost nad žrtvama fašizma, a zapravo izjednačujući u zlu komunizam i fašizam.

Mogao bi netko reći: zašto se uzbudivati zbog izjave Vlatka Markovića, osim ako je o nogometu? Pitanje bi bilo osnovano, kada bi samo on bio u pitanju. No, on je simptom jednoga stanja, a odsutnost reagiranja na njegovu izjavu zloslutna je potvrda tendencije što nije od jučer, da se – naime – tolerira u medijima, u obrazovnom sustavu i u politici bilo negiranje, bilo relativiziranje žrtava fašizma i zločinač-

kog karaktera naci-fašizma i svih njegovih nacionalnih inaćica, uključujući ustaštvu, uz istodobno potenciranje nedvojbenih žrtava onoga što se nazivalo komunizmom u sovjetskoj varijanti i što se prakticiralo u svim sovjetskim satelitima (Jugoslavija je druga priča koja prelazi okvire ovoga osvrta).

Zabrinjava, dakle, šutnja onih koji su morali progovoriti kako bi (i sada) legitimirali Hrvatsku kao ono što ona (službeno) jest: demokratska država, sagrađena na temeljima antifašističke borbe iz Drugoga svjetskog rata i Domovinskog rata. I zbog toga pitanje: tko smo mi to zapravo? Jesmo li doista država svjesna svojih antifašističkih korijena i ponosna na njih, ili smo pak zemlja koja tek koristi antifašizam kao »smokvin list« da bi prikrila svoj željeni karakter?

Koketiranje s fašizmom

Koketiranje s fašizmom, relativiziranje, pa i negiranje zločinačkog karaktera ustaške tzv. Nezavisne Države Hrvatske, priče o stravičnom logoru u Jasenovcu kao o mjestu gdje su se izvodile operetne predstave, proglašavanje ustanka protiv okupatora i onih koji su im pomagali (kvajšlinga, evropskim rječnikom rečeno) četničkom pobunom protiv hrvatske države, ili pak doista bajkovita saga o dva ustanka, onome komunističkom, antihrvatskom i drugom, spontanom, narodnom, a za slobodu, sve su to dijelovi mozaika koji čine slojevitu i složenu sliku naša posljednja dva desetljeća. U tome mutetu i metetu istine i laži, kojemu su dobrano kumovali naši mediji, obrazovni sustav, ali iznad svega politika (s izuzetkom drugog Predsjednika Republike Hrvatske), istina sve češće postaje žrtvom, dok nam se laž besramno ceri s novinskih stranica, iz propagandno-političkih knjiga koje se za smiješno niske cijene prodaju na novinskim kioscima (pita li itko: tko to financira?), iz TV serija od kojih se – što je valjda svjetski presedan – nakon emitiranja ograđuje institucija koja ih je »poslala u svijet«. Mediji, što ih desničari ustrajno napadaju kao lijeve, pretvaraju se – objektivno – u njihove glasnogovornike, povijesni revisionisti imaju – pod »firmom« slobode misli i riječi – široko polje djelovanja, a svakoga tko se usudi usprotiviti im se, po kratkom se postupku proglašava »komunjarom«, »udbašem«, ili

»jugonostalgičarom«. I to, za divno čudo, i dalje pali. Prošlogodišnjim izborima i – navodno – lijevoj vladи usprkos.

Pa tako mi šutimo, ali šuti i Evropa. Ona Evropa koja je također sazdana na temeljima antifašizma, koja se redovno i s dostojanstvom klanja žrtvama fašizma (jer, za razliku od nas, nije porušila spomenike koji su na njih podsjećali), koja – poput Britanije prigodom nedavnog dijamantnog jubileja Kraljice, preletom borbenih zrakoplova iz vremena Drugoga svjetskog rata – podsjeća na Zlo protiv kojega se borila i koje je pobijedila. A zašto Evropa šuti? Zato što joj je nametnut iracionalni strah od nepostojećeg komunizma, zapravo od ljevice koja bi – možda – mogla početi propitivati sustav što vlada, ili je nametnut u praktično cijelome svijetu. Za volju antikomunizma koji je, iz razloga što ih ne treba zanemariti, što ne znači da ih se mora prihvati, tako drag nekim novim članicama Evropske unije. EU je – pod pokroviteljstvom »velikoga brata« s onu stranu Atlantika – voljna odšutjeti na manifestacije povijesnog revizionizma i izjednačavanje u zlu komunizma i fašizma. Doduše, samo kada je o novim članicama Unije riječ. U starim članicama, mada u nekim – u uvjetima krize – desnica bilježi uspon, građansko društvo promptno reagira na svaku pojавu, pa i naznaku neofašističkog ponašanja.

Hrvatska se mora ugledati na te etablirane evropske demokracije, a ne tražiti uzore u novim članicama kojima se pod plaštem antikomunizma tolerira neofašizam, jer su obrambeni zid prema Ruskoj Federaciji što je neki vide kao potencijalno opasnog suparnika u borbi za prekrajanje svijeta. Želi li biti vjerodostojna, želi li biti ono što njezin Ustav kaže da jest, Hrvatska ne smije šutjeti. A jasno je tko govori u njezino ime. Svi oni koji su Markovićevu izjavu odšutjeli.

DELEGACIJA HNS-a IPAK U AUSCHWITZU

Pritisak hrvatskih medija ipak je djelomično urođio plodom. Delegacija HNS-a, predvođena Zorislavom Srebićem, posjetila je, bez igrača i Vlatka Markovića, koncentracioni logor Auschwitz u kojem je tijekom 2. svjetskog rata stradalno više od milijun ljudi.

R.I.

Komemoracija strijeljanim antifašistima

♦U organizaciji Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Šibensko-kninske županije i grada Šibenika, uz sudjelovanje delegacije Zajednice udruga ABA Split, 22. svibnja obilježena je 70. obljetnica strijeljanja narodnog heroja Rade Končara i 25 splitskih antifašista u Spomen-parku Šubićevac u Šibeniku

Nakon polaganja vijenaca okupljenima se obratio Slavko Matić

Rijeka

Cvijeće na antifašistički spomenik u naselju Tibljaši

Naše spomenike u Rijeci, izgrađene poslije Narodnooslobodilačke borbe, a sačuvane za vrijeme Domovinskog rata, i ove godine posjećuju brojni antifašisti i borci pa tako i spomenik u naselju Tibljaši (Staro selo) koje uređuje i održava Udruga antifašističkih boraca i antifašista grada Rijeke Škurinje-Škurinjska Draga. Na čelu te Udruge je predsjednik Andeo Petrić koji zaslužuje da ga se spomene, jer primjereno vodi svoju Podružnicu s malo riječi i puno rada, uvijek s ciljem da se čuva i očuva antifašizam. Kao dijete Petrić je prošao fašistički logor i zna što su torture i zlo fašizma.

Naš spomenik u naselju Tibljaši podignut je 1982. godine u čast i slavu poginulim partizanskim borcima iz ove sredine. Spomenik je uvijek ureden i čist, a posebno kada ga okitimo cvijećem i svjećama u tri boje za prigodne praznike.

Tako je bilo i ove godine 3. svibnja za godišnjicu Dana oslobođenja grada Rijeke. Sastali smo se s ciljem da čujemo i kakvo je stanje naših spomenika i što još trebamo učiniti da ih obnovimo i održavamo. Predsjednik Andeo Petrić objasnio je da treba pronaći i spomen-ploču borca NOR-a Rudolfa Tomšića,

koja je nestala kada je devedesetih godina došlo do promjene nazive škole „Škurinje“ koja se nosila Tomšićevim imenom.

Obećali smo da ćemo je tražiti sve dok je ne nađemo, a pozvat ćemo da nam u tom

pomognu i škola i selo i vjerujemo da će se rado odazvati. Znamo da samo zajedno možemo uspjeti pod sloganom »Budimo dobri i radimo za dobro svih«.

Emilija Ivošević

Cvijeće na spomenik poginulim partizanskim borcima u povodu Dana oslobođenja grada Rijeke

Nakon što su delegacije položile vijence, okupljenima je govorio Slavko Matić, tajnik Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Šibensko-kninske županije, koji je u najkraćim crtama evocirao sjećanja na taj strašni događaj kojeg su, nakon presude Specijalnog suda u Šibeniku, izvršili talijanski vojnici iz bataljuna »Toskana«, jedinice iz Zadra.

Osuduđeni antifašisti, po trinaest vezanih za betonske stupove, izvukivali su: »Živjela sloboda«, »Dolje fašizam«, »Smrt Mussoliniju«, »Doći će vam crni dani«...

Dok su odjekivali smrtonosni plotuni iz šibenske luke isplovio je brod s većinom zatvorenika osuđenih na vremensku kaznu. Otpremljeni u koncentracione logore, mnogi se od njih nikad nisu vratili svojim kućama.

Sjećanje s pjetetom na sve njih, kao i na sve druge koji su dali svoje živote kroz otpor, oružanu borbu i druge antifašističke aktivnosti tijekom NOR-a, ostaje naša trajna obveza i, ujedno, simbol slobode za slobodnu Hrvatsku.

Komemoraciju posvećenu ovom strašnom događaju popratilo je nekoliko medija i obavijestilo čitatelje. Međutim, u Slobodnoj Dalmaciji, glasilu koje je rođeno 17. lipnja 1943.g. u partizanskoj pojati na Mosoru, nije zabilježeno nijedno slovo. Zato u ime Zajednice UABA Splitsko-dalmatinske županije izražavamo negodovanje.

Krešimir Sršen

♦U Karlovcu, Veljunu i na još nekoliko spomen-obilježja na području Korduna izaslanstva antifašističkih boraca i antifašista položila vijenice nedužnim žrtvama fašističkog terora

Poveća skupina preživjelih partizanskih boraca i poklonika antifašizma 6. svibnja posjetila je Karlovac, Veljun i nekoliko spomen-obilježja na području Korduna. Položeni su vijenci i cvijeće za nedužne žrtve fašističkog terora i evocirana sjećanja na te zločine.

Povodom Dana oslobođenja Karlovca 6. svibnja, upriličena je komemoracija ispred miniranog spomenika ustanku i žrtvama fašizma (rad kipara Vanje Radauša), nekadašnjeg Perivoja slobode, danas Šetališta Franje Tuđmana. Grad na četiri rijeke je oslobođen u završnim operacijama za konačno oslobođenje zemlje 6. svibnja 1945. godine. U NOR-u je u Karlovcu bio jak ustaško-domobranski i talijanski garnizon, od 1943. godine, i njemački, odakle su polazile brojne akcije protiv jedinica NOV i PO Hrvatske na slobodnom teritoriju (Kordun, Banija, Petra gora, Četvrtu neprijateljska ofenziva). O Danu oslobođenja govorili su predsjednik UABA Karlovca Mirko Miladinović i član Savjeta antifašista Hrvatske Josip Boljkovac. Komemoraciji su, među inim, nazočili Pero Karmelić i Željko Obajdin, potpredsjednici Skupštine Karlovačke županije, Josip Benčić, vijećnik Grada Karlovca Miroslav Delić.

Kako je rekao Žarko Latković, novoizabrani predsjednik Saveza antifašista Karlovačke županije, jedan od narednih zadataka organizacije bit će i obnova miniranog spomenika ustanku i žrtvama fašizma. Najprije su u planu čišćenje ostataka spomenika od brojnih grafita i zaštita postamenta te

ODANA POČAST NEVINIM ŽRTVAMA

njegovo premazivanje posebnom zaštitom koju traže konzervatori. Antifašisti se ne slažu sa stavom gradskih vlasti da se ovaj spomenik makne sa sadašnje lokacije i smjesti negdje drugdje, kakvih je prijedloga bilo. Spomenik je pod zaštitom države i upisan je u državnu kulturnu baštinu, te se ne smije premještati. S time da se spomenik mora vratiti u stanje prije miniranja slažu se svi dobromerni Karlovcani.

U potpunom okruženju

Stvaranjem tzv. NDH 1941. godine i uspostavom ustaške vlasti, dio Korduna, omeđen rijekom Koranom od izvora do Slunja i cestom Plitvička jezera – Slunj, našao se u potpunom okruženju ustaških garnizona i oružanih postaja. Paveliću nije bilo teško takvo okruženje uključiti u zlodjelo prema srpskom življu (kao što je poznato u tom okruženju živjelo je oko 90% srpskog stanovništva). Bio je Đurđevdan, pravoslavni vjerski praznik – 6. svibnja 1941. godine. Na Kordunu je u Blagaju mučki ubijeno 525 Srba. Važno je podsjetiti da u to vrijeme nije bilo nikakvih oružanih borbi.

U Karlovcu, prema podacima koji su prikupljeni tijekom i nakon antifašističkog rata, već je početkom svibnja 1941. godine održan sastanak pod vodstvom ustaše-emigranta Zdravka Karlovića, na kojem je odlučeno da se inscenira ubojstvo Hrvata, proustaški orientiranog mlinara Josipa Mravunca i njegove obitelji u Hrvatskom Blagaju i da to bude povod za hvatanje i ubijanje Srba iz Veljuna i okolnih sela. Ustaške novine »Hrvatski narod« objavile su 9. svibnja 1941. godine vijest pod naslovom: »Srpski razbojnici umorili su na zvјerski način uglednog Josipa Mravunca i četiri člana njegove obitelji«, okrivljujući za taj

zločin Srbe. (Ubijeni su Josip Mravunac, njegova žena, majka i sinovi od petnaest i četiri godine, spasila se samo kći Milka, plivanjem u Korani).

Na spomen-kosturnicu uz cestu D-1 i na spomenik žrtvama ustaškog terora u Veljunu položeni su vijenci. Na komemoraciji su govorili Ljuban Miljković, čelnik Sekcije 8. kordunačke divizije pri SABA RH, Mirko Miladinović, predsjednik UABA Karlovca, Milorad Pupovac, predsjednik SNV-a i Josip Boljkovac, član Savjeta antifašista Hrvatske. Trinaest godina nakon što je započelo obilježavanje zločina u Veljunu, na komemoraciju je prvi put došao predstavnik karlovačkog župana i županije, izaslanik Pero Karmelić, inače potpredsjednik Skupštine Karlovačke županije, s kojim je bio i karlovački vijećnik Miroslav Delić. Uz brojne domaćine i potomke žrtava, predstavnike antifašističkih boraca i antifašista iz Zagreba, Rijeke, Karlovca i Vojnića, komemoraciji je nazočio i konzul Republike Srbije u Republici Hrvatskoj Zoran Vasiljević.

Oštećeni spomenici

Poslije oslobođenja zemlje, iz grobnice u Hrvatskom Blagaju (ona je oskrvnuta 2000. godine, počinitelj je poznat, a poznata je i »dama« koja se javno ispred kamera pomokrila na spomen-obilježje), prenesene su kosti žrtava u spomen-kosturnicu u Veljunu, izgrađenu u obliku bunkera. Na dnu ploče uklesani su stihovi pjesnika Jovana Jovanovića Zmaja: »Ti grobovi nijesu reke, već kolevke novih snaga«. I ovaj je spomenik (dvije brončane figure boraca i kosturnica) oštećen tijekom 2000. godine.

Palim borcima odana je počast u Bročancu na cesti Slunj-Rakovica kod spomenika koji je podignut za 76 partizana i 359 civilnih žrtava fašizma, među kojima i 88 djece (zdanje oštećeno). Također i u Rakovici, gdje je uz srušeni spomenik palim borcima, HDŽ-ova vlast podigla novi spomenik: »Poginulim borcima Domovinskog rata i poginulima u II. svjetskom ratu«. U selu Sadilovcu nema više spomenika za 46 palih boraca. Nema više ni sela! Na ostacima pravoslavne crkve postavljena je obnovljena spomen-ploča za 310 mještana Sadilovca i 153 osoba iz susjednog sela Bugara koje su ustaše pobile. U Donjem Primišlju izgrađena je spomen-ambulanta na kojoj je bila spomen-ploča s imenima 327 palih boraca i podatkom da su tijekom rata u tom kraju fašisti pobili 1428 civila. Sve je uništeno.

B. M.

snimio: J. Mrkalić

Polaganje vijenaca na spomenik ustanku i žrtvama fašizma u Karlovcu

KOMEMORACIJE ZA DAN POBJEDE

♦U Belom Manastiru i u Memorijalnom kompleksu „Batinska bitka“ i ove je godine dostoјanstveno obilježen 9. svibanj - Dan pobjede nad fašizmom i Dan Europe.

Položeni su vijenci i odana počast palim borcima na spomenik Branjin Vrh, na zajedničku grobnicu u Belom Manastiru, na spomenik Crvene armije na Trgu slobode, te na spomenik Pobjede na memorijalnom kompleksu Batinske bitke u Batini.

Na Trgu slobode u Belom Manastiru kod spomen obilježja poginulim vojnicima Crvene Armije vijence su položili: delegacija Saveza antifaističkih boraca i antifašista na čelu koje je bio predsjednik ZUABA Osječko-baranjske županije **Nikola Opačić**, predstavnici grada Belog Manastira te ruska vojna delegacija s predstvincima ruskog veleposlanstva.

U prigodnom govoru na Trgu u Belom Manastiru Nikola Opačić je istaknuo da je

bitka za oslobođenje Baranje bila značajan doprinos slomu fašizma u Europi.

Centralno događanje obilježavanja Dana pobjede nad fašizmom bilo je polaganje vijenaca na Spomenik pobjede u Memorijalnom kompleksu «Batinska bitka», gdje se skupu prigodnim govorom obratio **mr. Ivan Fumić**, član Predsjedništva SABA RH.

Vijence su položila izaslanstava Republike Hrvatske, veleposlanik Ruske federacije **Robert Markaryan**, veleposlanik Ukrajine **Oleksandr Levchenko**, generalni konzul Republike Srbije **Živorad Simić**, otpravnik poslova Kazahstana **Yedil Khozeuly** i veleposlanik Republike Azerbejdžan **Kamil Khasiyev**.

Pred postrojenim počasnim vodom Hrvatske vojske u ime predsjednika Republike Hrvatske **dr. Ive Josipovića** vijenac je položio general-bojnik **Mate Ostović**, dok je na čelu izaslanstva Hrvatskog sabora bio saborski zastupnik **Domagoj Hajduković**. Vijence su položila i izaslanstva Ministarstva obrane RH, Oružanih snaga

RH, župan osječko-baranjski **Vladimir Šišljadić**, članovi obitelji sudionika Batinske bitke i Saveza antifaističkih boraca i antifašista RH u kojem su uz Ivu Fumića bili **Antonija Gruber**, **Miroslav Kirinčić** i **Mario Šimunković**.

Ovo svečano okupljanje je i podsjećanje na Batinsku bitku, kao jednu od najvećih završnih operacija pri kraju Drugog svjetskog rata. U tih nekoliko dana krvavih borbi kod Batine poginulo je i kasnije sahranjeno 1297 vojnika Crvene armije, dok se jedan veći broj vodi među nestalima jer su stradali u Dunavu. Tu je svoje živote ostavilo i oko 500 pripadnika jedinica NOR-a. Kao spomen poginulima i u čast svima koji su sudjelovali u ovim teškim borbama 1947. godine izgrađen je Spomenik pobjede akademskog kipara Antuna Augustiničića visok 27 metara. Kasnije je 1976. godine izgrađen i Memorijalni kompleks «Batinska bitka», a 1983. u Spomen-domu postavljena je stalna izložba o ovom velikom povijesnom događaju.

R.I.

Dubrovnik

VEĆA SREDSTVA ZA SUFINANCIRANJE UDRUGE ANTIFAŠISTA

♦Gradonačelnik Dubrovnika **dr. Andro Vlahušić** i pročelnik odjela za školstvo, sport, socijalnu skrb i civilno društvo **Miho Katičić** primili delegaciju Udruge antifašista Dubrovnik koju je vodio predsjednik **Marinko Vlašić**. Tom prilikom gradonačelniku Vlahušiću uručena je Zahvalnica SABA RH koja mu je dodijeljena za potporu u ostvarivanju programa Udruge, posebno u obnovi prostorija i opreme, nakon požara

Marinko Vlašić podsjetio da Udruga antifašista Dubrovnik ima oko 350 članova, programe i planove koje uspješno ostvaruje u granicama skromnih, naročito materijalnih mogućnosti. Aktivnosti se odnose, prije svega, na njegovanje tradicija i sjećanja na NOB i korijene antifašizma, kao značajne civilizacijske tekovine. Dubrovački antifašisti se, međutim, želete putem tribina, okruglih stolova i tematskih rasprava, više baviti aktualnim problemima društva i života, koji su zanimljivi članstvu, ali mogu privući i druge građane, posebno mlađe, iz drugih udruga civilnog društva i građanskih inicijativa, kao i znanstvenike i stručnjake sa Sveučilišta i šire.

Naglašeni su problemi od sufinanciranja programa Udruge iz proračuna Grada, do obnove spomen obilježja, bolje rečeno statusa onih koji su obnovljeni, obnove

Spomenika borcu na Trgu oružja, a vezano s tim i pitanje Pravilnika o postavljanju spomenika, spomen ploča, skulptura, sakralnih obilježja i sličnih predmeta, zbog kojeg su izrazili nezadovoljstvo jer u njemu o vraćanju nema riječi.

Gradonačelnik Vlahušić je ususret državnom prazniku Danu antifašističke bor-

be uputio čestitku građanima Dubrovnika i obećao da će do konca ove godine Udruga iz proračuna Grada biti sufinancirana sa značajnijim sredstvima, da će i iduće godine biti osigurana dostatna sredstva i u proračunu precizirana odgovarajuća pozicija. Rečeno je da komunalne službe trebaju hitno riješiti nepotrebno pitanje odgovarajućih pločica u Ulici Rudi dimira Rotera, da Udruga antifašista odmah Gradskom vijeću i organu nadležnom za nazivlje ponovi prijedlog za imenovanje Ulice Vlade Janjića Čape, kao i da ponovno dostavi izmjene i dopune Pravilnika o spomen obilježjima. Gradonačelnik je također rekao da će Grad oformiti tijelo za obnovu Spomenika borcu. Na čelu tog tijela će biti osobno gradonačelnik, a uz predstavnike Udruge, bit će i stručnjaci za restauraciju, dok će Grad osigurati sredstva za obnovu.

Predsjednik Udruge antifašista Dubrovnik Marinko Vlašić uručuje Zahvalnicu gradonačelniku Vlahušiću

Nećemo dozvoliti da blate Titovo doba

„Šaljemo poruku svim ultranacionalističkim, desničarskim i proustaškim pojedincima i grupicama da nećemo dozvoliti da blate Titovo doba, rekao je predsjednik županijske Zajednice društava Josip Broz Tito Martin Matošević na narodnom zboru upriličenom u subotu 5. svibnja, drugog dana dvodnevne manifestacije »Titovi dani u Fažani« koji se ove godine obilježavaju u znaku 120. obljetnice rođenja Josipa Broza Tita“

- Idu toliko daleko da Tita žele proglašiti ratnim zločincem. U svojim nastojanjima služe se svim prljavim metodama. Najnovija je TV serija »Tajne službe Jugoslavije«. U svojoj namjeri neće uspjeti jer većina naših građana nije zaboravila kako se živjelo pod Titovim vodstvom, naveo je Matošević. U vrijeme Tita nije bilo nezaposlenih, liječenje i školovanje bilo je besplatno, a ljudi su bili zadovoljni i optimistični, podsjetio je Matošević.

Njegov su govor pljeskom i povicima »Živio Tito« ispratili brojni antifašisti i članovi istarskih društava »Josip Broz Tito«, koji su stigli iz podružnica cijele Istre.

Pored bivše političke škole u Fažani okupile su se stotine poštovatelja Titovog lika i djela s crvenim maramama oko vrata, bedževima i značkama s Titovim likom, kao i transparentima na kojima je pisalo »Tvornice radnicima«, »Zemlja seljacima«, »Tito legendu - socijalizam ne umire« te »Što je više kleveta i laži, Tito nam je sve miliji i draži«.

Prigodnim su se govorima okupljenima obratili i predsjednik Društva Josip Broz Tito Fažane Engels Devescovi, predsjednik odbora za sport i kulturu Općine Fažana Mitar Ga-

Pored bivše političke škole u Fažani okupile su se stotine poštovatelja Titovog lika i djela

vočanov te član Predsjedništva županijskog SABA Miljenko Benčić.

Govori o Titovim postignućima ispreplitali su se s kulturno-umjetničkim programom koji su otvorili Mauricio Vinković i Drago Draguzet svirajući roženice, svoju je pjesmu recitirao Titov gardist Božo Caković, s re-

citnjom bivšeg boksača Marijana Beneša nastupila je Matilda Halambek, a zapažen je bio i nastup trija Paljarica.

Manifestacija je započela u petak poslijepodne izložbom s temom Tita i njegovog života, a nastavila se sportskim susretima.

P.L.

Mauthausen

Nikad zaboraviti - 67. obljetnica oslobođenja

„Odavanjem počasti i polaganjem vijenaca na glavni spomenik i spomen-ploče žrtvama nacional-socijalizma te mimohodom izaslanstava iz četrdesetak država obilježena je 67. godišnjica oslobođenja nekadašnjeg nacističkog koncentracijskog logora u Mauthausenu u Gornjoj Austriji

Na središnjoj manifestaciji u Mauthausenu bilo je oko 10.000 posjetitelja, najviše mladih, a prisustvovali su i austrijski predsjednik Heinz Fischer i kancelar Werner Faymann, kao i preživjeli logoraši te izaslanstva iz četrdesetak država.

Uz glavne poruke »Nikad zaboraviti« i »Nikad više fašizma«, središnja tema ovogodišnje manifestacije bila je progon iz rasističkih razloga.

U hrvatskom izaslanstvu koje je predvodio izaslanik Hrvatskog sabora i zastupnik Luka Denona (SDP), bili su predstavnici Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH, preživjeli logoraš 87-godišnji Dalibor Vlastelica iz Splita, koji je u tom logoru proveo dvije godine

te veleposlanik RH u Austriji Gordana Bakota.

Hrvatsko izaslanstvo poklonilo se žrtvama pred spomen-pločom koju je RH postavila 2001. na tzv. Zidu plača i glavnim spomenikom te je sudjelovalo u središnjoj manifestaciji.

Okupili smo se odati počast i pokloniti žrtvama Mauthausena s porukom »Nikad se ne ponovilo«, rekao je Denona pred spomen-pločom na kojoj piše »U spomen ovdje poginulih pripadnika hrvatskog naroda«.

»U ovim vremenima teške krize koja pogađa sve države, zlo treba prepoznati i oduprijeti mu se, posebice ksenofobiji koja još nije iskorijenjena i kojoj nema mjesta u našim društвima, ni danas ni u budućnosti«, kazao je on.

Na središnjoj manifestaciji govorio je i preživjeli logoraš iz Poljske Leszek Polkowski koji je naglasio: »Ovdje smo da se poklonimo žrtvama Mauthausena, ali u našem sjećanju živjet će zauvijek, dok su strahote nacističkog vremena u pamćenju i mi ćemo živjeti«.

Logor Mauthausen osnovan je 1938. a u sedam godina postojanja u njemu je bilo zatočeno oko 200.000 zatvorenika od kojih je polovica izgubila život.

Među logorašima bilo je i oko 200 Hrvata, od kojih su četvorica, kako je danas rečeno, pogubljena pred samo oslobođenje. Logoraši su radili u kamenolomu i industriji oružja, a zadnje likvidacije izvršene su neposredno prije oslobođenja 5. svibnja 1945. kada su u logor ušle američke snage.

S.K.

U povodu Dana oslobođenja grada Sjećanja na bitku za Rijeku

Brojne delegacije položile su vijence kod Spomenika oslobođenju na Delti u Rijeci

Vrijenci na spomen obilježja položeni su također na Partizanskom groblju Kozala i Spomen kosturnici Trsat. Uz delegaciju Grada Rijeke vijence su položili i predstavnici Primorsko-goranske županije te delegacije Saveza antifašističkih boraca i antifašista Primorsko-goranske županije i grada Rijeke.

U Gradskoj vijećnici Grada Rijeke održan je Okrugli stol koji su organizirali Savez antifašističkih boraca i antifašista Primorsko-goranske županije, Udruga antifašističkih boraca i antifašista grada Rijeke, Grad Rijeka i Povjesno društvo Rijeka.

Na Okruglom stolu su sudjelovali akademik Petar Strčić, umirovljeni direktor nekadašnjeg Muzeja narodne revolucije Rijeka (dan danas Muzej grada Rijeke) Rastko Schwalba, sudionik Riječke bitke Vladimir Konestabo, predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Primorsko - goranske

županije Dinko Tamarut i moderator dr. Tvrto Jakovina.

Predsjednik SAB-a PGŽ-a Dinko Tamarut kazao je da je Paveličeva NDH predala Rijeku i ostale krajeve Italiji 1941. godine, a nakon kapitulacije Italije, predala ih je nacističkoj Njemačkoj.

– To ne smijemo zaboraviti, kao što ne smijemo zaboraviti Riječku bitku kojom se rješava sudbina grada za budućnost. Ulaskom u Europu koja je nastala na antifašističkim temeljima omogućit ćemo i Rijeci mjesto koje joj pripada, rekao je Tamarut.

Moderator Okruglog stola, profesor Filozofskog fakulteta u Zagrebu dr. Tvrto Jakovina, pojasnio je da se danas mnoge stvari smatraju samozamljivim, ali da nakon oslobođenja Rijeke 1945. godine nije bilo nimalo lako zadržati je kao sastavni dio tadašnje Jugoslavije i Hrvatske.

– Bitka za političko priznanje ratne pobjede nije bila nimalo jednostavna. Ono što

•U povodu obilježavanja Dana oslobođenja grada Rijeke zamjenik gradonačelnika Miroslav Matešić i predsjednica Gradske vijeće Rijeke Dorotea Pešić Bukovac položili su vijence na Spomenik oslobođenja na Delti, a u Gradskoj vijećnici održan je Okrugli stol pod nazivom Rijeka – sjećamo se

dan danas izgleda logično, nije tako izgledalo 1945. godine. Primjerice, Tito je prvi put službeno posjetio Italiju 1971. godine, kazao je Jakovina.

Pozdravljajući okupljene uzvanike, među kojima i dio boraca učesnika velike Riječke bitke, zamjenik gradonačelnika Rijeke Miroslav Matešić je naglasio da je obilježavanje Dana oslobođenja Rijeke prilika da se ponovno osvijete okolnosti i posljedice velike Riječke bitke. »Riječani i žitelji Primorsko-goranske županije dobro znaju što znači učiti iz povijesti jer su kroz povijest grada imali prilike naučiti koliko je važno oduprijeti se svakom nametanju sile i netolerancije različitosti. Zato je Rijeka nakon Drugog svjetskog rata postala otvoreni grad koji njeguje suživot, toleranciju i antifašizam, a na nama je obaveza da upravo te vrijednosti, argumentirane činjenicama prenesemo generacijama koje dolaze«, kazao je Matešić.

Valja podsjetiti da su se bitkom za Riju rješavala ne samo vojna nego i politička pitanja, značajna u kontekstu novonastale države i ponovnog spajanja otuđenih krajeva Istre, Rijeke, Slovenskog primorja i otoka koji su vraćeni matici domovini.

Bitka za Rijeku započela je 21. travnja 1945. godine kada je oslobođen istočni dio grada, a 3. svibnja konačno i cijela Rijeka, i to uz velike žrtve.

S.K.

Pazin

Promijenjen naziv u Savez antifašista Istarske županije

♦Savez udruga antifašističkih boraca i antifašista Istarske županije na izbornoj skupštini u Pazinu 9. svibnja donio je jednoglasnu odluku o promjeni svog naziva u Savez antifašista Istarske županije

Osim delegata Skupštini su prisustvvali i brojni gosti među kojima su i saborski zastupnik Peđa Grbin, predsjednik Skupštine Istarske županije Dino Kozlevac, dogradonačelnica grada Pazina Ines Kovacić Drndić, predsjednik SABA Primorsko-goranske županije Dinko Tamarut, pročelnik odjela za društvene djelatnosti grada Pazina Boris Demark, predsjednik Udruge dragovoljaca veterana Domovinskog rata brigadir Marijan Mužinić.

Na izbornoj skupštini je za predsjednika Saveza antifašista Istarske županije ponovno

izabran Tomislav Ravnica, za dopredsjednike Josip Žmak, Edo Jerman i Sergio Bernich, kao predstavnik talijanske manjine, a drugi mandat za tajnika dobio je Dario Maretic.

– Opravdano tražimo od ove naše vlasti da konačno riješi status antifašističkih boraca NOR-a i da u cijelosti provede saborskiju Deklaraciju o antifašizmu koja je donesena prije sedam godina, rekao je Tomislav Ravnica. Antifašistički su borci ujedno na ovoj sjednici obilježili 9. svibnja - Dana pobjede nad fašizmom koji se slavi i kao Dan Europe.

Govoreći o antifašizmu u Istri, Ravnica je istaknuo da ovdje riječ antifašizam ne znači samo otpor nacifašizmu nego i višestoljetnu težnju za nacionalnim i socijalnim oslobođenjem i sjedinjenjem Istre s maticom domovinom, što je oživotvoreno u NOB-u. Uvredljivim i neprihvatljivim je nazvao izjednačavanje antifašizma s komunizmom boljševičkog tipa.

– Nacionalizam je loš. To je korijen svih zala. Pred nacionalizmom ne smijemo pokleknuti, rekao je saborski zastupnik Peđa Grbin.

K.T.S.

Ordeni, priznanja i medijski linčevi

Kako je lijepo antifašistima na Dan antifašističke borbe! Svečanosti, obilježavanja, lijepi riječi, gotovo da bi se pomislilo kao da i nismo u Hrvatskoj, kao da 3.000 antifašističkih spomenika nije srušeno, kao da antifašistički borci imaju sva prava kao i branitelji, kao da je Deklaracija o antifašizmu provedena, i sve tako izgleda - kao.

Najviši državni dužnosnici govore o antifašistima i njihovim zaslugama, dodjeljuju im ordene i priznanja, a i mediji pišu o njima taj dan, čak i pozitivno. I tako to biva. Sve do navečer, i predvečer. Dok se ne smrkne, a onda se smrknuto nastavlja cijele godine, pa nakon ordena slijede medijski linčevi.

Centralni Dnevnik glavne Hrvatske dalekovidnice kojeg je uređivao Ivan Jabuka, kao i proteklih godina »U-ređivačkim« zahvatima toga dana omogućio je da se čuje i »druga strana«, ona koja nije antifašistička.

Prvo, najava Dnevnika počinje: »Na današnji dan prije 71 godinu Hrvatska je rekla NE svjetskom zlu« i nastavlja: »Kada je organiziran Prvi partizanski odred, počeo je oružani otpor protiv nacizma i fašizma. Bila je to prva organizirana partizanska postrojba, ne samo u Hrvatskoj, nego i u Europi«.

I nakon te informacije se pojavi neki ponos što smo u otporu protiv svjetskog zla bili baš prvi. A onda, samo par sekundi kasnije, na toj istoj državnoj dalekovidnici, na početku istog Dnevnika, sve se poništi novim prilogom u kojem se kaže: »Križnim putem do Jame Jazovke« obilježeno je »stradanje 447 domobrana, ustaša, ranjenika i civila pogubljenih sredinom 1945. godine«. Tako im je urednička jabuka izgledala k'o da je pala s kruške.

I baš na Dan antifašističke borbe opširno i solidarno su izvijestili sa skupa kod Jazovke koju organizira »Hrvatski obredni zdrug Jazovka«. A obred realizira Crkva jer ga vodi pomoćni biskup zagrebački Ivan Šaško koji je o antifašistima rekao: »Kako se ne zapitati - kakav to mora biti čovjek, kakvi su to ljudi koji još ni danas ne žele vidjeti u tami ove Jame sve ono što unesrećuje čovjeka, čovječanstvo, a u njemu najviše hrvatski narod«. Uz to pomoćnik pita - tko može govoriti da su ti ljudi »bili velikani«.

Tako nakon Dnevnika i oni koji dovoljno znaju ostadoše zbunjeni, a oni

koji ne znaju, mogli su pitati tko je tu lud, a tko zbunjen i tko koga tu smatra kime. Jer jedni hvale, drugi kude, jedne te iste - antifašiste.

Možda bi ova rečenica bila najbolji komentar: »Takvim se postupcima zbunjuje hrvatska javnost, kao što je to slučaj i kod promjena obilježavanja državnih blagdana, a što ima za cilj brisanje povijesnog pamćenja hrvatskog naroda«.

To je rečeno u priopćenju Komisije »Iustitia et pax« Hrvatske biskupske konferencije. No, budući da je to potpisao biskup Košić, naravno, ne odnosi se na Dan antifašističke borbe, nego na Bleiburg. A reagirali su na odluku Sabora da više ne bude pokrovitelj tamošnjeg obilježavanja toga, što obilježavaju. Jer je to vjerojatno, važno teološko i vjersko pitanje za što bi Crkva, naravno, trebala biti zadužena.

Inače na Bleiburg je imao namjeru otici i Tomislav. I to ne bilo koji, nego Karamarko, jer on već ima naviku govoriti na Bleiburgu, budući da je i tamo javno pričao.

I kad su ga taman očekivali da ponovno dođe, Karamarko je dao otkaz Bleiburgu. I nije išao ove godine. No, bio je tamo nešto kraći Karamarko. Odnosno Marko, kao ime, bez onog prvog dijela prezimena. I to Marko Perković Thompson, glamom i bradom. Jer »kara« prevedeno s turskog znači crni. Možda je zato sjedio, kao i inače, u crnoj košulji. Moglo bi se reći da je on onda neka vrsta Karamarka. Bio je u prvom redu i nije pjevao. Možda su mu opet platili da ne pjeva, jer tako najviše zaraduju.

Dakle, oni koji ga plačaju su zaključili da je najbolji kad ne pjeva. I kad ne govoriti. Tako je i bilo u Bleiburgu. Možda će i Karamarku početi plačati da ne govoriti. Jer sudeći po onome što je sve do sada izrekao izgleda da bi mogao dobro zaraditi.

To je zanimljivo iz jednog drugog razloga. Karamarko nije bio na Bleiburgu, nije govorio na Bleiburgu, ali je objavio svoj govor s Bleiburga. Nai-me, on ga je pripremio i ostala je samo jedna sitnica, nije tamo bio pa ga nije formalno pročitao. Ali govor je govor i treba ga objaviti.

Zato ćemo mi ekskluzivno objaviti samo jednu i to baš prvu rečenicu iz tog govora, tek toliko da se vidi kako je

intoniran i da stvarno postoji: »Velika je čast koju ste mi iskazali vi pripadnici Počasnog bleiburškog voda da se danas ovdje obratim! Tako svoj nepročitani, a na internetu objavljeni ovogodišnji govor na Bleiburgu, započinje Karamarko.

Inače i ove godine je održano okupljanje na Trgu maršala Tita »Krug za trg«, a traže promjenu imena trgu. Novost je što su na taj prosvjed poziv uputili Hrvatska čista stranka prava (HCSP) i Hrvatski helsinski odbor. To je potpisao i Ivan Zvonimir Čičak, predsjednik HA HA OA. Ima li u nazivu HCSP ovaj Čakove sveze s Čičkom ne znamo, ali da postoji sveza između HHO i HCSP očito je već zbog toga što su se zajednički vrtili u krugu. Oko toga im je pomogao i Čičkov Ivo Banac.

Na javnoj sceni se ponovno pojavio Josip Jurčević i objavio novu knjigu koju je javno predstavio gospicko-senjski biskup Mile Bogović. Jurčević je u toj knjizi, iznio rezultate »istraživanja« zločina na »stratištima i grobištima«. Po njima su »jugokomunističke vlasti počinile 89 posto zločina, talijanska okupacija 8 posto, partizani i četnici 1,5 posto, a vlasti NDH 0,13 posto«. Dakle, NDH 0,13 posto. Ima li ta brojka kakve sveze s kvocijentom inteligencije i čije ne znamo, ali očito je da bi mogla imati.

Ovaj isti Jurčević uredno dobiva državni novac za ovakva »istraživanja« pa se pitamo kakav je kvocijent inteligencije i same države. A Jurčević i predaje kao izvanredni profesor pa ovakve »podatke« servira mladim generacijama.

On je inače bio i član Vukovjevićeve Komisije koja je utvrdila da je u Jasenovcu stradalo 2.238 žrtava i da su u cijelom ratu ubijena samo 203 Židova! Znači posao se nastavlja. Neometano.

Na kraju, ne možemo ne citirati Zdravka nam Tomca. One je kazao: »Dok sam se bavio politikom, nisam želio ni na koji način govoriti o mojojem obraćenju i vjeri jer bi se to moglo pogrešno protumačiti. Pogotovo nisam to htio 90-ih godina, kad su neki preko noći od komunista postali »veliki Hrvati«, a od ateista veliki vjernici, zbog karijerističkih ili nekih drugih razloga«.

Vjerojatno je Tomac htio obrazložiti zašto je to isto radio polaganje, a to znači i preko dana, a ne samo preko noći jer nije lako od ateista postati veliki vjernik iz karijerističkih i drugih razloga.

Hitlerovi zločini u Ukrajini

Krv i pepeo Korjukivke

•Jedna od najvećih jednokratnih kažnjeničkih akcija Hitlerovih nacista protiv civilnog stanovništva dogodila se 1. i 2. ožujka 1943. godine u ukrajinskom selu Korjukivka kada je približno 7000 žitelja strijeljano ili živo spaljeno

Uanale hitlerovskog terora na okupiranim teritorijima ušli su, kao simboli masovne likvidacije civila, bjeloruski Katinj s 149 ubijenih žitelja od strane krvnika, češke Lidice s 320 žrtava, francuski Oradour, gdje su SS-ovci pogubili 642 osobe. Ali najveća jednokratna kažnjenička akcija hitlerovaca protiv civilnog stanovništva dogodila se 1. i 2. ožujka 1943. godine u selu Korjukivka na Černigivščyni. Približno 7000 žitelja je strijeljano ili živo spaljeno u tom polis'kom selu. Što mi znamo o toj tragediji?

Za vrijeme Drugog svjetskog rata Černigivščyna je platila veliku cijenu u ljudskim žrtvama. Od ožujka 1941. godine do rujna 1943. godine okupatori su pogubili 127 tisuća ljudi. Približno 42 tisuće stanovnika odvedeno je na rad u Njemačku, spaljeno je 61 naseljeno mjesto. U prvim mjesecima okupacije počele su represije hitlerovaca i u naselju Korjukivka, smještenom 100 km sjeverno od Černigova. U siječnju 1942. godine okupatori su strijeljali sve Židove (približno 300 ljudi), u veljači – 131 rođaka partizana, osoba na rukovodećim dužnostima i 12 Roma.

Upravo se u općini Korjukivka rodio organizirani partizanski pokret, na čijem je čelu od rujna 1941. godine bio Oleksij Fedorov, budući zapovjednik černigivsko-volynske partizanske jedinice, dvostruki heroj Sovjetskog Saveza.

Ujutro 1. ožujka 1943. godine, na zapovijed generala Heisenberga, kažnjenički odred njemačkih i ukrajinskih Schutzmannia (pomoćne policije) okružio je selo i počeo uništavati civilno stanovništvo. Pod izlikom provjere dokumenata, ljudi su nagurali u prostorije restorana, zemljišnoga ureda, kazališta, kluba, poliklinike, dječjeg savjetovališta, dvije škole te na crkveno dvorište. Strijeljali su skupine od 50–100 ljudi, bez obzira na spol i dob. Dana 2. ožujka su, truplima natrpane zgrade (samo je u restoranu bilo više od 500 tijela), počeli potpaljivati, ali ubojstva su i dalje trajala.

Kažnjenički odred je pročešljao selo, hvatali su ljudе i žive ih bacali u goruće kuće. Preživjeli Korjukivčani su se sakrili ili pobegli u šumu; dio ih se vratio kroz nekoliko dana, većinom osobe poodmakle dobi. No, 9. ožujka kažnjenički odred

se nanovo pojavio. Starce su prognali iz domova, odveli u štalu, zalili kerozinom i zapalili. Ljude su nagurali u tvorničko postrojenje, u peć za pečenje cigle i potpalili...

Kao što su istrage i studije regionalne komisije za istraživanje zločina njemačko-fašističkih osvajača u Korjukivci i pokazale, za dva dana su okupatori i njihovi pomoćnici – policijski, zvijerski pogubili najmanje 6700 ljudi (5612 tijela je bilo neprepoznatljivo). Forenzičari su ustanovili da je smrt bila uzrokovana »strijeljanjem iz automatske puške, strijeljanjem strojnicom, fizičkim napadom tupim predmetom, s posljedicama frakture kostiju, lubanje i kralježnice na području vrata... spaljivanjem živih ljudi – muškaraca, žena i djece«. Od 1300 građevina, »preživjelo« ih je deset.

Tragedija Korjukivke bila je tek epizoda ostvarivanja velikog neljudskog programa Hitlerovog Reicha – plana »Ost«. Prvi put je u cijelosti objavljen tek 2009. godine, a bio je to program masovnih etničkih čistki naseljenih prostora Istočne Europe i SSSR-a, sastavnim dijelom globalnog Hitlerova plana »oslobodenja životnog prostora« za Nijemce i ostale »njemačke narode« na račun teritorija »nižih rasa«, prije svega Slavena. Znakovito je, da su se radni i »znanstveno utemeljeni« dokumenti tog plana izradivali od veljače 1940. godine, kada partizanski pokret nije bio ni u povojima.

Slaveni, koji žive u zemljama Istočne Europe i europskom djelu SSSR-a, morali su se dijelom germanizirati, a dio je deportiran na Ural ili pogubljen. U potpunosti se plan »Ost« predviđalo realizirati tek poslije svršetka rata. Ali već u siječnju 1941. godine Hitler je izjavio pred najbližim krugom ljudi da je nužno pogubljenje 30 milijuna Slavena. U direktivi Hitlera ministru za osvojeneistočne teritorije, Rosenbergu, o provođenju u djelu generalnog plana »Ost« (3. srpnja 1942.) jasno je postavljen zadatak: »Slaveni moraju raditi za nas, a u slučaju da nam više ne trebaju, neka umru. Treba odbaciti sve sentimentalne zapreke. Treba upravljati tim narodom željeznom odlučnošću. Načelnik štaba Vrhovnog zapovjedništva Wehrmacht-a – feldmarsaš Keitel (obješan 1946. godine odlukom Međunarodnog ratnog tribu-

nala), 16. prosinca 1942. godine dao je nalog za borbu s partizanima. Nalog je lišavao njemačke ratnike bilo kakve disciplinske i kriminalne odgovornosti za zverstva i brutalnost, njih se zabranjivalo kažnjavati »zbog svojeg ponašanja u borbi s partizanima ili njihovim suradnicima« (tj. civilnim stanovništvom).

Svijest se nižih činova Wehrmacht-a te vojske SS-a formirala ljudskomrziteljskim propagandama u formi upute »Vojna priprema u vojskama«, koju je sastavio dr. iur. Reibert. »Zapamti veličinu i pobjedu Njemačke. Za svoju osobnu slavu moraš ubiti točno stotinu Rusa. Ti nemaš ni srca, ni živaca – u ratu oni nisu potrebni. Odstranivši u sebi žaljenje i suosjećanje, ubij svakog Rusa; ne zaustavljam se – bilo da je ispred tebe stariji čovjek, žena, djevojka ili dečko. Ubij!«

U prvoj polovici 1980-ih godina bio je već dogovoren projekt izgradnje Memorijalnog kompleksa u Korjukivki u sjećanje na 256 spaljenih sela Ukrajine. Budući da se dogodio Černobil, projektu se nisu vratili. Prošle su 62 godine od dana te neviđene tragedije. U ožujku 2005. godine odali su počast poginulim Korjukivčanima Njegova Ekselencija i Opunomoćeni Veleposlanik Federalne Republike Njemačke Dietmar Studemann sa suprugom Karin – groficom von der Schulenburg i savjetnikom za pitanja kulture Arnom Kirchhoffom.

Veleposlanik je stojeći s cvijećem pred stotinama prisutnih na komemoraciji rekao: »Mi Nijemci smo vrlo svjesni što su fašisti učinili vašoj zemlji. Ta tuga, to uništenje koje su oni donijeli, na kraju krajeva je natkrilo i njih same. Poslije smrti Korjukivke umrla je i fašistička Njemačka. Prošle su godine. Preporodile su se i Njemačka i Korjukivka, a Ukrajina je postala samostalna. Narodi obiju zemalja jedni drugima pružaju ruke nad grobovima mrtvih, ipak krivnja je naša velika. No ljudsko prijateljstvo može učiniti mnogo toga, i to daje nadu da se rat više neće ponoviti niti će zaživjeti fašizam.«

(*U povodu 22. lipnja - Dana antifašističke borbe tekst o fašističkim zločinima u Ukrajini objavljujemo u okviru suradnje SABA RH s Veleposlanstvom Ukrajine u RH*)

IN MEMORIAM

DRAGICA PROTIĆ 1926.-2012.

Rođena u Vođenici (Bosanski Petrovac). Kao omladinka pristupila je 3. krajiskoj brigadi. Bila je bolničarka, a sa svojom jedinicom prošla trnovit ratni put, posebno sudjelujući u bitkama na Neretvi i Sutjesci.

Nakon umirovljenja aktivno je djelovala u Udrudi antifašističkih boraca i antifašista zagrebačke Trešnjevke.

KATARINA PETRAŠEVIĆ 1927.-2012.

Rođena u Čepinu (Osijek). Početkom 1943. godine pristupila je partizanskim jedinicama u Slavoniji. Nakon oslobođenja zapošljava se u Svilani u Osijeku gdje ostaje do odlaska u mirovinu.

Bila je aktivna članica Udruge antifašističkih boraca i antifašista Osijeka.

DRAGO PRAŠTALO 1925.- 2012.

Rođen u Prijedoru u težačkoj obitelji naprednih slobodarskih svjetonazora i humanih opredjeljenja, antifašističke ideale i ideje crpi iz svoga okruženja te se kao 16-godišnjak 1941. g. uključuje u NOP i odlazi u partizane. Sudjelovao je u bitci na Kozari 1942.g. i u brojnim drugim akcijama i bitkama na bojištima širom zemlje.

Po završetku Drugog svjetskog rata upućen je na školovanje u Moskvu gdje završava vojnu akademiju te po povratku obavlja odgovorne dužnosti u činu kapetana bojnog broda. U Pulu dolazi 1959. godine gdje profesionalno obavlja dužnost komandanta pulske pozadine i na Brionima.

Uspješno je djelovao u društveno-političkim i društvenim organizacijama. Bio je predsjednik SUBNOR-a općine Pula, te počasni član SABA IŽ i do kraja života ostao autentični tumač povijesne istine o NOB-u.

Nosilac je »Partizanske spomenice 1941.« i drugih ratnih i poratnih odlikovanja, a kao društveni aktivista dobitnik je brojnih nagrada i priznanja.

BRANKO VITANOVIĆ 1914.-2012.

Rođen u Vojakovačkom Osijeku (Križevci). Sredinom 1941. godine pristupa partizanskoj grupi Mileve Cetušić »Šojske»,

kasnije ulazi u sastav Kalničkog partizanskog odreda, a 1943. godine u Brigadu »Braća Radić«.

Nakon oslobođenja uključuje se u rad društveno-političkih organizacija u mjestu prebivališta Lepavine, kasnije u Koprivnici. Aktivno je djelovao u radu Udruge antifašističkih boraca i antifašista. Za zasluge u ratu i miru nositelj je više odličja – najvrjednije je Partizanska spomenica 1941. godine.

DUŠAN DUBAJIĆ 1923.-2012.

Rođen u Donjem Lipniku (BiH). Partizanskim jedinicama pristupa 1944. godine na području Hrvatske. Nakon oslobođenja službovao je u JNA.

U mirovinu je otisao s činom majora. Aktivno je djelovao u UABA »Jug« Zagreb. Za svoj rad dobio je više priznanja.

STIPE POSINKOVIĆ 1920.-2011.

Rođen u Dolu na otoku Brač. Sudionik je Narodnooslobodilačkog rata od 1941. godine. Nakon oslobođenja radio je u tijelima državne uprave kao diplomirani pravnik.

Za ratne i poratne zasluge zavrijedio je brojna odličja i priznanja. Aktivno je djelovao u Udrudi antifašističkih boraca i antifašista »Jug« Zagreb.

ANA GRANDIĆ 1925.-2011.

Još kao djevojčica obrela se u partizanskim jedinicama kao i bliža joj obitelj.

Nakon rata radila je u »Segestici« Sisak sve do umirovljenja. Zajedno sa suprugom, koji je preminuo još 1972. godine (također sudionik NOR-a), aktivno je djelovala u boračkoj organizaciji, kasnije u Udrudi antifašističkih boraca i antifašista na svom području.

DANICA GOJKOVIĆ 1924.-2012.

Rođena u Vojakovcu (Križevci). Bila je pripadnica NOP-a od 1943. godine djelovala je u kurirskoj službi i skrbila za ranjenike na području Kalnika.

Poslije oslobođenja aktivno je djelovala u društveno-političkim organizacijama u mjestu Veliki Poganac. Za zasluge u ratu i miru primila je više odličja i priznanja.

RUDOLF ZRNC 1925.-2012.

Rođen u Livadama (Klanjec). Partizanskim jedinicama pristupa 1942. godine. Nakon oslobođenja zemlje službuje u JNA.

Umirovljen je u činu majora avijacije. Za svoj rad dobitnik je tri ordena i više priznanja. Aktivno je djelovao u radu UABA »Jug« Zagreb.

GLIŠO DMITROVIĆ 1923.-2012.

Rođen u Biskupiji (Knin). U rano ljeto 1942. godine pristupa partizanskoj jedinici u svom mjestu, kasnije postaje borac 2. dalmatinske brigade, prošavši bitke na Neretvi i Sutjesci u kojima je i ranjan. Nakon liječenja u Italiji, vraća se na područje Knina, uključujući se u rad NOO.

Poslije rata obnašao je, među ostalim, i dužnost kotarskog javnog tužioca u Benkovcu, Splitu i Zadru. Nakon umirovljenja bio je i predsjednik SUBNOR-a Zadar, član Predsjedništva SUBNOR-a Hrvatske i predsjednik Društva »Sutjeska« u Zadru. Odlikovan je sa sedam visokih državnih odličja.

BRANKO MILEUSNIĆ 1924.-2012.

Rođen u Brlogu (Otočac). Kao dijete se s roditeljima naseljava u Narti. Pristupio je partizanskim jedinicama u Moslavini sredinom 1943. godine. Za zasluge u ratu odlikovan je s više odličja.

Nakon oslobođenja zemlje, kratko je službovao u JNA – demobiliziran je u činu kapetana. Radio je u mlinu u Ivanjskoj i bavio se poljoprivrednim poslovima. Aktivno je djelovao u UABA Čazma.

BAN BOŠKO 1919. – 2012.

Rođen je u Šibeniku. Potječe iz radničke obitelji. Bio je veliki antifašist uključen u napredan omladinski pokret.

NOB-u se priključuje već 1941. godine. Tijekom NOB-a bio je u Sjevernodalmatinskom odredu i 14. dalmatinskoj brigadi na raznim dužnostima.

Nakon oslobođenja ostaje na službi u JRM obnašajući odgovorne dužnosti. Nosilac je Partizanske spomenice 1941., a odlikovan je s više ordena i medalja. Aktivno je djelovao u Udrudi antifašističkih boraca i antifašista Općine Tisno.

Opatija

ŽUPANIJSKI SPORTSKI SUSRETI ANTIFAŠISTA

♦Deveti sportski susreti antifašista Primorsko-goranske županije okupili su oko 250 natjecatelja - članova udruga antifašista iz županije i gostujuće ekipe iz Petrinje

Uantifašističkoj obitelji Primorsko-goranske županije već su se dobrano udomačili međusobni sportski susreti. Odigravaju se već devetu godinu u zaustopce, a domaćin se mijenja po razine ustaljenom redoslijedu. Pred dvije godine to su bile Fužine, lani Selce i Crikvenica, a ove godine Opatija i Liburnija/Matulji. Dogodine će Sportski susreti na otok Krk.

Članovi udruga, možemo slobodno reći, nestupljivo čekaju sljedeće susrete koji će im omogućiti da ukrste kopla u brojnim sportsko-rekreativnim disciplinama, a ujedno se pri tome ugodno druže i šire krug poznanstava.

Ove je godine na Devete susrete došlo čak 250 prijavljenih natjecatelja i preko pedeset pratalaca. Vrijeme je bilo lijepo pa je i ugodaj bio dvostruko bolji.

Domaćini Opatijci i Matuljci su se pobrinuli za dobro osmišljen uvodni program u prostranom »Opatijskom balonu« (natkriveni prostor koji služi za sportska nadmetanja). Posebno su velikim pljeskom nagrađene opatijske mažoretkinje za svoj nastup.

Nakon toga su krenula natjecanja. Žene u pikadu i potezanju konopa, muški u šahu i potezanju konopa. Mješovito u bočanju, briškuli i trešeti.

Organizacija je ocijenjena odličnom iako će ubuduće biti potrebno revidirati natjecateljsku satnicu boćara, zbog čijeg kašnjenja učestalo trpi cijeli program.

Natjecatelji su bili prijavljeni u četiri županijske momčadi - Opatija i Liburnija, Otok Krk, Primorje (Crikvenica, Novi i Vinodolska), Gorski Kotar (Delnice, Fužine) i Petrinja kao dragi gost.

Najspektakularnije natjecanje je bilo, kao i obično, potezanje konopa. Muška ekipa iz Petrinje je s lakoćom s 2:0 »potegnula« reprezentaciju svih ostalih(!), dokim su se naše županijske drugarice iskazale »potegnuvši« Petrinjke s 2:1.

U svakoj pojedinoj disciplini su dodijeljeni mali pehari za prvo mjesto i medalje za drugo i treće. Naravno, svi su rezultati zapisani u svojevrsni almanah Sportskih susreta.

Druženje je uz jotu (grah s kiselim zeljem) i kobasicu trajalo do predvečerja, kad se veselo društvo razišlo s pozdravom: Vidimo se dogodine u Krku. A najviše pozdrava i pohvala je dobila Suzana Cvjetković, popularna Suzi, tajnica opatijskog UABA.

Oleg Mandić

Smotra sportskih ekipa pod »opatijskim balonom«. Sportski susreti antifašista Primorsko-goranske županije okupili su tristotinjak članova udruga antifašista iz četiri županijske »regije« – Opatije i Liburnije, Gorskog kotara, Primorja i Otoka Krka, a pridružila im se i gostujuća ekipa iz Petrinje

Na boćalištu treba milimetarski provjeriti položaj boća. O tome ovisi tko je pobjednik

Najuzbudljivije je potezanje konopa. Pobjednica u natjecanju žena bila je ekipa iz Primorsko-goranske županije koja je bila snažnija od gostiju iz Petrinje. No, Petrinjci su bili bolji u muškoj konkurenciji.

Spomenik oslobođenju u Rijeci, rad akademskog kipara Vinka Matkovića

